

Møte tirsdag den 4. april kl. 10

President: T h o r b j ø r n J a g l a n d

D a g s o r d e n (nr. 60):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om
 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 2004
 2. Resultatet av den årlige revisjon og kontroll for budsjetterminen 2004
(Innst. S. nr. 114 (2005-2006), jf. Dokument nr. 1 (2005-2006))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2004-2005
(Innst. S. nr. 107 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 4 (2005-2006))
3. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 65/2005 av 29. april 2005 om innlemming i EØS-avtala av direktiv om marknader for finansielle instrument (verdipapirmarknadsdirektivet)
(Innst. S. nr. 109 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 40 (2005-2006))
4. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter om heving av innførselskvotene for alkohol og tobakk m.m.
(Innst. S. nr. 110 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:14 (2005-2006))
5. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Jan Tore Sanner, Peter Skovholt Gitmark og Gunnar Gundersen om at det ved klager på ligningstakster for annen fast eiendom, legges til grunn den samme behandling som nå gjelder for boliger og fritidsboliger
(Innst. S. nr. 111 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:19 (2005-2006))
6. Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2003 og 2004
(Innst. S. nr. 113 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 6 (2005-2006))
7. Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til nærings- og handelsministeren:

«Kinas økonomi er større, og vokser raskere, enn vi tidligere trodde. Oppdaterte tall før jul viser at Kinas økonomi har vokst med over 9 pst. pr. år de siste årene, og at den kan være den fjerde største i verden allerede nå. Kinas store energibehov og eksport av billige industrivarer har gavnet norsk økonomi. Samtidig har Norge et stort og voksende handelsunderskudd med Kina, med en eksport i 2005 på 5,8 mrd. kr mot en import på 19,6 mrd. kr, ifølge Statistisk sentralbyrå. Norge må derfor ha en offensiv og todelt næringspolitikk i forhold til Kina: Norske bedrifter må kunne utnytte potensialet i det kinesiske markedet enda bedre enn i dag, og Norge må styrke forskning og utvikling for å bli mer konkurransedyktige på det globale markedet.

Hvordan vurderer statsråden utviklingen i det norsk-kinesiske økonomiske samkvem, og hvilken næringsstrategi har Regjeringen i forhold til Kina?»

8. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Gunnar Halvorsen***Presidenten:** Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Gunnar Halvorsen døde 6. mars, bare 60 år gammel.

Gunnar Halvorsen var født 24. juli 1945 i Arendal. Etter utdannelse til elektroinstallatør drev han eget firma, og i 1973 etablerte han en elektrisk forretning i Åmli sentrum.

Han hadde også i ung alder interesse av Forsvaret, kom tidlig med i Heimevernet og utdannet seg som befal. Han var leder i skytterlaget 1970–1979, og i perioden 1985–1994 tjenestegjorde han som kaptein og områdesjef.

Gunnar Halvorsen kom som ungdom med i aktiv politikk og var medlem av Åmli kommunestyre 1967–1983 og ordfører fra 1979. Han var til like medlem av Aust-Agder fylkesting 1975–1993. Han var i mange år leder av Åmli Arbeiderparti og nestleder i Aust-Agder Arbeiderparti.

Han var vararepresentant til Stortinget i to perioder, fra 1985 til 1993, før han kom inn på Stortinget som fast representant.

Som stortingsrepresentant og politiker var Gunnar Halvorsen opptatt av Forsvarets ve og vel. Han skulle da også tilbringe åtte av sine tolv år på Stortinget nettopp i forsvarskomiteen. Dette var en periode preget av store forandringer i NATO, av en ny internasjonal terrorisme og av store omstillinger i Forsvaret. Dette skulle føre til vanskelige veivalg for forsvarskomiteen, og mange lokalsamfunn og enkeltpersoner opplevde prosessen som smertefull. For Gunnar Halvorsen ble det også en periode med kamp for et folkeforsvar og for de nære ting, noe hans glødede og utrettelige innsats for å beholde militære anlegg på Sørlandet viste.

Han var aktiv deltaker i Nordisk Råd og i NATOs parlamentarikerforsamlinger. I 1994 var han delegat til FN's generalforsamling.

Gunnar var et lojalt medlem av sin stortingsgruppe, men han var allikevel aldri redd for å si fra når han var uenig. Han hadde egne meninger, som ikke alltid tilhørte flertallet, eller som nødvendigvis var politisk korrekte, som da han på tampen av sin tid på Stortinget ville endre verneplikten, og som da han foreslo en sperregrense på 4 pst. for et politisk parti for å komme inn på Stortinget.

Ikke bare stortingskolleger, men også mange ansatte på Stortinget kjente og opplevde Gunnar Halvorsen som en god venn. Han hadde et bredt kontaktnett, og han engasjerte seg så vel i saker som skjedde på Stortinget, som i lokalsamfunnet. Han likte å diskutere, det være seg på Løvebakken, i internasjonal sammenheng eller – ikke minst – på samlingsstedet, bensinstasjonen, i bygda Åmli i Aust-Agder.

Mens Gunnar Halvorsen hadde det travelt som representant på Stortinget, var det kona Gjertrud og sønnen

Dag som styrte butikken i Åmli. Etter at han trådte ut av Stortinget i 2005, gledet han seg til endelig å få bruke mer tid hjemme sammen med familien og i butikken. Og det siste halvåret var det ofte det smilende fjeset til Gunnar kundene møtte bak disken. Dessverre skulle tiden han fikk, bli så altfor kort.

Vi minnes Gunnar Halvorsen og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et privat forslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:06:08]: På vegne av representanten Øyvind Halleraker og meg selv vil jeg få framsette Dokument nr. 8-forslag om dispensasjon fra yrkestransportlova for personer over 70 år.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om
1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterterminen 2004
2. Resultatet av den årlige revisjon og kontroll for budsjetterterminen 2004 (Innst. S. nr. 114 (2005-2006), jf. Dokument nr. 1 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte – innenfor den fordelte taletid – på inntil fem replikker etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) [10:07:44] (leiar i komiteen): Rekneskapsåret 2004 er det første året der Riksrevisjonen rapporterer samla på både rekneskapsrevisjon og selskapskontroll. Riksrevisjonen har revidert rekneskapskapen for til saman 274 verksemdar for rekneskapsåret 2004. Det er avgitt avsluttande revisjonsbrev med merknader i 23 høve.

Vi i komiteen har merka oss at det er store variasjonar mellom departementa når det gjeld omfanget av avvik. Tre departement har gjennomført og forvalta budsjettet for 2004 heilt utan at Riksrevisjonen har hatt merknader. Dette gjeld Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet. For nokre departement kan Riksrevisjonen ikkje stadfeste at rekne-

skapen er utan vesentlege feil og manglar. Komiteen har merka seg at merknadene ofte er knytte til manglar ved rekneskapsavlegginga og svakheiter ved intern kontroll. Komiteen er uroa over at ein framleis har problem med å etterleve reglane for innkjøp. Komiteen har også merka seg og er uroa over at det er avdekt svakheiter ved enkelte departement si styring av underliggjande etatar. Dette gjeld i særleg grad Landbruks- og matdepartementet si styring av Mattilsynet og Barne- og familiedepartementet si styring av Barne-, ungdoms- og familieetaten. Det er grunn til å vone at det er ei betring på gang, og komiteen reknar med at ein alt ved neste høve kan sjå fram til ei betring på desse områda.

Så litt til selskapskontrollen. Riksrevisjonen sin kontroll med forvaltninga av staten sine eigarinteresser i selskap m.m. har omfatta kontroll av 43 heilåtte aksjeselskap, 36 delåtte aksjeselskap, fem regionale helseføretak, fem statsføretak, seks selskap organiserte ved særlov og 26 studentsamskipnader. Riksrevisjonen har hatt merknader til statsrådanes forvaltning under fire departement: Helse- og omsorgsdepartementet, Kultur- og kyrkjedepartementet, Samferdselsdepartementet og Utdannings- og forskingsdepartementet.

Eg vil berre vise til komiteen sine merknader under kapitlet om dei fire departementa når det gjeld desse merknadene frå Riksrevisjonen. Elles viser eg til komiteen sine merknader og innstillinga, og vil rå til at Stortinget gjer vedtak i tråd med den.

Berit Brørby (A) [10:10:43]: Riksrevisjonens Dokument nr. 1, statsregnskapet, er faktisk et av de viktigste dokumentene Stortinget har til behandling. Gjennom dette informeres altså Stortinget om forvaltningens bruk av fellesskapets midler og hvorvidt vedtatte regelverk er etterlevd. Nytt av året er dessuten at kontrollen med forvaltningen av statens interesser i selskaper m.m. er innlemmet i Dokument nr. 1.

Under behandlingen av statsregnskapet for 2004 har Arbeiderpartiet hatt hovedansvaret for Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Fornyingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet. Jeg skal i dette innlegget kun konsentrere meg om de tre første.

Av kapitlet om Arbeids- og sosialdepartementet framgår det at flere av de forhold Riksrevisjonen pekte på under behandlingen av forrige års statsregnskap, fortsatt ikke er brakt i orden. Dette gjelder kvaliteten på saksbehandlingen ved utbetaling av alders- og uførepensjon, forsinkelsesrenter på grunn av for sene utbetalinger og brudd på anskaffelsesreglement i Aetat. Selv om det synes å være spor av bedring, er det skuffende at klare signaler både fra Riksrevisjonen og Stortinget ikke har ført til at påpekte mangler er utbedret. Når det gjelder feil og mangler i Aetats forvaltning av dagpenger ved konkurs, er jeg glad for at departementet synes å ta dette alvorlig, og komiteen forventer at både saksbehandling og regnskapsføring er tilfredsstillende ved neste korsvei.

Fornyingsdepartementet, eller Moderniseringsdepartementet som det het i den aktuelle regnskapsperioden,

har få merknader i regnskapet for 2004. Det er avdekket mangler i enhetsfylket Møre og Romsdal når det gjelder interne styringsdokumenter som økonomiinstruks, planer og rutinebeskrivelser. Dette er mangler av så elementær karakter at de ikke burde forekomme. At man heller ikke har noen oversikt over hvilke avtaler som gjelder for den statlige delen av enhetsfylket, indikerer svakheter ved forsoeket som bør få konsekvenser. Tilskuddsforvaltningen ved fylkesmannsambetet i Telemark gir også grunn til bekymring. Jeg forutsetter at departementet tar tak i forholdene og følger virksomheten i de to fylkene nøye.

Riksrevisjonens framstilling av forhold i Barne- og familiedepartementet viser alvorlig svikt. Det er alvorlig når Riksrevisjonen stiller spørsmål ved departementets styring og rutiner for realistisk budsjettering. Feil i økonomiforvaltningen, som brudd på bevilgningsreglementet, overskridelser og manglende forklaringer underbygger inntrykket av et departement med betydelig forbedringspotensial. En samlet komite ber om at Riksrevisjonen holder Stortinget orientert om det videre arbeidet for å etablere gode rutiner.

Et av departementets problembarn synes å være Barne-, ungdoms- og familieetaten. Nå er det viktig å understreke at denne etaten først startet sin virksomhet i 2004, og derfor nødvendigvis ikke har hatt alle rutiner på plass. Men det er alvorlig når Riksrevisjonen ikke kan bekrefte at regnskapet ikke inneholder vesentlige feil eller mangler. At flere av disposisjonene heller ikke er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, at det foreligger vesentlige brudd på gjeldende regelverk, herunder anskaffelsesreglementet, og at enkelte av disposisjonene ikke er akseptable ut fra normer og standarder for statlig økonomiforvaltning, viser svikt i et omfang som krever umiddelbar reaksjon.

Det er også skuffende at Bufetat har inngått en leieavtale hvoretter staten plikter å overta eiendommen etter ti år til en pris tilsvarende byggekostnadene. Dette er klart i strid med statens regelverk. Stortinget har tidligere slått ned på en tilsvarende avtale under samme departement i forbindelse med flyttingen av SIFO, og gikk i den forbindelse til det uvanlige skritt å forsterke Riksrevisjonens forslag til desisjon. En samlet komite forutsetter at forholdene bringes i orden.

Heller ikke er styringsdialogen med fylkesmennene og håndteringen av drifts- og stimuleringsstilskuddet – forhold som også ble kommentert i regnskapet for 2003 – fulgt opp i tilstrekkelig grad. Lyspunktet i Riksrevisjonens kapittel om Barne- og familiedepartementet er imidlertid Forbrukerombudet. Ombudet kan etter flere år med kritiske merknader vise til positive resultater.

Inge Ryan (SV) [10:15:42]: Jeg ønsker å kommentere Riksrevisjonens merknader i forhold til Mattilsynet. Vi har nettopp hatt en lengre debatt her i Stortinget om viktigheten av Mattilsynet i forbindelse med de bakteriene som har kommet inn over forbrukerne i Norge. Derfor vet vi at Mattilsynet er et viktig organ, som det må være orden på.

Da vi diskuterte opprettelsen av Mattilsynet, var det enighet i Stortinget om at vi skulle ha et nytt mattilsyn der

vi skulle samle ressursene. Den gangen var det nok flere i næringskomiteen i hvert fall som var skeptiske til tempoet i etableringen av Mattilsynet, fordi en så pass omfattende endring der man slår sammen flere funksjoner, ble kjørt fram i et veldig stort tempo.

I ettertid ser vi vel at tempoet antakelig var i største laget, og Riksrevisjonen peker på at her har det gått så pass fort at det er en rekke forhold som er kritikkverdige når det gjelder Mattilsynet. Blant annet viser man til at for 470 mill. kr mener man det ikke kan dokumenteres at lover og regler er fulgt, etter de normene som gjelder for den type ting. Det må man si er store avvik.

Vi ser også en annen side enn den økonomiske, og det er om man klarer å få strukturer på plass som gjør at man er operativ. Jeg tror nok at vi må lære av det i ettertid, at når man skal ha så store omstillinger som det man gjennomførte for Mattilsynet, bør man antakelig ta seg noe bedre tid, slik at man unngår den økonomiske sida som er kritikkverdig, og også unngår å få problemer med å få gode rutiner bl.a. i forbindelse med ansettelser og andre forhold som Riksrevisjonen har påpekt. Det er ikke noe ønske fra min side å korsfeste noen eller spikre noen på veggen i denne saken, men det handler om at man må ta lærdom av en prosess når man skal gjennomføre slike prosesser også i framtida.

Presidenten: Neste taler er Ivar Skulstad, som har en taletid på 3 minutter.

Ivar Skulstad (A) [10:18:13]: Jeg skal i mitt innlegg knytte saksordførerkommentarer til statsregnskapet for Kommunal- og regionaldepartementet og for Utdannings- og forskningsdepartementet. I begge tilfeller er det enstemmighet i komiteen om merknadene.

I statsregnskapet for Kommunal- og regionaldepartementet er det mye som fortjener å få beskrivelsen positivt. Jeg vil derfor bare spesielt peke på de kritikkverdige disposisjoner som ligger til grunn for Utlendingsdirektoratets regnskap, og at disse ikke er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Den økonomiske kontrollen med de statlige mottakene er ikke god nok på tross av at de er selvstendige, privatrettslige subjekter som skal sende inn revisorattestert oversikt over mottakers inntekter og utgifter. UDI er avhengig av troverdighet og etterrettelige styringsstrukturer i alle ledd. Det virker derfor svært unødvendig og beklagelig at denne virksomheten belaster seg selv med mangelfulle elementære kontrollrutiner på de områdene som komiteen påpeker – det være seg rutiner for økonomi, tilbakebetaling, registrering ved gjeninnvandring og manglende anbudsinnhenting ved underleveranser. Komiteen forutsetter at det rettes økt oppmerksomhet mot disse problemstillingene.

For Utdannings- og forskningsdepartementet har Riksrevisjonen avgitt 46 revisjonsbrev uten merknad og fem med merknader, og det er merknader til statsrådets forvaltning av statens interesser i en studentsamskipnad. Ved behandlingen av dette statsregnskapet og i en del andre saker er det bekymringsfullt og en smule irriterende at forhold som er påpekt opptil flere ganger i egne merknader

der tidligere, gjentar seg året etter, slik tilfellet er for dette regnskapet.

I tillegg må en rette oppmerksomheten mot at det er betydelig svikt i undersøkte institusjoner når det gjelder måloppnåelse og resultatrapportering. Dessuten er det kritikkverdig at flere av regnskapene er av en slik kvalitet at vi ikke vet om de inneholder vesentlige feil og mangler. Komiteen forutsetter at Regjeringen nå sørger for at Kunnskapsdepartementet gir arbeidet med tilfredsstillende økonomiforvaltning den aller største oppmerksomhet. Forholdet som er avdekket f.eks. ved universitets- og høyskolesektoren, og den måten statsråden har gjennomført forvaltningen av studentsamskipnaden i Hedmark på, skal ikke forekomme.

Avslutningsvis vil jeg bemerke at komiteen ser fram til Riksrevisjonens oppfølging med å klargjøre skillet mellom bevilgningsfinansiert og eksternfinansiert virksomhet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:21:36]: Senterpartiet meiner det er grunn til undring over at Riksrevisjonen har vesentlege merknader til rekneskapen for 2004 til så mange departement. Her er det eit tydeleg forbettringspotensial.

Eg er saksordførar for to departement, Samferdselsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Til Samferdselsdepartementet viser eg til samrøystes innstilling frå komiteen. Vi legg til grunn at Samferdselsdepartementet alt har sett i verk tiltak overfor både Statens vegvesen, Jernbaneverket og Posten Noreg AS.

Så er det trist, men ikkje direkte uventa, å måtta konstatere at Riksrevisjonen har fleire merknader til forvaltninga av staten sine interesser i helseføretaka i 2004.

Særleg gjeld dette utviklinga innan psykisk helsevern. Trass i opptrappingsplanen er talet på døgnplassar til vaksne netto redusert. Aktiviteten har auka for både barn og vaksne ifølgje rapporten, men ventetida har også auka for begge desse gruppene. Det er eigentleg heilt uhøyrte at den polikliniske produksjonen har gått ned for både barn, unge og vaksne.

Ingen av dei undersøkte helseføretaka hadde nådd kravet om å redusere ventetida for bekymringssamtalar for barn og unge til ti dagar. Her snakkar vi om nokre av dei mest sårbare. Dette gjeld enkeltpersonar der det er heilt avgjerande med rask reaksjon og relevant oppfølging.

For tredje år på rad tek Riksrevisjonen opp helseføretaka sine brot på regelverket for offentlege innkjøp. På dette området er det òg slik at det er ulik haldning og ulik tilnærming i dei ulike helseføretaka. Det hender jo at det blir hevda frå tidlegare regjeringsmedlemer av Bondevik II at den raud-grøne regjeringa kom til dekt bord. Dokument nr. 1 viser faktisk at det er – for å bruka eit kvardagsleg uttrykk – noko oppvask å ta tak i.

Så til slutt berre nokre få ord til Riksrevisjonen sine merknader til oppretting av og kontroll med Mattilsynet. Der blir det stilt spørsmål både ved lønnsfastsetjinga for dei 940 medarbeidarane og ved måten ein har gjennomført såkalla store anskaffingar på. Nationen hadde torsdag den 12. januar eit oppslag om Mattilsynet sine rekne-

skapsbrot i 2004. Då hadde dei fleste i kontrollkomiteen sterke meiningar. Representanten Per-Kristian Foss sa at han rekna med at komiteen særleg ville ta for seg punktet som gjaldt regelverket for offentlege anskaffingar, og han meinte òg at departementet hadde syltynn argumentasjon for kvifor det ikkje var dokumentasjon for lønnsfastsetjinga. Representanten Høybråten sa at han ville krevja at saka blei følgd opp både frå Stortinget og frå Regjeringa si side.

I samband med E. coli-saka er søkjelyset rikeleg sett på opprettinga av Mattilsynet og òg organiseringa. I tillegg har landbruks- og matministeren svart på ei rekkje spørsmål frå komiteen om korleis påpeikingane på dette feltet blir følgde opp, så det må vi føresetja anten er eller vil bli ordna.

Eg deler representanten Brørby si vurdering av at Dokument nr. 1 er eit svært viktig dokument for Stortinget og for Stortinget si oppfølging av Regjeringa. Dette er eit dokument som nok vil få stor merksemd frå kontroll- og konstitusjonskomiteen i tida framover.

Statsråd Sylvia Brustad [10:26:39]: Jeg vil innledningsvis gi uttrykk for at jeg selvfølgelig tar alle Riksrevisjonens merknader meget alvorlig. Jeg vil gå gjennom to av de områdene som er berørt, ikke minst nå sist av representanten Meltveit Kleppa.

Det første jeg vil omtale, er psykiatri. Det er en høyt prioritert oppgave for denne Regjeringa å styrke tilbudet til mennesker med psykiske lidelser. Soria Moria-erklæringa er også tydelig på dette. Det er ingen tvil om at det fortsatt er ganske store utfordringer knyttet til hvordan mennesker med psykiske vansker følges opp i kommunene. Manglende oppfølging i kommunene vil ofte slå ut i akuttinnleggelse og økt press på akuttavdelingene i spesialisthelsetjenesten. Det er derfor vesentlig å kunne dokumentere at de midler Stortinget har bevilget, benyttes til formålet. Det er helt selvsagt.

Sosial- og helsedirektoratet, som har ansvaret for forvaltningen av tilskuddet sammen med fylkesmannsembetene, har nå iverksatt tiltak for å forbedre rutinene for utbetaling av midler til kommunene og dessuten påse at de faktisk følges opp.

Pasienter med psykiske lidelser er en av flere målgrupper for den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Det føres ikke egne regnskaper for de ulike målgruppene, og vi ønsker heller ikke en slik særomsorg. Rapporteringene fra kommunene viser likevel at det nå heldigvis går i riktig retning når en tar hensyn til økningen i bevilgningene gjennom opptrappingsplanen. Men vi er ikke i mål. Regjeringa vil følge opp opptrappingsplanen for psykisk helse.

Også i spesialisthelsetjenesten synes aktivitetsøkningen i 2004 å være rimelig godt i samsvar med opptrappingsplanen for psykisk helse. Jeg har imidlertid merket meg at Riksrevisjonen peker på at kostnadsveksten i 2004 var større i somatisk helsevesen enn i psykisk helsevern. I 2005 stilte departementet krav om at ressursveksten innenfor psykiatri skulle være relativt større enn i somatisk helsevesen. Foreløpige rapporter fra 2005 indikerer at de

regionale helseforetakene har greid å innfri kravet. Det samme kravet er stilt for 2006.

Jeg har stilt krav til de regionale helseforetakene om å sørge for at akuttjenestene fungerer slik de skal. Jeg har tatt initiativ til å sette ned en arbeidsgruppe som skal vurdere en særskilt ventetidsgaranti for barn og unge med psykiske vansker. Dette arbeidet skal være ferdig i juni.

Så har jeg også lyst til å si noen ord om kritikken som er reist mot de regionale helseforetakene. Riksrevisjonen hadde – som kjent – ved selskapskontrollen for 2004 bemerkninger til en rekke forhold ved de regionale helseforetakene. Jeg vil her kommentere de viktigste.

Jeg er blitt kjent med at departementet høsten 2004 viet stor oppmerksomhet til helseforetakenes etterlevelse av det juridiske rammeverket generelt og regelverket for offentlige anskaffelser spesielt, både i møter og i brev. Siden er dette fulgt opp i eierkrav overfor de regionale helseforetakene, både for 2005 og for 2006. Det er stilt konkrete krav til opplegget for internkontroll i helseforetakene, og det er stilt krav om etablering av intern revisjon som skal basere sine undersøkelser på risiko- og vesentlighetsvurderinger i de regionale helseforetakene og i underliggende helseforetaksgrupper. Jeg forventer at disse tiltakene, som er iverksatt i etterkant av funnene for 2004, vil gi effekt, og at senere kontroll fra Riksrevisjonen vil vise et bedre resultat.

Jeg har også merket meg at Riksrevisjonen har bemerkninger til bierverv blant ansatte i helseforetakene. Jeg mener det er helt grunnleggende at befolkningens tillit til helsepersonell ikke skal svekkes ved at de ansatte har former for biarbeid som gjør at det kan reises tvil om den enkelte ansattes integritet og uavhengighet. De regionale helseforetakene har gjennomgått biervervene til sine ansatte, og har innskrenket mulighetene for bierverv ved inngåelse av nye arbeidskontrakter. I foretaksmøter i januar i år har jeg fulgt opp dette ved å forutsette at de regionale helseforetakene utvikler gjennomgående retningslinjer for ansattes bierverv.

Riksrevisjonen har også pekt på at flere regionale helseforetak hadde finansielle leieavtaler ved utgangen av 2004. Jeg har i foretaksmøtene i år satt krav om at eksisterende leieavtaler av finansiell karakter skal bringes i samsvar med retningslinjene – noe som bør være helt selvsagt – og at avtaler som er overtatt fra fylkeskommunen, skal avsluttes så snart kontraktene åpner for det.

Statsråd Karita Bekkemellem [10:31:42]: Det er en viktig og krevende oppgave å sikre at utsatte barn og unge får gode tilbud når de opplever omsorgssvikt. Det er derfor veldig viktig at både det statlige og det kommunale barnevernet settes i stand til å løse oppgavene.

Komiteen har i sin innstilling kritisert Barne- og familiedepartementets styring av Barne-, ungdoms- og familieetaten. Riksrevisjonen kan ikke bekrefte at regnskaper for Bufetat ikke inneholder vesentlige feil eller mangler. Dette vurderer jeg, i likhet med komiteen, som svært alvorlig.

Etter en enstemmig beslutning i Stortinget i februar 2003 ble barnevernet og familievernet overført fra fylkes-

kommunen til staten den 1. januar 2004. Staten overtok ansvaret for og alle forpliktelsene til denne virksomheten. Alle avtaler som var inngått av fylkeskommunene, ble videreført.

Det ble etter en kort planleggingsprosess opprettet en helt ny organisasjon. Virksomheten i 18 ulike fylkeskommuner skulle integreres i en felles enhet med felles rutiner, systemer og kultur, basert på lov- og regelverk for statlig virksomhet. Disse rutinene og systemene skulle utformes og dokumenteres.

Det har vært en tid- og ressurskrevende prosess å etablere en ny virksomhet som stod overfor store utfordringer. Riksrevisjonen har i sin uttalelse vist en viss forståelse for dette, og jeg ser av innstillingen at også komiteen har merket seg at Bufetat var under etablering i den aktuelle perioden.

Jeg vil understreke at det i etableringsfasen var særlig viktig å sikre den faglige driften, slik at barnevernsbarna og andre brukere fikk gode og nødvendige tilbud. Merknadene fra Riksrevisjonen tilsier ikke at det har blitt gjort faglig gale prioriteringer i etaten. Heller ikke andre har kritisert Bufetat for ikke å ivareta brukerne på en god måte. Slik jeg vurderer situasjonen, har man i en krevende etableringsfase klart å utføre det faglige arbeidet.

Riksrevisjonen har imidlertid avdekket så store feil ved økonomistyring og kontroll at det ikke kan forklares med innkjøringsproblemer. Det er klart at departementets økonomistyring av etaten ikke har vært tilfredsstillende, og jeg er også helt enig med komiteen i at det er nødvendig å sette i verk tiltak for å sikre bedre økonomistyring fra departementets side. Riksrevisjonen påpeker flere klare regelbrudd, og komiteen forutsetter at dette snarest bringes i orden. Jeg vil avslutningsvis si at jeg er enig i kritikken, og kan bekrefte at de konkrete regelbruddene det refereres til, er brakt i orden, og at Regjeringen gjør sitt ytterste for å få kontroll på den situasjonen som etaten er kommet i.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:35:01]: Jeg vil ikke gå inn i enkeltheter i innstillingen, men komme med noen generelle kommentarer i forlengelsen av debatten så langt.

For det første er jeg enig med så vel komiteens leder som representanten Brørby i betydningen av Dokument nr. 1 som et sentralt dokument for Stortingets kontroll med forvaltningen og oppfølgingen av de bemerkninger som man tidligere har hatt i forhold til økonomistyring og oppfølging av Stortingets budsjettvedtak. I den forbindelse vil jeg påpeke at det er veldig avgjørende at de erklæringer som framsettes fra regjeringshold når det gjelder oppfølgingen av kritikk som er framsatt av Riksrevisjonen og Stortinget, systematisk blir fulgt opp. Jeg tror at departementene som organer bør vurdere om de har de tilstrekkelige ressurser og den nødvendige organisering for å sikre at en slik oppfølging skjer. Departementene er i hovedsak politiske sekretariater og ikke kontroll- og styringsorganer i sin karakter, selv om de har et veldig klart ansvar i så måte. Særlig i forhold til departementer som har store underliggende virksomheter, er det veldig avgjørende for å få til en systematisk oppfølging av denne type

kritikk og bemerkninger, til dels av alvorlig karakter, at man organiserer seg slik at en tett og god oppfølging er mulig. I den forbindelse tror jeg at man i større grad i forvaltningen burde bruke controller-funksjoner og internrevisjoner for å gjøre den type oppgaver på vegne av ledelsen.

La meg ellers si at det også er bra at Riksrevisjonen følger sine egne spor og følger opp tidligere saker, slik at Stortinget får anledning til å følge med på hvordan de løfter som gis om oppfølging fra statsråders side, som vi har fått noen klare og tydelige eksempler på her i dag, blir etterlevd i praksis. I den forbindelse må jeg nok si at jeg ble litt overrasket over den smule politiske visitt som representanten Magnhild Meltveit Kleppa hadde til de tidligere regjeringspartiene.

Jeg mener at det er viktig at Stortinget, på tvers av regjeringskonstellasjoner, evner å ta kritikk og følge opp kritikk som det er saklig grunnlag for. I denne innstillingen har Kristelig Folkeparti vært med på kritikk av egen regjering på mange viktige punkter. Det står vi for, og vi mener at det har med tilliten til kontrollfunksjonen og til Riksrevisjonens arbeid å gjøre. Men jeg må nok si at jeg gleder meg til neste rapport fra Riksrevisjonen og til neste behandling av Dokument nr. 1, for jeg skjønner på utsagnet fra representanten Meltveit Kleppa at da vil det ikke være noe mer oppvask igjen, da vil rapporten være ren, fordi vi har fått en ny regjering. Jeg tror jeg ville vært litt forsiktig med å skape den type forventninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 1832)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2004-2005 (Innst. S. nr. 107 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 4 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) [10:40:12]: (leiar i komiteen og ordførar for saka): Kwart år får Stortinget tilsendt frå Regjeringa St.meld. nr. 4, som er ei utgreiing om korleis Regjeringa har følgd opp dei oppmodings- og utgreiingsvedtaka som Stortinget har gjort i ein sesjon. St.meld. nr. 4 for 2005-2006 er om slike vedtak som Stortinget gjorde i sesjonen 2004–2005. Talet på slike vedtak har gått noko ned dei to siste sesjonane. Dette er ei utvikling

som er i tråd med Stortinget sitt ønske som kom fram under handsaminga av Dokument nr. 14 for 2002-2003, ein rapport til Stortinget frå utvalet som har utgreidd Stortinget sin kontrollfunksjon, det såkalla Frøiland-utvalet. Utvalet gav uttrykk for uro over omfanget av oppmodingsvedtak og peika på fleire uheldige sider ved for utstrekt bruk av Stortinget sitt instruksjonsmynde som verkemiddel.

Komiteen har merka seg at det heller ikkje i siste stortingssesjonen vart fatta noko utgreiingsvedtak. Komiteen er av den meininga at ordninga med ei eiga stortingsmelding om korleis Regjeringa har følgd opp oppmodings- og utgreiingsvedtaka, er ei god ordning. Det som er utfordringa, er at ho blir tydeleg og oversiktleg. Vårt inntrykk er at Regjeringa legg vekt på at Stortinget alltid skal få ei tydeleg og grei tilbakemelding om korleis sakene blir følgde opp. Eg tør likevel hevde at ein ikkje alltid kjenner det slik at tilbakemeldinga er like tydeleg. Komiteen vil derfor gi uttrykk for at det er særskilt viktig at opplysningar om kva som er skjedd med enkelte vedtak, må kome fram i meldinga, og at det ikkje må bli slik at ein må leite i andre dokument for å få alle relevante opplysningar, slik det har vore naudsynt å gjere når det gjeld enkelte av vedtaka som vart gjorde i sesjonen 2004–2005.

Komiteen er godt nøgd med at tilbakemeldinga på oppmodingsvedtak som blir handsama i budsjettproposisjonen, er samla under eitt og utkvittert i dei fleste fagproposisjonane. Ikkje alle departementa følgjer dette, og komiteen vil be om at det blir ein regel for alle departementa for ettertida.

Komiteen seier seg òg nøgd med den oppfølginga som Regjeringa har gjort i dei sakene der ein ikkje har kome heilt i mål, som har teke litt lengre tid enn først føresett, og som ein har sagt at ein vil kome attende til. Det er kanskje ikkje naudsynt, men ein god ting kan ikkje seiast for ofte – eg vil sitere kva komiteen sa i Innst. S. nr. 142 for 2003–2004:

«Respekt for Stortingets vedtak er en nødvendig forutsetning for vårt demokratiske systems legitimitet. Dersom vedtak av en eller annen grunn ikke lar seg realisere, skal Regjeringen uten ugrunnet opphold komme tilbake til Stortinget.»

Den siste meldinga er eit døme på at Stortinget relativt lenge etter at vedtak er gjorde, og først gjennom denne meldinga, blir gjort merksam på at vedtak ikkje er gjennomførte. Det synest ikkje komiteen er godt nok, og vi føreset at ein for ettertida kjem tilbake til Stortinget mykje raskare enn det som har vore tilfellet så langt, når ein ser at vedtak ikkje kan gjennomførast.

Innstillinga og merknadene er nesten samrøystes, med nokre få unntak. For Framstegspartiets del vil eg peike på at vi ikkje er heilt nøgde med oppfølginga av eitt vedtak innan helse og omsorg, fire innan justis og eitt innan kvart av områda kommunal, landbruk og utdanning.

Det er ofte nyansar, og det er vanskeleg å seie korleis ein skal handsame ei melding frå ei regjering som er gått av, og gripe fatt i enkeltsaker, så eg vil ikkje gå så mykje inn på det. Eg berre undrast litt over at det er ein del oppmodingsvedtak som ikkje heilt, men delvis er oppfylte, og vil stille spørsmålet: Kven er det som då har eit problem?

Er det Stortinget, eller er det Regjeringa? Formelt, er det kanskje freistande å seie, er det Regjeringa sitt problem, men reelt, er eg nok redd for, er det Stortinget som kanskje har eit problem. Gjennom ikkje å gjennomføre vedtak som blir gjorde i Stortinget, vil ein kanskje svekkje til-liten til Stortinget og få det til å framstå som ei resolu-sjonskvern. Er vi tente med det i ettertid?

Eg vil til slutt berre seie at komiteens merknader stort sett er samrøystes, og eg tilrår Stortinget å gjere vedtak i samråd med komiteens innstilling.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:45:35]: Kristelig Folkeparti vil vise til at antallet anmodningsvedtak har gått noe ned de to siste sesjonene. Det er i tråd med Stortingets ønske som bl.a. kom til uttrykk i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 14 for 2002-2003 – Frøiland-utvalgets innstilling.

Tross nedgangen var antallet anmodningsvedtak fortsatt høyt i stortingsssesjonen 2004–2005. Det er flere uheldige sider ved en overdreven bruk av retten til å instruere. Det kan føre til uklare ansvarsforhold mellom storting og regjering, og det kan gjøre Stortingets mulighet til å kontrollere og ansvarliggjøre den enkelte statsråd mindre.

Om Stortinget begrenset muligheten til instruks til særlig viktige saker, ville det også kunne bidra til at slike vedtak ble oppfattet mer tungtveiende og betydningsfulle. Derfor vil Kristelig Folkeparti fortsatt understreke at framtidige storting, også dette, bør være tilbakeholdne med å fremme for mange forslag til anmodningsvedtak.

Når det er sagt, er det en kjensgjerning at i den aktuelle parlamentariske situasjon, hvor regjeringspartiene også utgjør flertallet i Stortinget, vil tallet på anmodningsvedtak med all sannsynlighet reduseres ytterligere. Antallet anmodningsvedtak det første halve året i denne perioden bekrefter også en slik prognose. I et demokratiperspektiv er det mulig at pendelen kan komme til å svinge for langt den andre veien. Selv om Regjeringen har flertall i Stortinget, gjør den klokt i å huske på at opposisjonen representerer en stor del av det norske folk – i antall stemmer faktisk et flertall ved siste valg. Opposisjonens begrensede mulighet til innflytelse gjennom anmodningsvedtak og andre former for instruksjon av Regjeringen kan til en viss grad oppveies dersom Regjeringen tar opposisjonen med på råd, lytter til gode innspill og søker brede løsninger i Stortinget der det ligger til rette for det. Statsministeren sa også i forbindelse med tiltredelsen at det ville være Regjeringens intensjon. Min vurdering er at det nok med en viss rett kan hevdes at det stort sett har blitt med de gode intensjoner – med ett viktig unntak, som jeg har gitt Regjeringen honnør for tidligere: den tverrpolitiske dugnaden for å bedre kvaliteten i omsorgstjenestene, som det nå legges opp til etter det initiativ som Kristelig Folkeparti tok i januar. Det er et godt eksempel på hvordan samspillet mellom opposisjonen på Stortinget og Regjeringen kan fungere til beste for folk i saker hvor det er viktig å vite hva som er politikken over lengre tid enn en enkelt stortingsperiode.

Uansett vil jeg ut fra egen erfaring anta at tendensen til færre anmodningsvedtak er en utvikling som både politi-

kerne i departementene og embetsverket vil hilse velkommen. En regjering vil jo gjerne bruke tid og krefter på å fremme egne saker for Stortinget. Det regner jeg med også gjelder dagens regjering, selv om iveren etter å fremme egne saker så langt ikke har framstått som veldig på-trengende. Men det kan jo endre seg.

Når Stortinget som landets øverste organ har fattet et vedtak, plikter Regjeringen å gjennomføre det. Det følger av vårt demokratiske system. Dersom et vedtak av en eller annen grunn ikke lar seg gjennomføre, er det Regjeringens plikt raskt å komme tilbake til Stortinget med saken. Noen ganger kan det fra Stortingets side oppleves som at det tar lang tid før et vedtak implementeres. Jeg skal nok innrømme at jeg selv under tiden som medlem i regjeringen ofte ønsket at saksbehandlingen skulle gå fortere. Men det at implementeringen av et vedtak tar tid, kan ikke uten videre tolkes som at Regjeringen forsøker å trenere eller forsinke saken. Regjeringen skal gjennomføre et stortingsvedtak, men Regjeringen har også en plikt til å vurdere hvordan et vedtak best kan gjennomføres – dersom Stortinget ikke har gitt presise anvisninger på hvordan. Regjeringen har også en plikt til å redegjøre for de økonomiske og administrative konsekvenser. Ved stortingsvedtak som krever lovendringer, kreves det for eksempel alminnelig høring, og Regjeringen må sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst. Ved forskrifter stiller også forvaltningsloven egne krav til saksforberedelse. Gjennomføringen vil altså noen ganger ta tid, og det kan ikke automatisk tolkes som obstruksjon.

En tydelig kommunikasjon mellom storting og regjering er viktig i den demokratiske prosessen. Særlig to grep har de siste årene vært nyttige for å bedre kommunikasjonen fra regjering til storting når det gjelder oppfølgingen av anmodningsvedtak. For det første har ordningen med en egen stortingsmelding vist seg å være hensiktsmessig. Fortsatt er det rom for forbedringer. Det skal f.eks. ikke være nødvendig å lete i andre dokumenter for å finne ut hvordan et vedtak er fulgt opp. For det andre har Regjeringen ført en linje der de fleste departement har samlet de anmodningsvedtakene som behandles, på ett bestemt sted i budsjettproposisjonene. Det bør alle departementer følge opp. På den måten utkvitteres de særskilt i fagproposisjonene. Det utgjør en klar forbedring, og fra Kristelig Folkepartis side vil vi oppfordre til at denne linjen følges opp i det videre arbeid av samtlige departementer.

Svein Roald Hansen (A) [10:50:40]: La meg også begynne med å si at det å passe på at Stortingets vedtak følges opp og iverksettes, er en sentral del av Stortingets kontroll med regjering og forvaltning. Folk må kunne stole på at det som vedtas i Stortinget, settes ut i livet. Det er egentlig en bærebjelke i det parlamentariske system.

Gjennom de siste 20 årene har vi sett en ganske sterk økning i antall anmodningsvedtak. I 1980-årene lå det på maksimalt fire i året, mens det de siste årene fram til i dag har vært fremmet godt over både 100 og faktisk 200 slike vedtak pr. år.

Perioden med mindretallsregjeringer har altså satt en ganske kraftig fart i produksjonen av anmodningsvedtak.

Når vi nå er tilbake til en situasjon med en flertallsregjering, er det grunn til å tro at neste års St.meld. nr. 4 blir av den syltynne sorten. Det vil være en utvikling som jeg synes er positiv, og jeg skal komme tilbake til det senere i innlegget.

Det store antallet anmodningsvedtak er hovedgrunnen til at det fra og med stortingsssesjonen 1999–2000 har vært utarbeidet egne meldinger om hvorledes de aktuelle vedtakene er eller vil bli fulgt opp. Det har vist seg som en god og oversiktlig ordning. Kontrollarbeidet skal ikke og bør ikke være et uoversiktlig etterforskningsarbeid.

Komiteens arbeid med anmodningsvedtakene har skjedd i et nært samspill med fagkomiteene ved at de er bedt om å kommentere Regjeringens oppfølging på sine felt.

Ordningen med en egen melding om oppfølgingen har gitt Stortinget et viktig virkemiddel for å kunne følge resultatene av de enkelte vedtak, samtidig som Regjeringen og departementene er bevisstgjort sitt ansvar for oppfølgingen.

Årets utgave av St.meld. nr. 4 viser at Regjeringens oppfølging og formen på tilbakemeldingene er blitt klart bedre. For eksempel har de fleste departement nå innført egne kapitler i budsjettokumentene, hvor det redegjøres for hvorledes anmodningsvedtak er fulgt opp. Det gir god oversikt og letter kontrollarbeidet – også for dem utenfor dette huset som vil følge med i skjebnen til denne type vedtak.

Men, som komiteen viser til, det mangler fortsatt noe. Jeg vil, i likhet med saksordfører, peke på tilbakemeldingene til Stortinget når det gjelder vedtak Regjeringen ikke har til hensikt å gjennomføre. De kommer ofte tilfeldig og ofte på et svært sent tidspunkt. Derfor er det en enstemmig komite som understreker Regjeringens plikt til å informere Stortinget uten ugrunnet opphold i slike tilfeller, og det forutsettes at dette følges opp. Likeledes syndes det fortsatt i mange tilfeller når Stortinget i sine anmodningsvedtak ber om en egen sak. Ikke sjelden resulterer dette i noen korte kommentarer i en budsjettproposisjon eller lignende. Respekten for Stortingets vedtak burde tilsi at Regjeringen i slike saker kontakter Stortinget før denne formen velges.

Komiteen har stilt spørsmål ved oppfølgingen av 18 anmodningsvedtak under behandlingen av St.meld. nr. 4 for 2005–2006. Disse fordeler seg på mange områder – og med Justisdepartementet på topp, med syv merknader. Jeg finner ikke grunn til å gå inn på de enkelte vedtak, men vil understreke viktigheten av at Regjeringen viderefører arbeidet med å utarbeide gode tilbakemeldingsrutiner.

Gjennom behandlingen av utredningen om Stortingets kontrollarbeid ble det, som andre har nevnt, advart mot den utviklingen man så, med en stadig mer omfattende bruk av anmodningsvedtak. Årsaken til advarselen var at slike vedtak til dels har vært detaljerte, ikke alltid like klare og av og til trukket ut av sin naturlige sammenheng. Stortinget er velegnet til mye, men i forhold til det utredningsarbeid som kan være nyttig – for å si det forsiktig – før vedtak fattes, er ikke dette hus alltid det best egnede sted for å gjennomføre det. Slike vedtak kan også bidra til

å tukle til ansvarsforholdet mellom storting og regjering, og dermed begrense Stortingets mulighet til senere å kontrollere og ansvarliggjøre regjering og statsråder.

Det er selvsagt et paradoks at Stortinget selv finner å måtte advare mot en utvikling som Stortinget selv er opphav til, og bare selv kan gjøre noe med, men det er vel en bekræftelse på at også her i huset hender det at naturen går ut over opplyktelsen.

Det kan også synes som et paradoks at det de siste årene ikke er truffet et eneste utredningsvedtak, slik også saksordføreren pekte på. Det er et virkemiddel som er bedre innenfor både konstitusjonell arbeidsdeling og forsvarlig saksbehandling, for på den måten får man klarlagt konsekvensene før man binder seg til detaljerte løsninger.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Inge Lønning (H) [10:55:24]: Innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen bekrefter at det var god grunn til å uttrykke den uro som Frøiland-utvalget i sin tid uttrykte for utviklingen av kommunikasjonen mellom storting og regjering i tilknytning til anmodningsvedtak. Grunnen til det er jo at Stortingets kontrollfunksjon kompliseres – i noen tilfeller kompliseres den ganske kraftig – når Stortinget ikke møter Regjeringen i døren, men møter seg selv i døren og eventuelt må trekke den konklusjon at et vedtak som fikk flertall i denne salen, egentlig var ubegrunnet, eller dårlig begrunnet.

Grunnprinsippet i norsk konstitusjon, som i de fleste andre lands konstitusjoner, er at ansvarsforholdet mellom den lovgivende og bevilgende statsmakt og den utøvende statsmakt skal være så klart definert som mulig. I det øyeblikk Stortinget faller for fristelsen til å instruere Regjeringen, mer eller mindre klart, i enkeltsaker, forstyrres dette rollespillet ganske kraftig.

I forrige stortingsperiode hadde vi et tilfelle der Stortinget i teorien kunne ha skapt et flertall bak et vedtak som ville ha instruert Regjeringen til å utføre noe som i ettertid ville ha medført at Stortinget kunne ha gjort riksrettsansvar gjeldende overfor Regjeringen. Og da må man jo spørre: Hvem er det som i så tilfelle egentlig sitter med ansvaret? Er det det stortingsflertallet som har instruert Regjeringen, eller er det Regjeringen som eventuelt motvillig utfører det et stortingsflertall har pålagt den? Egentlig forutsetter vår konstitusjon at maktutøvelsen i forholdet mellom storting og regjering skal foregå på den måten at hvis Regjeringen absolutt ikke kan ta ansvaret for å utføre noe som Stortinget er i ferd med å vedta, bør Regjeringen stille kabinettsspørsmål på det. Da får man avklart hva Stortinget virkelig mener – og mener tilstrekkelig kraftig. Jeg vil mene at det er ønskelig for hele vårt parlamentariske system at man vender tilbake igjen – hadde jeg nær sagt – til de prinsipielle spilleregler.

Jeg skal ikke gå inn på enkeltsaker i den innstillingen som foreligger. Men det viser seg at det i etterkant kan være vanskelig for Stortinget å bli enig om tolkningen av Stortinget selv, altså hvilken bestilling man egentlig har lagt inn. Derfor er det også i ettertid uenighet her i salen

om hvorvidt Regjeringen har oppfylt sin plikt, eller ikke har oppfylt sin plikt. Dette er en lite tjenlig form for kommunikasjon. Men grunnen til at det har fortsatt på denne måten, er vel at det ikke uten videre er klart hvorvidt initiativet til å forandre denne måten å kommunisere på mellom storting og regjering, bør komme fra Regjeringens side eller fra Stortingets side.

Det er mulig at representanten Hansen har rett i at med en flertallsregjering vil man naturlig oppleve at bruken av anmodningsvedtak mer eller mindre vil falle bort av seg selv. Det gjenstår å se i løpet av den perioden vi er inne i. Men jeg tror i hvert fall at det er grunn for Stortinget til å gå inn i en viss selvkritikk og en viss selvprøvelse når det gjelder hvorvidt det er hensiktsmessig å gjøre det på denne måten. I de tilfellene der det er et reelt flertall i Stortinget som er av en helt annen oppfatning enn det Regjeringen er når det gjelder et sakskompleks, bør det komme til uttrykk i en åpen og reell maktkamp, istedenfor at man tildekker det gjennom mer eller mindre diffuse bestillinger, som man deretter får mer eller mindre diffuse svar på i etterkant.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 1833)

S a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 65/2005 av 29. april 2005 om innlemming i EØS-avtala av direktiv om marknader for finansielle instrument (verdipapirmarknadsdirektivet) (Innst. S. nr. 109 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 40 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1833)

S a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter om heving av innførselskvotene for alkohol og tobakk m.m. (Innst. S. nr. 110 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:14 (2005-2006))

Hans Olav Syversen (KrF) [11:01:20] (ordfører for saken): Forslaget fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter dreier seg om å heve innførselskvotene for alkohol, tobakk m.m. Jeg vil vel heller si at vi snakker om lokkevarer når det gjelder grensehandel. Så det vi snakker om i dag, er en politisk lokkevarer av dimensjoner.

Det Fremskrittspartiet nå foreslår, er i realiteten at hver og en av oss kan ta med paller fra Sverige. Det er faktisk snakk om så store kvanta at hver og en av oss kan begynne en butikk på hjørnet for videresalg av alkohol. Og jeg må si at forslaget er et stort anslag mot norsk alkoholpolitikk, som i historiens lys har vist seg å være kanskje den mest vellykkede alkoholpolitikk i europeisk sammenheng. Det

forslaget vi her behandler, er et anslag akkurat mot det, og jeg er glad for at det er et stort flertall som avviser Fremskrittspartiets forslag.

Det er også slik at Fremskrittspartiet anfører at man nærmest skal hjelpe tolletaten på vei for å sikre at man skal ta de store fiskene når det gjelder smugling av alkohol og narkotika. Det er det intet grunnlag for å si. Vi har innhentet dokumentasjon fra Sverige som tvert imot peker på at etter at Sverige innførte de nye kvotene, som vel er på omtrent det nivået Fremskrittspartiet ønsker seg, så har smuglingen økt. Jeg har også lyst til å nevne hva kontrollsjefen for Tollvesenet i Region Øst har sagt, nemlig at det er viktig å ta disse som smugler vin, brennevin og tobakk, nettopp fordi det avdekker stor kurervirksomhet, som det er helt nødvendig å få bukt med for å ta de store fiskene. Det er ikke noen motsetning mellom det som er dagens system, og de prioriteringene som Tollvesenet foretar, selv om jeg ser at enkelte forsøker å skape et motsetningsforhold mellom det som er prioriteringene til Tollvesenet, og det som er de faktiske realiteter.

Jeg er dypt bekymret for konsekvensene av dette forslaget dersom det skulle bli vedtatt, ikke minst når det gjelder forholdet til barn og unge. Vi vet i dag at rundt 200 000 barn gruer seg når lørdagskvelden kommer. Det gjør de fordi deres foreldre ikke håndterer alkohol på en måte som er forsvarlig. Vi vet, og det er ubestridt, at økt tilgang til alkohol og lavere priser også fører til økt bruk og økt misbruk. Det er disse fakta Fremskrittspartiet, dessverre, totalt overser – og jeg vil si at de overser det med viten og vilje. Og her kan Fremskrittspartiet på ingen måte vise fram ett eneste forskningsresultat som skulle tyde på at situasjonen er en annen.

Jeg vil også minne Fremskrittspartiet om at det er land som dypt angres på det frislippet av kvoter som man har gjennomført. Det er nok å nevne Finland og Estland, hvor man rett og slett ser av statistikker over familievold hva det frislippet har betydd. Jeg hadde håpet at det også hadde en viss virkning når Fremskrittspartiet diskuterer alkoholpolitikk.

Jeg er som sagt glad for at det er et stort flertall som holder fast ved hovedtrekkene i norsk alkoholpolitikk, slik det framkommer av merknadene.

Så er det to mindretallsforslag her. Det ene er, som nevnt, fra Fremskrittspartiet, selvfølgelig, og så er det også et mindretallsforslag fra Høyre og Venstre som går ut på å foreta endringer for å få en større fleksibilitet innenfor dagens samlede totalmengde volumprosent alkohol når det gjelder kvoten.

Jeg har merket meg at regjeringspartiene i en merknad gir – hva skal vi si – en betinget støtte til dette forslaget. Det er litt uklart for meg – jeg må være såpass fri å si det – og jeg vet ikke helt hvordan en skal tolke denne merknaden, men hvis regjeringspartiene eller finansministeren kan bidra til det i løpet av debatten, så er jeg tilfreds, og så får vi se hva det endelige forslaget eventuelt vil medføre. Men for oss er det grunnleggende at vi har hatt en vellykket alkoholpolitikk i dette landet. Jeg er glad for at flertallet står fast på at det skal vi fortsatt ha og bestrebe oss på, og at vi avviser den type populistiske forslag – og det

må det være lov til å si – som Fremskrittspartiet her har kommet med, og som dessverre – dessverre, jeg gjentar det – vil føre til økt misbruk, økte alkoholskader og økte skader i forhold til barn og unge. Ikke minst vil dette føre til at vi får et frislipp som også åpner for, tror jeg, et stort svart salg av alkohol, med de kvotene som betyr palleoverføringer fra Sverige til Norge, som forslaget innebærer.

Torgeir Micaelsen (A) [11:08:08]: Det er en grunn til at mange av oss i dette landet er tilhengere av en streng alkohol- og tobakkpolitikk.

Jeg synes saksordføreren på en utmerket måte tok opp noen av poengene. Jeg kan legge til ett. Det er – som vi også skriver i innstillingen – at Verdens Helseorganisasjon regner alkohol som en av de viktigste enkeltårsakene til tidlig død og dårlig helse i Europa. Dette er – som det også står i innstillingen – bakgrunnen for at vi ønsker et strengt regime i Norge når det gjelder alkohol og innførselskvoter.

Likevel mener jeg at man på en eller annen måte alltid må ha øye for hvordan man praktiserer et strengt regelverk når det gjelder alkohol, og hvor innførselskvoten er en del av det. Man må også se på hva som kan bidra til å øke legitimiteten for å ha et strengt regime i Norge når det gjelder alkohol. Jeg tror det er helt avgjørende, fordi vi er avhengige av å ha legitimitet for dette i befolkningen. Derfor bør man på en eller annen måte alltid se på forslag som kan føre til at man nettopp får økt legitimitet for dette i befolkningen.

Derfor ber flertallet i denne saken om at «Regjeringen i sitt videre arbeid vurderer om det er hensiktsmessig med en moderat justering» av bl.a. innførselskvotene, for i større grad – muligens – å tilpasse disse til de fysiske enhetene i handelen. Dette er, som sagt, en stille anmodning. Det er ikke Stortinget som iverksetter forskrifter. Det er det Regjeringen gjennom Finansdepartementet som gjør. Vi har tillit til at dette blir håndtert på en god måte.

Jeg ser at det i dagens aviser spekuleres vilt om hva slags ordning eller hva slags kvotesystem vi vil få. Jeg skal ikke bidra til spekulasjonene – annet enn å si at dette vil vi komme tilbake til, dette vil Regjeringen komme tilbake til. Det er, som sagt, Regjeringen gjennom Finansdepartementet som skal håndtere dette. Finansministeren vil kanskje si noe om hva man tenker seg i den sammenheng.

Om Fremskrittspartiets forslag har jeg ikke tenkt å si så mye, bortsett fra at jeg registrerer at man legger opp til det flere av oss har kalt pallesalg av alkohol – noe også saksordføreren var inne på – fra utlandet og til Norge, med en kvote på 1 liter brennevin, 2 liter vin og ubegrenset med øl og – favoritten til noen av oss – snus.

Fremskrittspartiet foreslår ikke den type system som man har internt i EU. Man foreslår mer det man kaller et fra tredjeland og inn til EU-system. Da må det være lov å spørre: Hvorfor stoppe ved det forslaget man har fremmet pr. dags dato? Hvorfor slår man ikke til og går inn for, i enda større grad, en slags EU-kvotene – noe som etter min oppfatning ville vært helt dramatisk? Jeg håper at grunnen til at Fremskrittspartiet ikke gjør det, er at de fortsatt har

en alkoholpolitisk samvittighet, og at de fortsatt har noe sympati med norsk bryggerinæring. Det ville nemlig fått dramatiske konsekvenser for begge områder hvis man hadde gått enda lenger enn det man gjør pr. dags dato.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Sponheim (V) [11:11:38]: Når vi kan endre bruken av talerstolen i Stortinget, bør vi også kunne justere smått når det gjelder innførselskvotene for alkohol.

Jeg forstår det slik at jeg har en oppfatning som jeg deler med representanten Micaelsen. Det er sjelden å høre en representant være så tydelig når det gjelder hva han mener, men pakke det inn i så ulne formuleringer som det som foreligger skriftlig i dag.

For det første vil jeg gi uttrykk for den enighet som regjeringspartiene har med deler av opposisjonen, om at vi skal ha en restriktiv alkoholpolitikk. Det er et godt slagord, dette «å styre i stort og slippe litt løs i smått». Da regjeringspartiene i denne innstilling avviste et forslag ved å be Regjeringen vurdere «om det er hensiktsmessig med en moderat justering for å øke legitimiteten til et strengt alkoholregime i Norge», var det mange av oss som undret seg veldig over hva det lå i det.

Vi har – slik jeg forstår det – en uautorisert tolkning i dagens VG, og vi har en personlig ytring fra representanten Micaelsen i dagens debatt. Kan Micaelsen gi noe sterkere forsikringer om at Regjeringen, med det som måtte komme, vil komme tilbake innenfor rammene av en restriktiv alkoholpolitikk – og stole litt mer på borgerne?

Torgeir Micaelsen (A) [11:12:48]: Jeg forstår at representanten Sponheim er opptatt av på en måte å fyre litt oppunder hvilke spekulasjoner som har vært i dagens aviser, og hva som er blitt sagt i stortingsalen.

Jeg vil bare gjenta det jeg sa i mitt hovedinnlegg, at dette er Regjeringens bord. Vi har skrevet en merknad som på en pen måte antyder hva vi kunne tenke oss. Mer spesifikk enn det har jeg ikke tenkt å være, bortsett fra at jeg mener at man alltid må ha øye for hvilke tiltak vi kan iverksette for å øke legitimiteten til et strengt alkoholregime i Norge.

Presidenten: For ordens skyld vil presidenten med hensyn til bruken av talerstolene gjøre oppmerksom på at man skal stå motsatt av det replikanten og svareren gjorde nå.

Jan Tore Sanner (H) [11:13:45]: Dette blir det jo nesten like stor forvirring rundt som det er rundt hva regjeringspartiene faktisk mener om innførselskvotene.

La meg gi uttrykk for at Høyre er veldig glad for de signalene som har kommet gjennom VG. Høyre er i likhet med Venstre tilhenger av større fleksibilitet når det gjelder innførselskvotene, men det blir veldig feil når representanten Micaelsen sier at dette er Regjeringens bord. Det er fortsatt Stortinget som bestemmer i dette landet.

Og det er ikke rene spekulasjoner, det som fremgår av VG i dag. Det er faktisk kilder i Arbeiderpartiet som har

gitt uttrykk for hva disse kvotene faktisk skal økes til. Mitt spørsmål er: Mener Arbeiderpartiet at man skal få større fleksibilitet, slik at man kan bytte ut en flaske brennevin med flere flasker vin, eller er det slik at man mener kanskje – kanskje ikke, og at dette får egentlig fru Halvorsen bestemme?

Torgeir Micaelsen (A) [11:14:49]: Arbeiderpartiet mener at vi skal vurdere flere typer tiltak når det gjelder dette spørsmålet. Det kan dreie seg om noen av de tiltakene representanten Sanner var inne på, men det kan også dreie seg om andre typer tiltak. Der har vi ikke konkludert. Det er grunnen til at vi har uttalt oss og skrevet på den måten vi har gjort i denne saken. Vi har full tillit til at Regjeringen vil komme tilbake med endringer eller tiltak som kan være av en god art – hvis en kan formulere seg på den måten.

Så registrerer jeg at representanten Sanner og Høyre i opposisjon, etter å ha sittet fire år i regjeringsposisjon, nå er blitt veldig opptatt av å ha en større fleksibilitet når det gjelder innførselskvotene i Norge. De gjorde strengt tatt ingen ting i de fire årene de satt i regjering. Det kan handle om at man har en god alliert i Kristelig Folkeparti, som da holdt kraftig igjen.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:15:51]: Først og fremst må det være lov å si at når en representant fra Arbeiderpartiet sier at Kristelig Folkeparti hadde innflytelse innenfor den forrige regjeringen, skal man virkelig lytte, for det var vel ikke akkurat *det* som var budskapet stort sett – det var vel helst at det var en høyreorientert regjering osv. Så takk for det!

Siden det har vært litt press fra andre partier for å få vite hvilke justeringer Arbeiderpartiet kunne tenke seg å gå inn på, kan jeg tenke meg å presse litt mer, men da fra en litt annen kant. Jeg vil gjerne spørre representanten Micaelsen om han kan forsikre Stortinget om at de justeringer som en eventuelt skal foreta, skal foretas innenfor den kontekst vi er enige om, nemlig at vi fortsatt har behov for en restriktiv alkoholpolitikk.

Torgeir Micaelsen (A) [11:16:39]: Ja, jeg kan bekrefte at det vil være tilfellet, slik representanten fra Kristelig Folkeparti er opptatt av, for det er nemlig *det* som er bakgrunnen. Det har alltid vært bakgrunnen til Arbeiderpartiet knyttet til hva man skal gjøre i alkoholpolitikken i Norge. Det handler om å ha et strengt regime, fordi vi vet at det fungerer. Det fungerer i langt større grad i Norge, som har en restriktiv alkoholpolitikk, enn det gjør i andre land som vi kan sammenligne oss med. Så svaret på det spørsmålet er et ubetinget ja.

Så vil jeg legge til at det kan nok være noen som mener at Kristelig Folkeparti hadde liten innflytelse på enkelte områder i den forrige perioden, men i alkoholpolitikken hadde man en trygg og stø hånd på rattet.

Jan Tore Sanner (H) [11:17:26]: La meg få lov til å nyansere det bildet litt, for det var faktisk slik at vi kom frem til gode kompromisser. Vi fikk til det Arbeiderpartiet

aldri har fått til, nemlig en reduksjon i avgiftene på alkohol. Vi fikk til en reduksjon i avgiftene på brennevin på 20 pst., og en reduksjon i avgiftene på øl og vin på noen prosent. Dessuten fikk vi innført taxfree-salg ved ankomst, noe jeg vet at mange verdsetter høyt.

La meg vende tilbake til hovedspørsmålet. Representanten Micaelsen sier at de ønsker å vurdere ulike forslag. Men hva er det Arbeiderpartiet ønsker? Hvis de såkalte kildene til VG i dag er riktige, ønsker nemlig Arbeiderpartiet større fleksibilitet, slik at man kan ta med seg mer vin i stedet for å ta med seg én flaske brennevin.

Torgeir Micaelsen (A) [11:18:20]: Først vil jeg gratulere Høyre med at de fikk igjennom en reduksjon på 25 pst. i spritavgiften i forrige periode. Det er riktig, men det var også det eneste. Og det stod på mange måter i et noe pussig lys hvis man leste sommerens aviser flere år på rad, hvor Høyre var høyt på banen og foreslo langt større lettelser i alkoholavgiftene enn det man noen gang fikk til i regjering – men la det ligge.

Jeg kommer ikke til å si noe annet enn det jeg har sagt i de foregående svarene mine, nemlig at vi skal vurdere ulike tiltak. Hva Arbeiderpartiet mener, er noe vi skal komme tilbake til. Vi har som sagt full tillit til at dette kommer til å bli håndtert på en god måte i framtiden. Men jeg understreker, som jeg har sagt tidligere: Det er viktig å se etter muligheter for å øke legitimiteten til et strengt alkoholregime i Norge, og da må man ha mange tanker i hodet samtidig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:19:36]: Bakgrunnen for dette forslaget er bl.a. at vi den siste tida har hatt ei dramatisk utvikling i smuglinga spesielt av øl og vin. Spritsmuglinga har ikkje auka så mykje. Vi har faktisk hatt ei heilt anna utvikling der. Det trur vi bl.a. har sammenheng med at vi fekk ein reduksjon i spritavgifta i førre periode, noko som vi ikkje har fått når det gjeld øl og vin.

Grunnen til at vi har fått denne auka smuglinga, er at vi har eit dramatisk mykje høgare avgiftsnivå i Noreg enn det ein har i våre naboland. I tillegg til det har vi eit kvotesystem som ikkje er i tråd med den alminnelege rettsoppfatninga.

Dersom ein i dag dreg til Sverige og kjøper ein 3-literskartong med vin og ingen ting anna og passerer grensa utan å fortolle vinen, vil det altså vere eit brot på norsk lov. Eg trur ikkje at veldig mange i Noreg ser på det som eit stort brotsverk, men i dag er det altså ulovleg.

Dette har også Tolldirektoratet vore oppteke av. Tollerforbundet har også teke til orde for at kvotane må justerast, dei må aukast. Ein har også peikt på at ein stor del av ressursane til Tolldirektoratet i dag går med til å kontrollere såkalla småsmuglarar, som kanskje har ein liter eller to for mykje med seg. Når ein bruker veldig mykje tid både på å kontrollere dei og på å skrive ut førelegg, fører det til at ein får mindre ressursar igjen til å bruke på stor-smuglarane og dei som smuglar narkotika og langt alvorlegare ting enn det det her er snakk om. Derfor har vi teke

til orde for å auke kvotane. I våre alternative statsbudsjett har vi også innbakt at vi ønskjer ein gradvis reduksjon av alkoholavgifta, slik at det ikkje skal vere lønnsamt – slik det er i dag – å kjøpe alkohol i våre naboland og ta det inn til Noreg.

Representanten Syversen sa at det er ingen ting som tyder på at dette ikkje vil få dramatiske konsekvensar, eller for å seie det på ein annan måte: Dette ville få dramatiske konsekvensar for folkehelsa osv. Det har eg vanskeleg for å tru. Vi kan også sjå på forskingsresultat og statistikk frå nabofylka til Sverige, der det altså viser seg at ein stor del av dei som bur der, handlar i Sverige, til svenske prisar. Likevel er det ingenting som tyder på at det er meir alkoholrelatert sjukdom, fleire alkoholrelaterte problem, der enn i andre delar av landet. Tvert imot er det litt mindre av det der enn i andre delar av landet. Det er også mindre valdskriminalitet der enn i resten av landet, trass i at dei altså i praksis har svenske prisar og kjøper inn store delar alkohol til sitt forbruk til svenske prisar.

Syversen viser også til at Finland og Estland angrar seg frykteleg på grunn av at dei har innført EU-kvotar og redusert alkoholavgifta. Av dei siste tala eg såg, viser det seg nemleg at riktignok har ein hatt ein liten auke i omsetjinga av alkohol, men auken har ikkje vore større no enn tidlegare, før dei gjorde dette grepet. Og dersom Syversen har rett i at dei angrar seg så frykteleg, står dei jo heile tida fritt til å auke alkoholavgifta igjen og gjere noko med kvotane. Men vi har ikkje sett noko til at dei politiske kreftene prøver å reversere noko av det som er gjort, så eg veit ikkje kven Syversen har snakka med, når han hevdar at dei angrar seg. Eg har i alle fall ikkje sett at dei ønskjer å endre dette forslaget.

Vi har innsett at det i denne salen ikkje er fleirtal for å få EU-kvotar, interne EU-kvotar. Derfor har vi i vårt forslag lagt opp til EU-kvotar frå tredjeland. Finansministeren har uttalt at dei er tilnærma lik den norske kvoten, og når noko er tilnærma lik den norske kvoten, bør det vel heller ikkje vere noko stort problem å innføre det. Tax-free-kvoten overfor tredjeland frå EU er 1 liter sprit eller 2 liter mellomklasseprodukt, 2 liter vin og uavgrensa med øl, som ifølgje finansministeren er tilnærma lik den norske kvoten. Det er dette vi foreslår, og vi hadde håpt at fleire kunne ha støtta det.

Vi er iallfall glade for at det synest å vere eit fleirtal i denne salen for å få til ein større fleksibilitet når det gjeld kva slags fordeling ein skal ha mellom sprit, vin og øl. Det synest vi er bra. Vi har sett oppslag i VG. Det tyder jo på at Regjeringa og regjeringspartia til tider absolutt kan vere i stand til å tenkje fornuftige tankar. Og det er bra. Langt på veg er jo dette i tråd med det som også Venstre har foreslått, og som vi vil gi vår subsidiære støtte til. Men vi i Framstegspartiet er iallfall glade for at det ser ut til å føre noko positivt med seg at vi har fremma dette forslaget, nemleg at det blir sett i gang ein prosess som vil medføre at ein vil få ein mykje større fleksibilitet når det gjeld kvotesystemet og kva slags miks mellom sprit, vin og øl ein tek inn til Noreg. Det er positivt.

Til slutt vil eg fremme Framstegspartiets forslag på nytt og også melde subsidiær støtte til forslaget frå Høyre og Venstre.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp det forslaget han refererte til.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:26:26]: Det viktige i denne debatten er egentlig å slå fast at norske alkoholavgifter er for høye. De norske alkoholavgiftene svekker legitimiteten til hele den norske alkoholpolitikken, og det fører til flere negative konsekvenser som følge av de skyhøye norske avgiftene.

Hvis man bruker eksemplet fra den foregående regjeringen, som senket spritavgiften med om lag 25 pst., førte det – i en periode hvor smuglingen av øl og vin økte dramatisk – til at smuglingen av sprit faktisk gikk ned. Det betyr at avgiftsnivået i Norge i sterk grad influerer på den totale smuglingen og grensehandelen inn til Norge. Så er det, i alle fall denne ene gangen, faktisk verdt å lytte til finansministerens statssekretær, Geir Axelsen, som i Politisk kvarter den 10. januar i år sa følgende:

«Det er svært viktig at Tollvesenet kan konsentrere seg om de viktigste oppgavene, nemlig kampen mot narkotikahandel og annen illegal virksomhet.»

Det går både på de norske kvotene og på det norske avgiftsnivået. Hvis man ønsker å gjøre noe bl.a. i kampen mot narkotika, er en styrking av Tollvesenet og en fokusering på det viktigste hos Tollvesenet en måte å gjøre det på. Jeg vil utfordre finansministeren til å tolke sin egen statssekretær med hensyn til hva han egentlig mente, for jeg tolker ham dit hen at han ønsker å gjøre noe både med kvotene og med avgiftene, slik som Tollvesenet og Tollerforbundet selv ønsker.

Så står Venstre og Høyre sammen om et forslag i innstillingen som går ut på å få en større fleksibilitet når det gjelder kvotene. Det er et godt første skritt på veien, hvor man går bort fra dagens favorisering av sprit og over til et mer fleksibelt system, som faktisk gjør at folk får en reell valgmulighet når de står på grensen og ønsker å ta alkohol inn til Norge. Dette forslaget har også Fremskrittspartiet sagt at de nå ønsker å støtte subsidiært, og jeg håper at dagens regjeringspartier også ser at dette er et godt første skritt.

Det er ikke mange som har snakket om EU. Høyre står også alene for en merknad og viser i merknads form til at Høyre er det eneste klare ja-partiet som ønsker et norsk EU-medlemskap så raskt som mulig. Det er med rette, for i denne debatten er det klart at som EU-medlem vil vi på sikt få de samme kvotene som EU har innenfor EU-systemet, som er – for å liste opp:

- 10 liter sprit
- 20 liter mellomklasseprodukter
- 90 liter vin, hvorav høyst 60 liter musserende, for dem som er interessert i det
- 110 liter øl

Selvfølgelig må man da hente disse varene innenfor EU-systemet. Det vil også medføre at man får et press på de norske avgiftene, naturlig nok.

(Skovholt Gitmark)

Med det mener vi i Høyre at vi ønsker å få avgiftene ned, og har man fått avgiftene ned, får man også ned smuglingen og grensehandelen.

Så må det i forhold til noe av det som er blitt sagt så langt om ubegrenset mengde med øl som følge av EU-kvotene, sies at det ikke er sant. Det er ikke tilfellet, man vil faktisk måtte forholde seg til en totalsum av alkoholholdige drikker som man kan ta inn til EU eller til et land knyttet til EUs regelverk.

Flere av debattantene her har vært inne på hva som ble gjort av den forrige regjeringen. Den forrige regjeringen var på vei når det gjaldt alkoholavgifter, hvor man dessverre bare fikk småjusteringer på vin og øl, men fikk en nokså kraftig reduksjon i avgiftene på sprit. Det førte, som jeg tidligere har sagt, til en nedgang i smuglingen av sprit.

Samtidig var representanten Sanner inne på at vi faktisk fikk til taxfree ved ankomst. Det var noe tilnærmet alle partier viste seg å være for, men det var den forrige regjering som fikk tatt det opp. Man fikk så endret kvotene for kjøtt og ost ved å heve kvotene som var på disse. Det bør også tas med. Man fjernet kvotene som var på sukkerholdige varer. Der var det en meget underlig paragraf. Det viste at man fikk til ganske mye. Man var på vei.

Direkte replisert til representanten Micaelsen kan man stille spørsmålet: Hva var det Arbeiderpartiet fikk til tidligere? Jo, når man gjorde noe med alkohol, var det eneste man gjorde å få opp avgiftene. Arbeiderpartiet har en «track record» som er 100 pst. konsistent. Det var kun opp avgiftene gikk. Jeg har liten tro på at Arbeiderpartiet klarer å gjøre noe annet enn å følge opp den tradisjonen man faktisk står for.

Jeg kunne jo til sist komme med en liten henstilling til representanten Micaelsen om kanskje å gjengi sitt innlegg her med noen få ord, istedenfor med såpass mye ull som det var i det. Det går både på VG-oppslaget og på de merknader som Arbeiderpartiet er involvert i her, for her sies det svært lite som er kort og nyansert.

Lars Sponheim (V) [11:32:29]: La meg først si at Venstre støtter og har støttet hovedlinjene i den tobakks- og alkoholpolitikk som Norge har ført gjennom mange år, inkludert det som mange vil hevde er et høyt avgiftsnivå på alkohol og tobakk. Det synes jeg må ligge i bunnen av en debatt som denne, som handler om en forsiktig økning av fleksibilitet og en oppmyking. En slik politikk er vi også innstilt på å videreføre, ut fra begrunnelsen om at vi har klare mål om å redusere sykdommer som bl.a. skyldes tobakksbruk og rusmisbruk, og dermed frigjøre betydelige ressurser i helsevesenet som i dag er bundet opp til behandling av disse sykdommene.

Men som det er blitt sagt så fint mange ganger i denne debatten: Skal en slik restriktiv politikk ha legitimitet i befolkningen – la oss omsette det til å bli forstått og akseptert som ikke aldeles urimelig – er det grunn til å se på om det er enkeltelementer som virker mot sin hensikt, og som kan mykes opp. Et eksempel på det kan være det som ble lansert av Sosialistisk Venstrepartis parlamentariske leder, Inge Ryan, for en ukes tid siden, om å tillate et be-

grenset salg av vin og brennevin i butikker i Distrikts-Norge. En annen mulighet er å gjøre som i Sverige – at lokalbefolkningen kan bestille vin eller brennevin i lokalbutikken og hente den på samme sted etter en dag eller to. For de butikker som har Post i Butikk i dag, fungerer det i praksis slik allerede, da vi alle kan bestille drikkevarer fra Vinmonopolet via Internett eller telefon og få varene tilsendt med post. I fjor ble det distribuert 440 000 liter via denne ordningen.

Venstre støtter ikke forslaget til representantene Leirstein og Hagesæter om å heve innførselskvotene for alkohol og tobakk. Men vi ønsker et system som gir borgerne større frihet innenfor de samme rammene som vi har i dag. Dagens regelverk framstår som noe ulogisk, og favoriserer i realiteten alkohol med høy alkoholstyrke – altså brennevin – på bekostning av øl og vin. Venstre mener derfor at det innenfor dagens totale volumprosent på innførselskvotene bør gis et større rom for å kunne erstatte brennevin med tilsvarende alkoholmengde vin eller øl. En slik fleksibilitet vil f.eks. kunne medføre at det blir mulig å ta med seg tre liter ekstra vin på bekostning av én liter brennevin og tilsvarende forhold mellom øl og vin/brennevin.

Etter vårt skjønn vil ikke dette medføre økt alkoholforbruk, men en større fleksibilitet og økt valgfrihet, og kanskje også mindre småskalasmugling. La meg også tilføye at dette nok er en ordning som er blitt gjort mer praktisk for den enkelte etter at det er blitt mulig å ta med seg kvotene etter at man har landet med flyet, og man ikke må bære det med seg inn i trange fly.

Da må jeg få gi uttrykk for en viss skuffelse over at dette forslaget fra Høyre og Venstre, med subsidier støtte fra Fremskrittspartiet, ikke får tilslutning. Jeg hadde faktisk regnet med at det var noen også i regjeringspartiene som uten videre kunne slutte seg til dette; av debatten i dag har det i alle fall gått fram at det er representanter i Arbeiderpartiet som innerst inne uten videre kunne sluttet seg til dette. Isteden har vi fått denne litt kryptiske formuleringen som kom tydelig fram i replikkordskiftet etter representanten Micaelsens innlegg, men som det kanskje – slik jeg oppfatter det – er blitt noe tydeligere føringer på gjennom dagens medier, med sterke oppfordringer til hans egen finansminister om at det «måsta hända nåt» på dette området. Det gjør at fallhøyden i alle fall blir veldig stor hvis vi nå i løpet av denne våren passerer revidert uten at en viss fleksibilitet eller oppmyking kommer på plass her.

Regjeringen gjorde det til et slagord ved sin dannelselse at dette var en regjering som skulle handle og ikke forhandle. Vi har vel sett mye av det motsatte: Det er en regjering som forhandler, men som kanskje ikke handler veldig fort. Det er nok slik at Regjeringen og regjeringspartiene innenfor sine rekker har standpunkter som skal brynes mot hverandre. Jeg har en grunnleggende frykt for at de mest konservative av disse vil prøve å videreføre tingenes tilstand, slik det har vært i dag.

Jeg minnes – slik representanten fra Høyre sa rett før meg her i dag – at da den forrige regjeringen, for å øke legitimiteten for kvoter på kjøtt og ost, økte disse noe, var det et ramaskrik fra Senterpartiet om hvilken dramatik

det ville være for norsk landbruk: Norske bygder ville omtrent ligge øde rundt omkring hvis kvotene for kjøtt og ost ble økt noen kilo. Det var en rent konservativ, reaksjonær refleksjon. Vi har i etterkant sett at det definitivt ikke har skjedd. Men det har økt forståelsen noe for nødvendigheten av at det er noen regler på disse områdene. Jeg tror det også er det som vil inntreffe når og hvis Regjeringen måtte ta til fornuft og gå inn for det forslag som Høyre og Venstre fremmer i dag.

Jeg fremmer herved det forslaget.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lars Sponheim har tatt opp det forslag han selv refererte til.

Heikki Holmås (SV) [11:37:47]: Innførselskvotene er et av de avgjørende bolverkene for en restriktiv alkoholpolitikk, som det store flertallet her i landet er for at vi skal føre. Det er noe av det som gjør at vi her i landet har vesentlig lavere sosiale kostnader knyttet til alkohol enn det de har i andre land, være seg helseutgifter, konsekvenser av voldsbruk osv. Jeg merker meg at når Fremskrittspartiet snakker om dette – om alkoholavgifter og innførselskvoter – er jo ikke det akkurat fokuseringen deres, for å si det veldig enkelt. Det er tydelig at Fremskrittspartiet ikke tar særlig innover seg at det å føre en restriktiv alkoholpolitikk, slik vi gjør her i landet, faktisk har en del positive sider som man fra Fremskrittspartiets side er villig til å kaste på båten.

Vi i SV er for å beholde et slikt bolverk, og derfor avviser vi det forslaget som Fremskrittspartiet fremmer, som i realiteten betyr fri flyt av øl. Norge som samfunn tjener ikke på at vi gjør det. Det kan hende at det finnes grunner for å endre på enkelte elementer, og det er derfor vi i flertallet går inn for at dette er noe som Regjeringen får vurdere og se på. Men det er helt klart at skal man endre på kvotene slik de er, eller organiseringen av dem og hele systemet med taxfree-ordningen sammen med kvotesystemet slik det er, er det noe man er nødt til å gjøre i nær dialog med alle de organisasjonene som jobber på feltet, og i nær dialog med de statlige organene som driver med undersøkende og kritisk overvåkning av situasjonen. Dette må man gjøre nettopp for å sørge for at den politikken som videreføres – en politikk som blir ført i forlengelsen av eventuelle endringer – vil ha den samme konsekvensen på alkoholforbruket i Norge, nemlig at vi opprettholder den restriktive alkoholpolitikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:40:17]: Representanten Holmås er veldig fokusert på dei såkalla negative verknadene av alkohol. Det er klart at om det blir misbrukt, skaper det meste negative verknader og helseskadar. Det gjeld ikkje berre alkohol, det gjeld òg mat osv. Poenget er at alkohol er ei lovleg vare – det har han vore i hundreår i Noreg. Så lenge vaksne menneske nyt han, er

det faktisk òg svært mange positive ringverknader av alkohol. Han er kontaktskapande. På mange utestader er det heilt naturleg at det òg blir konsumert alkohol. Ein har òg forskingsresultat som tyder på at enkelte helseskadar blir reduserte ved bruk av alkohol, m.a. hjarteinfarkt osv.

Mitt spørsmål til representanten Holmås er: Når ein fokuserer på dei negative verknadene, er det ikkje då riktig òg å fokusere på dei positive ringverknadene av alkoholbruk?

Heikki Holmås (SV) [11:41:26]: Det kan man jo gjerne si. Jeg må innrømme at jeg stadig vekk ser positive virkninger i mitt eget liv gjennom bruk av alkohol ved forskjellige festlige anledninger.

Det er litt fascinerende at det såkalte lov og orden-partiet, Fremskrittspartiet, holder til bare hundre meter fra landets mest voldsbefengte gate, nemlig Rosenkrantzgaten. Hvis de hadde stått her på Stortinget en sein lørdagskveld og sett over gaten, ville de til de grader sett de negative effektene utspille seg til fulle. Jeg har aldri klaget på at Fremskrittspartiet har vært for lite opptatt av de positive effektene av alkohol, men jeg tør vel kanskje påpeke at de ikke har vært spesielt opptatte av de negative.

Jan Tore Sanner (H) [11:42:20]: Om mulig er regjeringens partienes holdning til dette spørsmålet blitt enda mer sløret etter representanten Holmås sitt innlegg enn det den var før. Et parti som aldri har vært redd for å ta klare standpunkter i stort sett de fleste spørsmål, har nå åpenbart ingen synspunkter på om man skal kunne myke opp disse kvotene bitte litt. Ærlig talt, vi snakker om å kunne erstatte en flaske brennevin med – er det – tre–fire flasker rød eller hvit vin, og SV har åpenbart ikke noe standpunkt til om dette er fornuftig eller ikke. Representanten Holmås sier at det kan finnes grunner til det, men at de ikke vil mene noe, for her er det fru Halvorsen som skal avgjøre, og her skal vi konsultere alle mulige tenkelige organisasjoner. SV er ikke til å kjenne igjen, når man ikke engang evner å ta et klart standpunkt til dette.

La meg prøve meg: Hva mener representanten Holmås og SV – ønsker man større fleksibilitet, eller ønsker man det ikke?

Heikki Holmås (SV) [11:43:25]: Jeg la merke til at representanten Jan Tore Sanner, som nå påstår at jeg var uhyre uklar, sjøl ikke klarte å finne ut om det var tre eller fire flasker vin man skulle få lov å ta inn istedenfor brennevinsflasken. I det illustrerer vel kanskje Jan Tore Sanner litt av poenget i forhold til dette, nemlig at skal vi endre på noen av kvoteordningene, er det viktig for oss i SV å sørge for at vi opprettholder en restriktiv alkoholpolitikk. Det er klart at vi må se på dette, men mitt poeng i mitt innlegg var å si at skal vi gjøre endringer på det som faktisk er det viktigste bolverket vi har for å hindre fri flyt av alkohol inn, er det viktig at vi gjør det nøye og i samarbeid med de menneskene som har mest peiling på dette. Det er organisasjonene som jobber med sakene, og direktoratene som har oversikt over det som går inn under forbruket.

Lars Sponheim (V) [11:44:27]: Jeg er av den oppfatning at hvis dette spørsmålet alene nå hadde blitt overlatt til statsråd Halvorsen, hadde det blitt en større fleksibilitet og oppmyking av dette. Jeg tror at prosessen så langt har vist at det her trengs gode støttespillere, ikke minst fra eget parti. Derfor ble jeg noe skeptisk nå, da jeg hørte representanten Holmås sitt innlegg.

Mitt spørsmål går på de gode, fornuftige initiativene som hans parlamentariske leder har tatt her i salen og i den offentlige debatten gjennom de siste årene, om å gjøre det noe mer tilgjengelig å kunne kjøpe alkohol på lovlig vis, enten via Post i Butikk eller direkte i lokale butikker som har et lite utvalg av det Vinmonopolet kan presentere. Jeg synes det er et prisverdig initiativ fra en ærlig og genuin distriktsrepresentant, som Inge Ryan er.

Er det et synspunkt som deles av representanten Holmås fra hovedstaden? Og: Kan representanten bidra til å fordele de få, men edle dråper ut over hele folket på lovlig vis?

Heikki Holmås (SV) [11:45:31]: Det blir stadig flere av disse edle dråpene, men jeg er helt enig med Inge Ryan. Jeg har jo i årevis hørt ham ivre for minipol på mer interne partimøter enn det kanskje Lars Sponheim har fått lov til å delta på.

Jeg synes at det er noe som det absolutt er verdt at Regjeringen kikker videre på, nettopp for å sørge for at en lovlig spredning av alkohol kan erstatte illegal produksjon av sprit. Det har vi jo sett i forlengelsen av de spritsmuglingssakene som har vært, der dødsfall o.l. i den forbindelse nettopp har ført til at spritsmuglingen har gått ned. Jeg mener at smugling i dag ikke er et stort problem, men hvis forslaget fra Fremskrittspartiet hadde blitt vedtatt, tror jeg utviklingen hadde blitt slik man har sett i flere andre land, nemlig at det hadde blitt smugling av store mengder øl. Det er jeg skeptisk til, og derfor er jeg med og stemmer ned Fremskrittspartiets forslag. Men jeg synes at Sponheims initiativ i denne saken har vært konstruktive.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:46:44]: Min påstand er at dersom representanten Holmås her hadde vært i opposisjon, hadde han klart hatt klare meninger. Det er sjelden man hører representanten Holmås så tåkete som han er akkurat i dag.

La meg gjøre det fryktelig kort og konsist, slik at man kanskje kan få et klart svar: Mener representanten Holmås at det å bytte ut én flaske brennevin med fire flasker vin eller en treliters kartong med pappvin er mindre restriktivt enn dagens ordning?

Heikki Holmås (SV) [11:47:17]: Det får vi vurdere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:47:37]: La meg bare ta et for mange ubehagelig utgangspunkt for denne diskusjonen som ikke kan la seg bortforklare av noen, og det er at jo mer tilgjengelig alkohol er, enten man får kjøpt det på hvert gatehjørne eller i form av en lavere pris, jo mer

konsumerer samfunnet i sum. Og jo større alkoholforbruket er, jo større er misbruket. Det er meget enkle sammenhenger, og det må være utgangspunktet for denne debatten.

Så er det selvfølgelig riktig at alkohol er en lovlig salgsvare, men vi har altså hatt denne balansegangen når det gjelder å begrense forbruket, med tilgjengelighet, vinmonopol, begrensede taxfree-kvoter og en pris som er forholdsvis høy i Norge, og på den måten har vi klart å ha mindre problemer med alkoholmisbruk i Norge enn det veldig mange andre land har. Det er utgangspunktet for denne regjeringens alkoholpolitikk.

Det finnes også andre argumenter i denne saken, og det er at alkohol for de fleste ikke bare dreier seg om høyest mulig prosent på færrest antall flasker, men at det er kultur, tradisjon og lokal produksjon knyttet til alkohol som det også er verdt å ta vare på. I andre sammenhenger kaller man det f.eks. for lokal næringspolitikk.

Så må jeg si at det mest oppsiktsvekkende ved dette Dokument nr. 8-forslaget og de forslagene som fremmes her i dag, er jo at det som Fremskrittspartiet har reist land og strand rundt og sagt at de vil foreslå for Norge, nemlig å innføre de interne reglene i EU-land – 10 liter sprit, 90 liter vin og kjempemye øl – det gjør de ikke. Fremskrittspartiet har et lite pusleforslag, nemlig om å innføre de samme reglene for taxfree-salg som det er mellom EU-landenes yttergrense og tredjeland, ikke det som er internt mellom EU-land. Det kan jo alle merke seg, at det har visst blitt en viss edruelighet over den diskusjonen.

Fakta i denne saken er at taxfree-kvotene avgjøres av Finansdepartementet ved en forskrift. Jeg har nå lyttet nøye til debatten og hørt hvilket oppdrag jeg har fått. I innstillingen står det at flertallet i finanskomiteen, dvs. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, «ser at dagens innførselskvote ikke er tilpasset de fysiske enhetene i salg og at dette kan føre til redusert forståelse for kvotereguleringene.» Flertallet ber derfor om at Regjeringen «i sitt videre arbeid vurderer om det er hensiktsmessig med en moderat justering for å øke legitimiteten til et strengt alkoholregime i Norge». Det skal jeg gjøre. Jeg vil gå gjennom de eventuelt fornuftige og moderate justeringene som trengs, for å få oppslutning om at det skal være visse grenser, som må være forståelige og ha legitimitet. Det er den andre viktige balansegangen vi skal ha i dette spørsmålet.

Slik sett har jeg hørt på debatten med interesse, og jeg tar med meg de synspunktene som har kommet her. Og så kommer jo svaret i det øyeblikket jeg eventuelt foreslår å endre forskriften. Men det kommer altså ikke til å bli noe frislipp med hensyn til å kunne ta inn betydelig større taxfree-kvoter, for vi ønsker nettopp å ha denne balansegangen, å ha en restriktiv alkoholpolitikk, men som det er forståelse og legitimitet rundt.

Så har jeg et par kommentarer til debatten, for det er jo denne balansegangen som har vært SVs politikk bestandig. Hvis man anklager representanten Holmås fra SV for å være «tåkete» i denne saken fordi man avveier ulike hensyn, må jeg si at det må være første gang man hører etter når SV forklarer sin alkoholpolitikk, og hva som det er en bred oppslutning om i Regjeringen når det gjelder

alkoholpolitikk. Det er rett og slett slik at det er forskjellige hensyn som må avveies. Så enkelt er det! Og siden representanten Holmås er en ung og reflektert mann i disse spørsmål, tror jeg noen og hver av de andre representantene burde lytte nøye etter når han snakker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:52:27]: Eg lytta til finansministeren då ho bl.a. kjørte det gamle resonnementet om at betre tilgjengelegheit og lågare prisar vil medføre meir konsum, og at jo høgare konsumet er, jo større vil misbruket bli, og at det også vil føre til meir skade. Det har eg aldri sett nokon dokumentasjon på. Som eg viste til: I grensefylka, der ein i praksis i veldig stor grad kjøper sin alkohol i svenske prisar, har ein ikkje fått dei resultatane.

No blir eg her konfrontert med at det altså ikkje er EUs interne kvotar Framstegspartiet foreslo. Det virka som finansministeren var litt skuffa over det, for ho viser til at vi berre har fremma eit «lite pusleforslag». Og som ho også har sagt, eit forslag som i stor grad er i tråd med dei norske kvotane i dag.

Mitt spørsmål er då: Dersom det berre er eit «lite pusleforslag», så burde det vel heller ikkje vere noko problem for finansministeren og for regjeringspartia å støtte det?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:53:36]: For det første tror jeg rett og slett at Fremskrittspartiet burde sette seg inn i hva som finnes på verdensbasis av forskning når det gjelder alkohol og skader av alkohol. Den viser en entydig sammenheng, og det er nettopp det jeg sa – det kan være forskning fra Verdens helseorganisasjon eller fra hvor som helst – at jo høyere konsumet er, jo større er misbruket, og jo større er skadene av det. Det er altså et mål å holde et rimelig, moderat totalforbruk av alkohol, først og fremst fordi alkoholproblemene – det gjelder de medisinske problemene ved misbruk av alkohol, men det gjelder også vold og andre typer utslag – er en ubehagelig sannhet man ikke kommer utenom.

Så bare merker jeg meg at Fremskrittspartiet tar veldig kraftig i i den offentlige debatten. Men det er ikke et dramatisk forslag som ligger her, selv om ikke jeg i dag vil erklære at jeg støtter det.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:54:40]: Dagens side 12 i VG har fått en hel del oppmerksomhet. Det står bl.a. at finansministeren «internt» har sagt seg villig til å vurdere, i hvert fall, en økning av de tollfrie kvotene for vin i statsbudsjettet til høsten.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvis man gjør dette «internt», hvorfor gjør man det da ikke i Stortinget? Har VG faktisk et grunnlag for å skrive det de gjør?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:55:12]: Jeg har vært veldig klar så eksternt det går an, nemlig ved å snakke fra Stortingets talerstol, på at jeg skal vurdere dette oppdraget, slik stortingsflertallet ønsker. Det skal jeg gjøre.

Dette er ikke et forslag som trengs å legges fram for Stortinget, verken i revidert nasjonalbudsjett eller i stats-

budsjettet. Dette er en eventuell endring i en forskrift som Finansdepartementet ved finansministeren står fritt til å fremme hvis hun mener at det er interessant, så representanten trenger ikke å lage noe hemmelighetskremmeri ut av det. Dette sier jeg høyt og klart: Jeg vil vurdere det oppdraget som stortingsflertallet gir meg, og så komme tilbake til det når jeg har konkludert.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:55:57]: Jeg bør jo rose finansministeren når jeg har grunn til det, og jeg synes at hun holdt et meget godt innlegg.

Jeg er litt i tvil når man snakker om at det er vel verdt å ta vare på den lokale næringsproduksjonen av alkohol, om hvor lokal hun tenker seg at den er. Jeg regner med at det hun ønsker å ta vare på, ikke dreier seg om det som skjer i garasjer og kjellerlokaler.

Representanten Torgeir Micaelsen hadde en grenseløs tillit, får jeg si, til hvordan statsråden skulle følge opp den anmodningen hun får fra flertallet. Og så tenkte jeg at jeg skulle snu litt på spørsmålsstillingen og si at når statsråden kjenner Kristelig Folkepartis alkoholpolitikk, tror hun Kristelig Folkeparti har like god grunn som Torgeir Micaelsen til å ha grenseløs tillit til det arbeidet hun nå skal gå i gang med?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:56:54]: Først en oppklaring: Når jeg snakker om «lokal produksjon», tenker jeg ikke på ulike former for illegal virksomhet, men jeg tenker f.eks. på lokale bryggeriers produksjon av øl, som har lange tradisjoner i ulike deler av Norge. Med store muligheter for innførsel av øl utenfra kan man veldig fort tenke seg at palleimport av Heineken, Tuborg eller hva det måtte være, ville gjøre at produksjonen av Lundetangen eller Aass – ja, jeg trenger ikke gå mer i detalj her overfor en representant fra Kristelig Folkeparti.

Så til spørsmålet: Jeg tror at Kristelig Folkeparti har akkurat samme utfordring som alle andre partier som ser denne sammenhengen mellom totalforbruket av alkohol og misbruk og problemer som følger med alkohol. Det handler om å finne en grense for en lovlig omsetning av en lovlig vare som ikke unødig provoserer eller fører til smugling på den ene siden, men som det samtidig er aksept for, og som gir noen holdninger i forhold til bruken av alkohol som befolkningen støtter opp om. Det er denne balansegangen jeg regner med at Kristelig Folkeparti også vil være fornøyd med at vi får.

Lars Sponheim (V) [11:58:12]: Jeg er beroliget over finansministerens kunnskap om de mindre industrielle produsentene av lovlig, godt øl i Norge. Jeg vil vel også gi uttrykk for at jeg har merket et flott engasjement for kultur, tradisjon og lokal produksjon. Dette kunne jeg ha brukt mer enn en replikks tid på, men vil bare si at her er det små justeringer som kan utløse mye spennende rundt omkring som ikke bør true norsk edruskapspolitikk, men som kan bidra til fornuftige løsninger. Jeg lyktes ikke med å få gjennomslag for alt dette i den forrige regjeringen, men jeg oversender det gjerne i et brev til finansministe-

ren, med gode forslag som hun kan bringe videre hvis hun ser at det er grunnlag for det.

Jeg deler også synspunktene om viktigheten av en balansegang, ikke minst når det gjelder smugling, som vi vet det har vært mye av, noe som nok har blitt møtt fornuftig med de justeringer som er foretatt når det gjelder avgiftsregulering av alkohol.

Mitt spørsmål gjelder tidspunktet for disse vurderingene. Jeg forstår at Venstres regnestykke, som ligger til grunn i et forslag her, vil bli etterregnet i Finansdepartementet. Men hvor lang tid vil det ta før disse vurderingene som finansministeren i dag har lovt, blir gjort?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:59:25]: For det første vil jeg gjerne si at hvis representanten Lars Sponheim har lyst til å sende meg et brev, tar jeg imot. Og vi tar selvfølgelig også imot fornuftige innspill, synspunkter eller etterlysninger fra andre i opposisjonen i denne saken. Jeg vil jo tippe at det er et bredt flertall i Stortinget som egentlig stiller seg bak det som er norsk alkoholpolitikk, og det vi snakker om her, er eventuelle justeringer.

Jeg har ikke satt noen frist for når denne vurderingen skal være ferdig, men jeg tror ikke det trengs all verdens tid. Jeg burde klare å konkludere før sommeren.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:00:16]: Dei siste tala frå Tolldirektoratet viser at smuglinga aukar dramatisk, det gjeld spesielt øl og vin, ikkje så mykje sprit. Det trur eg har samanheng med at vi har føreteke avgiftsreduksjonar her. Mykje tyder også på at det er organisert kriminalitet bak mykje av denne smuglinga, og det gjer også at distribusjonen av denne smuglarvinen og -ølet skjer heilt utan kontroll. Dette er noko som Framstegspartiet er bekymra over, og derfor har vi altså teke til orde for å redusere prisane på alkohol og auke kvotane, noko som også Tolldirektoratet og Tollerforbundet er einig i vil vere eit bidrag for å stanse denne smuglinga.

Mitt spørsmål er: Er finansministeren bekymra over denne auken når det gjeld smugling? Og dersom ho er det, kva vil ho gjere for å avgrense/stanse den utviklinga, den auken, som vi har sett den siste tida?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:01:19]: Det er riktig som representanten sier, at smuglerbildet er blitt annerledes i det siste, med mindre smugling av sprit – det henger nok sammen med dødsfall knyttet til smuglersprit, som man har sett – men med økt smugling av vin og øl. Det er en balansegang man hele tiden må gå når man ønsker å ha en nasjonalt fastsatt alkoholpolitikk, og ikke bare automatisk importerer det som er avgiftsnivået eller prisnivået i andre land. Samtidig må man passe på at man ikke stiller seg slik at det i seg selv gjør at det er ekstrem lønnsomhet i smugling. Det er en balansegang som er en utfordring for enhver regjering.

Men jeg tror ikke Fremskrittspartiet har funnet svaret på hvor denne balansegangen bør være. Jeg tror at den dramatiske reduksjonen i avgifter på alkohol som Fremskrittspartiet legger opp til, fører til én ting, og det er stør-

re skader på grunn av alkoholbruk – mer misbruk og mer vold.

Så har jeg lyst til å si at Tollvesenet konsentrerer seg ikke om småskala smugling. Tollvesenet konsentrerer seg om de store skurkene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, se side 1833)

S a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Jan Tore Sanner, Peter Skovholt Gitmark og Gunnar Gundersen om at det ved klager på ligningstakster for annen fast eiendom, legges til grunn den samme behandling som nå gjelder for boliger og fritidsboliger (Innst. S. nr. 111 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:19 (2005-2006))

Heikki Holmås (SV) [12:03:24] (ordfører for saken): Dette forslaget dreier seg om taksering av eiendom som ikke er bolig eller fritidseiendom. Forslaget slik det er fremmet, går ut på at verditakseringen ikke skal overstige 30 pst. av eiendommens tekniske verdi eller observerbare markedsverdi.

For å si det enkelt: Flertallet avviser dette forslaget. Jeg skal gå litt inn på problemstillingen og forklare hvorfor vi gjør det.

Det finnes i dag tre forskjellige typer taksering av eiendom. Den ene er taksering i forbindelse med arv – det finnes en egen type taksering som tar utgangspunkt i markedspris – den andre er eiendomsskatttakseringen når det skal ilegges kommunal eiendomsskatt, og den tredje takseringsformen er likningstaksten i forbindelse med formuesskatt, tidligere også i forbindelse med fordelsbeskatningen av det å bo i egen bolig, i dag bare knyttet opp mot formuesskatten.

Det er altså slik at man ved flere anledninger har forsøkt å gjøre noe med dette, man har forsøkt å sørge for å samordne takseringene og finne rettferdige takseringssystemer, men så langt har Stortinget, kan vi si, ikke lyktes i det arbeidet.

Det er flere ting som det er viktig å trekke fram når det gjelder taksering av eiendom. Det er at det er store forskjeller her som gjør at det er behov for å gjøre noe med dette. Det er dypt urimelig at to boliger som har den samme markedsverdien, innenfor Oslos grenser, likevel ender opp med å ha helt forskjellige takseringsgrunnlag. Det er gjerne avhengig av om boligen er ny eller gammel, det er avhengig av størrelsen på boligen – i forhold til om man ender opp med å ha en lik andel av likningsverdien, som ender opp med å bli taksten som man betaler formuesskatt av. Dette er det nødvendig å gjøre noe med. Regjeringen har i år, med flertall i Stortinget, økt satsen for verdivurdering, men man har likevel beholdt taket på 30 pst. når det gjelder bolig. Det er fordi vi har en tradisjon her i landet for å si at bolig er i en særegen stilling. Vi ønsker at folk skal investere penger i egen bolig. Vi vet at det har

samfunnsmessige positive effekter knyttet opp mot at man tar bedre vare på boliger når man eier sin egen bolig framfor å leie – det er bare å se på vedlikeholdskostnader for borettslag. Vi ser klare forskjeller i forhold til bolig man eier selv, og bolig som går til utleieformål. Derfor er det gode grunner for å ha denne 30 pst.-grensen på egen bolig, men vi har ikke denne 30 pst.-grensen i dag for eiendommer som ikke er bolig eller fritidsbolig. Det finnes heller ingen gode grunner til å gjøre det billigere for investorer å investere i næringsseiendom enn å investere i annen eiendom. Det finnes ingen slike gode grunner, bortsett fra at det vil være en støtte til kjernevelgerne til Oslo Høyre – og de kjernevelgerne er det jo stadig færre av. Svært mange av eiendomsbesitterne i Oslo ville oppfatte dette som en ren skattebonus. Det finnes det ingen gode grunner for. Jeg synes det er pussig at Høyre fremmer et slikt forslag. Det er altså ikke slik at det er mer høyverdig å investere i næringsseiendom eksempelvis i hovedstaden, enn det er å investere i andre former for verdipapirer, i bedrifter – på forskjellige måter – eller å gjøre noe annet med disse pengene. Det finnes rett og slett ingen rimelige grunner for at det å eie aksjer skal formuesbeskattes dyrare enn å investere de samme pengene i næringsseiendom.

Vi i flertallet ser, og derfor understreker vi det også i merknader, at det er forskjell på de tilfellene der eiendomsinvesteringer framstår som en ren kapitalplassering med gunstig beskatning, som det er i dag, og de tilfeller der eiendommer av en viss type eller størrelse utgjør grunnlaget for en langsiktig næringsvirksomhets inntjening. Dette tar vi med oss når vi løpende vurderer takseringsystem og takseringsgrunnlag i forbindelse med de årlige skatteoppgjørene.

Men vi er likevel heller ikke innstilt på å gå inn for Kristelig Folkepartis forslag, som setter grensen for likningstakst til 30 pst. på de eiendommer som er fast eiendom innen jordbruk og skogbruk. Vi klarer ikke å overskue konsekvensene av det, og det er ikke nødvendigvis sånn at det forslaget når den rette balansen som det er nødvendig å ha i forhold til hva som er rimelig/urimelig beskatning av den type eiendom.

I korthet oppsummerer innstillingen flertallets og regjeringspartienes syn. Vi forstår ikke hvorfor Høyre fremmer sitt forslag – vi støtter ikke det, og heller ikke Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Flåtten (H) [12:09:05]: Nok en gang snakker SV og venstresiden om et mer rettferdig takstsystem. Det har man gjort i Stortinget ved gjentatte behandlinger av boligskatt. Kan saksordføreren bekrefte eller avkrefte at hensikten med et mer såkalt rettferdig takstsystem er å gjennomføre det som står i SVs partiprogram, at man ønsker en høyere skattlegging av bolig og eiendom?

Heikki Holmås (SV) [12:09:51]: Nei, jeg kan ikke bekrefte det. Jeg kan bekrefte at det vi ønsker å gjøre, er å videreføre denne regjeringens politikk, nemlig å sørge for et mer rettferdig skattesystem. Et mer rettferdig skattesys-

tem betyr at de som har mest, bidrar mer til fellesskapet enn det de gjør i dag, og at de som har minst, bidrar mindre enn det de gjør i dag. Det er ingen tvil om at etter fire år med høyrestyre ser vi veldig klart at en av de tingene som er skjevst fordelt her i landet, er formue. Og det forslaget Høyre fremmer i dag, som kommer til å bli avvist – at de som sitter med de største næringsseidommene, også skal få et ekstra skattefradrag gjennom å sette en øvre grense på 30 pst. – bidrar i hvert fall ikke til et mer rettferdig skattesystem.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:10:43]: Representanten Holmås nemnde at det var ingen sakleg grunn til at eiegdom skulle ha ein lågare formuesverdi i forhold til omsetningsverdien enn det aksjar har. Det er jo interessant å høre, fordi aksjar har 80 pst. av reell verdi, mens eiegdom har i underkant av 30 pst. vanlegvis, og også vesentleg lågare enn det.

Mitt spørsmål er: Dersom representanten Holmås og regjeringspartia ønskjer likskap mellom aksjar og eiegdom, er det aksjar som så skal få ein lågare formuesverdi/likningsverdi i forhold til reell verdi, eller er det eiegdom som skal få ein dramatisk auke i likningsverdi/formuesverdi i forhold til reell verdi?

Heikki Holmås (SV) [12:11:41]: Beskatningen av formue vil vi komme tilbake til i forbindelse med hvert enkelt års budsjett. Det er jo nesten riktig det som representanten Hagesæter her sier: Ikke-børsnoterte aksjer har i dag 80 pst., og det er vel sånn at børsnoterte aksjer har 100 pst. – de fastsettes altså likningstakstmessig til den verdien som er pålydende. Det gjelder også når en har pengene i banken, som gode pensjonister har. Skal vi videreføre en ordning der pensjonister skal skattlegges hardere for å ha penger i banken enn investorer for å ha penger plassert i eiendom, synes jeg det er en litt pussig versjon av Fremskrittspartiets uttalte politikk, i hvert fall. Så det å sørge for et mer rettferdig beskatningssystem vil være å gjøre det som vi har gjort i år, nemlig å øke likningsverdien på fast eiendom og øke bunnfradraget i samme slengen. På den måten skaper vi et mer rettferdig skattesystem.

Lars Sponheim (V) [12:12:47]: Representanten Holmås gikk veldig lett forbi argumentene i forhold til opposisjonens forslag i dag som går på i det minste å beholde en likningsfastsettelse for landbrukseiendommer på lik linje med boligeiendommer. Representanten brukte mye tid på å argumentere for andre sider ved dette forslaget. Men hele opposisjonen vil subsidiært støtte forslaget, og det har en særlig begrunnelse: Dette er eiendommer som i de aller fleste tilfellene er boligeiendommer like mye som det er næringsseiendommer. Mulighetene til å selge og spekulere i dette, som man kan med boliger i en by, er begrenset, og man har på mange vis lovregulert boplikt osv. Så det er sterke argumenter for dette.

Jeg vet ikke om jeg burde bruke anledningen til å gratulere representanten Holmås med at han har lyktes med å få Senterpartiet med på dette forslaget om å skattlegge

landbruket i så betydelig grad, men dette synes jeg representanten må få anledning til å argumentere noe mer for.

Heikki Holmås (SV) [12:13:58]: Det er jo slik at Sponheims argumenter i denne sammenhengen har vi tatt med oss. Det er argumenter som absolutt er gyldige, og som må følge i en videre diskusjon rundt formuesfastsettelsen og likningstakstfastsettelsen i forhold til både landbrukseiendommer og skogseiendommer, som, som representanten helt riktig sier, i mange tilfeller også har en boligkarakter. Det er jo derfor flertallet sier at man vil «vektlegge at verditaksering av annen fast eiendom ikke må bidra til urimelig byrde for næringsutøvelsen», og vi ser at dette er blant de tingene vi er nødt til å ta med oss i den løpende vurderingen.

Svein Flåtten (H) [12:14:51]: Som svar på min første replikk fikk jeg et utdrag av det som måtte være en av Heikki Holmås' valgtaler, om hva han synes om rike mennesker generelt og Høyre spesielt.

Det som er spørsmålet mitt, er følgende: Skal den såkalt rettfærdige takseringen brukes til å øke skatten på vanlige folks – og jeg presiserer *vanlige folks* – hus og hjem, boliger?

Heikki Holmås (SV) [12:15:24]: Svaret på det er nei. Det som er saken her, er jo at vi prøver å få til en mer rettfærdig beskatning av boliger og annen eiendom. Noen av de tingene vi derfor har gjort, er at vi har økt verditakseringen i forhold til likningstaksten – som vi eksempelvis har gjort i år – for å sørge for å få den lik for alle typer boliger slik at det ikke skal være en helt vilkårlig fastsatt likningstakst avhengig av når ting er bygget og avhengig av størrelse og taksering ellers, mens vi har beholdt taket på 30 pst. og samtidig økt bunnfradraget. Alt dette bidrar jo til det som er målet vårt, nemlig å sørge for at de som har mest, de som sitter med de største boligeiendommene osv., skal være de som bidrar forholdsmessig mer til fellesskapet, og at de som har vanlige boliger, skal få større bunnfradrag som de skal nyte godt av, og dermed bidra minst, forholdsmessig.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:16:40]: Framstegspartiet ønsker eit lågare skatte- og avgiftsnivå. Det gjeld også formuesskatten. Og kva slags likningsverdi ein eigedom har, vil sjølvstakt ha noko å seie for formuesskatten. Slik som saksordføraren også var inne på, er det i dag svært stor ulikskap når det gjeld kor høg likningsverdien er i forhold til reell verdi i forskjellige delar av landet, også innanfor det same området. Enkelte eigedomar har ein likningsverdi som kanskje er på berre 10–20 pst. av reell verdi, mens andre eigedomar har ein likningsverdi som er mange gonger høgare enn det i forhold til reell verdi.

Dette er ei urimelegheit og ei urettferd som Framstegspartiet ønsker å få slutt på. Derfor har vi også programfesta og teke til orde for at ved å fjerne formuesskatten vil ein rette opp dette. Då vil ein også unngå skattemessige

investeringar som ein berre gjer for å få redusert formuesskatten. Dersom ein hadde fjerna formuesskatten, ville ein ikkje ha fått den effekten. Ein ville også ha sloppet eit ganske stort byråkrati for å få vurdert dei enkelte eigedomane, slik som tilfellet er i dag.

Vi konstaterer at det har vi ikkje fleirtal for, iallfall ikkje dei neste tre og eit halvt åra. Derfor er det viktig for oss både å redusere dei ulikskapane som Dokument nr. 8-forslaget tek opp, og samtidig redusere formuesskatten. Det meiner vi blir gjort ved at vi også set eit tak på 30 pst. for andre eigedomar enn private bustader og hytter.

Eg konstaterer at saksordføraren også meiner at ein skal redusere desse ulikskapane – at dei raud-grøne vil redusere desse ulikskapane. Det kan godt hende at dei tek til orde for det, men eg er ganske overtydd om at denne reduseringa av ulikskapane også inneber at formuesskatten og skatten blir auka. Det føler eg er veldig uheldig. Formuesskatten er ein særnorsk skatt. Det er pensjonistane som betaler ein stor del av denne, bortimot 50 pst. Det er klart at når ein aukar likningstaksten på fast eigedom med 25 pst., slik ein no gjorde i statsbudsjettet, vil det sjølvstakt også gå ut over pensjonistane – og kanskje auke pensjonistdelen, som i dag er bortimot 50 pst. av formuesskatten, til enda høgare – sjølv om ein har dette 30 pst.-taket. Vi synest det er synd at ein ikkje følgjer forslaget frå mindretallet her og set eit tak. Det hadde gjort dette langt meir rettfærdig – utan at ein hadde fått auka formuesskatten.

Til slutt vil eg fremje forslaget frå Framstegspartiet og Høyre, og også varsle subsidiær tilslutning til forslaget frå Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp det forslaget han refererte til.

Svein Flåtten (H) [12:20:35]: Hver eneste gang Stortinget debatterer skatt på folks boliger og fast eiendom sitter man igjen med en usikkerhet om hva venstresiden egentlig vil. Man får et inntrykk av at det norske folk er en samling boligspekulanter som skal skatlegges hardere, men man får aldri tak i på hvilken måte dette skal gjøres. Jeg synes anledningen i dag hadde vært god til å klargjøre det. Vi har ikke fått noen slik klargjøring.

De tre regjeringspartiene har ved flere anledninger, ikke minst ved Stortingets behandling av skattereformen, sagt at skatt på folks boliger skal ses i sammenheng med eiendomsskatt, gjerne fulgt av et mantra – som vi allerede har diskutert i dag – om et mer rettfærdig system. Det er ikke det som er problemet. Det er det at hus og hjem i det hele tatt beskattes, som er problemet – dette kaller man for et stabilt skattefundament. Arbeiderpartiets tidligere skattetalsmann Tore Nordtun gikk langt i skattedebatten i revidert budsjett i fjor ved å si at dette skulle man beskutte fordi det ikke kunne flyttes. Vi mener dette er en uforutsigbar holdning i skattespørsmålet. I forbindelse med skattereformen bad også de nåværende regjeringspartiene om en utredning av formuesskatt, boligskatt og eiendomsskatt sett samlet. Resultatene har foreløpig vært å øke formuesskatten, særlig på bolig, og i tillegg en målsetting om å kunne innføre obligatorisk eiendomsskatt. Ligningstak-

stene ble økt med 25 pst. for skatteåret 2006. Det sier representanten Holmås nå skal bidra til mer rettferdighet. Hvis satsene fra før av er skjeve, og man øker med 25 pst., er det vanskelig for meg – i hvert fall med min utdannelse – å finne ut at det blir mer rettferdighet. Jeg ville si at det blir mindre.

Dagens forslag om å innføre et tak også for annen fast eiendom er derfor veldig betimelig. Dette vil først og fremst komme næringseiendom og særlig gårdsbruk til gode, altså eiendommer som både tjener som boliger og som er driftsmiddel, hvor økt beskatning får dobbel virkning. Derfor er det oppsiktsvekkende at Senterpartiet, som senest i behandlingen av skatteopplegget for 2005 hadde en særmerknad om at vanlige boliger må skjermes for boligskatt, ikke har kommet mer igjennom. Nå har man først vært med på denne 25 pst.-økningen av satsene for 2006, dernest ville man ikke være med på en rettferdig begrensning som først og fremst kommer gårdsbruk til gode, og så serverer man et slag i luften i form av en merknad om at man vil «vektlegge at verditaksering av annen fast eiendom ikke må bidra til urimelig byrde for næringsutøvelsen». Ja, nettopp, det er det vi har foreslått. Ønsker man det, kunne man bare stemme for det istedenfor å ty til kryptiske merknader.

Det som vil skje, er at man antakelig vil være med på å øke formuesskatten på boliger og gårdsbruk også for 2007. For primærnæringene må det være vanskelig å finne igjen begrepene «aktiv næringspolitikk» og «mer verktøy i kassen» gjennom slike standpunkt. Jeg greier det ikke. Jeg hadde håpet at representanten Lundteigen skulle være til stede her i dag, slik at han kunne gi meg noe veiledning i den kunsten.

Gjennom skattereform og ved alle korsveier i debatten om skatt på folks bolig kommer man stadig tilbake til svakhetene ved verdsettingen, nemlig at takstene kan være vilkårlige, slik også finansministeren gjør i sitt brev til komiteen. Det er da forunderlig at en ikke vil medvirke til og anbefale positivt et forslag som i hvert fall reduserer litt av disse urettferdighetene. Men det er neppe dette som er bakgrunnen for regjeringspartiens ønske om taksering. Det er økt skatt som er målet, ikke likhet og rettferdighet.

Jeg synes finansministeren sier det nokså klart i sitt brev. Hun sier at takstene og takreglene ikke bør være slik at de oppfordrer folk til å investere i egen bolig. Vi skal ikke ha en tilstrekkelig god bolig å kripe i ly i i kalde vintre eller som driftsmiddel i gårdsbruk, som vi har sett. Det er ikke «effektiv ressursbruk», skriver statsråden, å bruke våre ressurser på egen bolig. Derfor kommer skattene til å bli økt.

Jeg tror at hvis man i et land som Norge, hvor boligen av klimatiske forhold betyr mer enn de fleste andre steder i verden, ønsker å vri ressursbruken på denne måten, skal man legge på mye på skatten før folk slutter å ha en god bolig.

At Senterpartiet kan være helt umælende med på dette, er for meg en stor gåte. Jeg må si at det må være oppsiktsvekkende rundt omkring i de mange lokalsamfunn, i distriktene, hvor man har bygget opp sine boliger, sine gårds-

bruk, på selvberging, foretaksomhet, nøysomhet og ansvar for hus og hjem og for seg og sine. Selsomt, må jeg si.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heikki Holmås (SV) [12:25:23]: Jeg kjenner representanten Flåtten som en saklig og god fyr. Derfor forundrer det meg at han i debatten om sitt eget forslag, som altså dreier seg om taksering av næringseiendom, bruker mesteparten av tiden til å snakke om boliger og taksering av bolig.

Det enkle spørsmålet mitt til representanten Flåtten er følgende: Den som antakeligvis ville tjene mest på at det ble innført et slikt likningstakstak som Flåtten og høyresiden ønsker, ville være Olav Thon og andre store næringseiendomsbesittere i Oslo, som ville kunne få en maksimumstakst på 30 pst. på næringseiendommen sin. Hvorfor vil representanten Flåtten gi en stor skattelette til Olav Thon og andre store næringsbesittere, og hvorfor mener Flåtten at det er bedre at det investeres i næringseiendom, enn at det investeres i aksjer eller andre investeringsobjekter?

Svein Flåtten (H) [12:26:27]: Jeg vet ikke hvor mye representanten Holmås har vært på landsbygda, men der driver man på det stedet der man bor, slik at boligen er et driftsmiddel. Det er det som er det sentrale i vårt forslag. Det er også det som samler den største oppslutningen, i og med Kristelig Folkepartis subsidiære forslag. Derfor forundrer det meg at man ikke kan gå inn for dette i stedet for at vi får kryptiske forslag om at man kanskje synes dette er en god idé.

Når det gjelder betydningen for de forskjellige bransjene, anbefaler jeg representanten Holmås å gå inn i Finansdepartementets svar på et av våre spørsmål om dette, hvor det følger med en tabell fra Statistisk sentralbyrå som viser at mengden og hovedvekten av verdiene faktisk ligger i primærnæringene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:27:45]: Ja, bakgrunnen for at vi i det hele tatt har denne typen debatt, er den vilkårlighet man generelt har ved verdifastsettelsen av fast eiendom. Man har forsøkt å bøte på det ved å sette en maksimumsgrense for realverdien når det gjelder boliger og fritidseiendom, og så er det da et forslag her i dag som utvider dette ytterligere.

Jeg lyttet til representanten Holmås. Han var veldig opptatt av at det for så vidt er grunner til å skjerme bolig-eiere. Det kunne være interessant å spørre: Hva er det som gjør at han fortsatt vil skjerme dem som eier fritidsboliger? Er det ikke de samme grupper som spekulerer i og kjøper seg store, fine hytter og andre typer fritidseiendommer, som de han mener at forslaget fra Høyre også tilgodeser? Jeg synes ikke det er en konsistent argumentasjon.

Fra Kristelig Folkepartis side hadde vi tenkt – hva skal jeg si – å komme enkelte av regjeringspartiene litt mer i

møte ved å foreslå at denne maksimumstaksten også kan gjelde innenfor jordbruk og skogbruk. Når det fra regjeringens partienes side her har vært snakk om at man med dette forslaget ville favorisere investorer, er jeg litt i tvil om man mener at det innenfor disse primærnæringene er plagsomt store marginer innenfor driften som gjør at man tilgodeser investorer, slik representanten Holmås var inne på.

Flertallet skriver i innstillingen:

«Flertallet vil derfor vektlegge at verditaksering av annen fast eiendom ikke må bidra til urimelig byrde for næringsutøvelsen.»

Da er spørsmålet: Er det ikke akkurat det som skjer for enkelte innenfor jord- og skogbruk, at det blir urimelig fordi måten å taksere på er såpass ulik som den er i ulike deler av landet?

Jeg tar opp det forslaget fra Kristelig Folkeparti som er referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Lars Sponheim (V) [12:30:36]: Dokument nr. 8-forslaget fra Høyre-representantene Flåtten, Sanner, Gitmark og Gundersen om ligningstakster for annen fast eiendom enn boliger og fritidsboliger er på mange måter fortsettelsen av en lang føljetong om ligningstakster for ulike eiendomstyper behandlet av Stortinget de siste årene.

Blant andre var Venstre med på det forslaget som Stortinget 15. juni 2001 enstemmig vedtok, der Regjeringen ble bedt om å «instruere ligningskontorene om å legge til grunn at klager på dagens ligningstakster skal tas til følge ved at takst maksimalt settes til 30 pst. av husets tekniske verdi eller 30 pst. av observerbar markedspris hvis dagens ligningstakst overgår dette». Dette ble fulgt opp av den regjeringen jeg selv var statsråd i, i forbindelse med skatte- og avgiftsopplegget for 2002. En enstemmig finanskomite sluttet seg den gang til dette forslaget. Senere fulgte vi opp denne politikken med ytterligere lettelse i eiendomsbeskatningen.

Regjeringsskiftet førte dessverre til at også denne politikken ble reversert, med de uønskede virkninger det får. Den sittende regjering brukte flertallsmakten sin til å øke ligningsverdiene på boliger, fritidseiendom og annen fast eiendom med 25 pst. Maksimalgrensen med klageadgang hvis ligningsverdien kan dokumenteres å overstige 30 pst. av dokumenterbar markedsverdi, ble foreslått videreført, men bare for boliger og fritidseiendommer.

Resultatet av Regjeringen og regjeringens partienes politikk blir direkte distriktsfiendtlig. Mens det meste av boliger naturlig nok befinner seg i sentrale strøk, viser tabeller fra Finansdepartementet, slik også representanten Flåtten viste til, at annen fast eiendom vesentlig eies av selvstendig næringsdrivende i primærnæringene, særlig knyttet til gårdsbruk. Regjeringens politikk, med 25 pst. økning i ligningsverdiene på denne typen eiendom uten den samme 30 pst.-grensen som for boliger og fritidseiendommer, vil gi bønder og selvstendig næringsdrivende i distriktene en betydelig skatteskjerpelse.

Regjeringens politikk har i realiteten to konsekvenser: Det blir dyrere å overta gårdsbruk, og en slik forskjellsbehandling mellom ulike eiendomsformer vil være et ytterligere incitament til å omgjøre gårdsbruk til fritidseiendommer. Det må være et paradoks for en regjering som mener at hvert eneste gårdsbruk som legges ned, er et nedslag. Det er grunn til å avvente og være spent på Senterpartiets innlegg i denne saken.

Mens den forrige regjering førte en politikk som hang sammen både når det gjaldt skattepolitikk og landbrukspolitikk, er det, for å si det forsiktig, vanskelig å skjønne hva denne regjeringen driver på med.

Dokument nr. 8-forslaget har naturlig nok bred støtte også hos bøndene. I Nationen 30. januar i år sier Bondelagets generalsekretær Harald Milli at

«Det er veldig bra at dette forslaget kommer opp slik at vi i alle fall får avskåret høyere verdioppskriving på formuestaksten på gårdsbruk. Høyere ligningstakster påfører landbruket ytterligere skatteskjerpelse og svekker næringens mulighet til å danne egenkapital.»

I realiteten ville dette forslaget kunne nulle ut den skatteskjerpelsen som den rød-grønne regjeringen har påført næringen, beregnet til et sted mellom 50 mill. kr og 100 mill. kr. At Arbeiderpartiet og SV ikke er så veldig interessert i det, er det til en viss grad mulig å forstå, men at Senterpartiet som kunne vært med og sikret flertall for forslaget, ikke er med på det, er rimelig uforståelig ut fra all retorikk om hvor viktig det er å slå ring om familie-jordbruket osv.

Venstre gir sin helhjertede støtte til forslaget om å instruere ligningskontorene om å likebehandle annen fast eiendom med boliger og fritidsboliger. Vi har ingen grunn til å tro på flertallets halvhjertede utsagn om at man regner med at Regjeringen kommer tilbake til dette ved en passende anledning. Det er ensbetydende med å be Regjeringen legge forslaget i en skuff og låse igjen.

Gunnar Gundersen (H) [12:34:52]: Det er med litt undring jeg har fulgt dagens debatt, for vilkårligheten i dagens system er så stor, og det er da underlig at Senterpartiet ikke går med på forslaget. Slik sett burde dette absolutt være «en passende sammenheng», som det står i innstillingen, til å gjøre noe med systemet.

Jeg undres også over å høre saksordfører når han påstår at det er Thon og rikingene i Oslo som vil bli mest begünstiget av forslaget. Ikke bare er det slik som representanten Sponheim sier, at annen fast eiendom faktisk vesentlig ligger i Distrikts-Norge, men hvis man gjennomførte en undersøkelse om forskjellen mellom markedsverdi og ligningsverdi, er jeg rimelig sikker på at forskjellen er vesentlig lavere ute i Distrikts-Norge enn i de mer sentrale strøk. Slik sett framstår det at man forkaster dette forslaget, som relativt distriktsfiendtlig, for å si det pent. At Senterpartiet er med på det, finner jeg svært underlig.

Formuesskatten er særdeles tyngende for langsiktige, kapitaltunge næringer som bl.a. landbruket og i og for seg investeringer i annen fast eiendom. Hvis man nå får en bevegelse, som man vel kan frykte, mot at ligningsverdiene stadig skal oppgraderes oppover mot markedsverdi, kom-

mer formuesskatten til å bli så tyngende at næringen rett og slett ikke kan bære det.

Så igjen – jeg synes det er underlig at Senterpartiet ikke nå ser denne passende anledningen til å gjøre noe med særlig vilkårligheten i systemet og sørge for at de aller mest outrerte utslagene blir tatt bort. Det hadde man nå en fin anledning til. Den grep ikke Senterpartiet.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:37:21]: Forslagsstillerne bak dette Dokument nr. 8-forslaget inviterer Stortinget til en omfattende skattedebatt som jeg mener hører hjemme i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet. Det er da alle enkeltelementene i forbindelse med skattesystemet inkludert formuesskatten er oppe til en helhetlig vurdering og en helhetlig gjennomgang. De problemstillingene som reises i forbindelse med dette Dokument nr. 8-forslaget, er selvfølgelig problemstillinger som vil bli vurdert fram mot budsjettet for 2007. Det er det ene.

Det andre er at det er jo ikke noe rart at høyresiden og venstresiden er grunnleggende uenige når det gjelder formuesskatt. Dette er en gammel feide, som flere har vært inne på her. Vi mener at noe av det som er skjevtest fordelt i Norge, er formue. Det betyr at vi skal ha en formuesbeskatning, men den skal selvfølgelig utformes slik at den er rimelig for næringsvirksomhet og treffer godt fordelingspolitisk.

Så vil jeg si at jeg synes at opposisjonen skal la være å plage Senterpartiet i denne saken. De spørsmålsstillingene som er tatt opp, særlig i Kristelig Folkepartis forslag, må vi selvsagt vurdere og komme tilbake til i forbindelse med budsjettet for 2007. Det er jo ikke sånn at landbruksnæringen kommer dårlig ut fordi Senterpartiet er kommet i regjering. Det man må huske på, er at med de endringer i formuesskatten som denne regjeringen foreslo, økte verdien av jordbruksfradraget i forhold til det som Bondevik-regjeringen foreslo for Stortinget. Så i sum kommer landbruksnæringen som sådan godt ut med det som Regjeringen har foreslått.

Jeg har ikke noe å tillegge utover det som saksordfører har sagt. En omfattende diskusjon om skattesystemet kommer vi tilbake til i forbindelse med statsbudsjettet for 2007, og uansett hvor mange replikker jeg får, kommer jeg ikke til å si noe mer enn det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte likevel.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:39:36]: Eg konstaterer at finansministeren ikkje vil seie noko spesielt om skattlegginga, men eg har ein del kommentarar til det som ho sa her, og også nokre spørsmål. Finansministeren seier at formue er urimeleg fordelt i Noreg, og derfor skal ein altså skjerpe formuesskatten, slik eg forstår finansministeren.

Det som er eit problem, som viser seg i stadig større grad, er at dei rikaste i landet flytter ut av Noreg og blir verande der. Noregs rikaste mann betaler altså ikkje skatt til Noreg i det heile. Det er også fleire som er i sjiktet litt under han, som vel å flytte til andre land av skattemessige

årsaker, slik at dei dermed slepp unna formuesskatten. Med formuesskatten blir det altså billegare å eige Noreg frå utlandet enn frå Noreg. Er dette ei problemstilling som uroar finansministeren, eller ikkje?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:40:39]: For det første vil jeg bare si at det går ikke an å trekke den konklusjon av mitt innlegg at vi skal skjerpe formuesskatten. Men jeg forsvarer at vi har en formuesskatt, for hvis vi ser på de 10 pst. rikeste menneskene i Norge, har de nesten all formue. I stor grad er den bygd opp over tid, og det betyr at vi skal ha et skattesystem som også innebærer at formue beskattes.

Så har jeg jo lagt merke til at Fremskrittspartiet har sendt et tiggerbrev til skipsreder Fredriksen for å få ham til å flytte tilbake til Norge. Formuesskatt er sikkert et tema i den sammenhengen. Jeg vil imidlertid insistere på at Norge har et godt skatte- og avgiftssystem for norsk næringsliv. Norsk næringsliv går veldig godt for tiden, med pene overskudd og høy aktivitet. Det er ett problem som det rapporteres om, og det er at man ofte kan mangle kvalifisert arbeidskraft, men det lar seg ikke løse av skatteendringer eller lavere formuesskatt.

Svein Flåtten (H) [12:41:51]: Det er riktig at formuen er skjev fordelt her i landet, og jeg har tillit til finansministeren når hun sier at hun har tenkt å gjøre noe med det. Det er jeg overbevist om, og det er hun jo allerede i gang med.

Men det er jo ikke det denne saken gjelder. Her gjelder det først og fremst gårdsbruk som også er boliger for vanlige folk i vanlige næringer. Finansministeren har et stykke på vei vært positiv til dette. Hun har også sagt at det bør inngå som ledd i de ordinære budsjettprosessene. Ja, det er for så vidt greit. Men jeg synes at dette står relativt sterkt på egne ben, og det ville være interessant om finansministeren kunne utdype om hun hadde et synspunkt på denne saken, løsrevet fra at det finnes en del rike mennesker i landet. Hva kunne hun tenke seg å gjøre for denne gruppen som helt opplagt kommer skjev ut?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:42:51]: For det første er det jo ikke det forslaget fra representanten Flåtten med flere i utgangspunktet dreier seg om. Det dreier seg jo om all fast eiendom, og det vil ha fordelingsvirkninger som går langt utover diskusjonen om primærnæringen. Det er det ene.

Det andre er at de problemstillingene som trekkes opp i forbindelse med dette Dokument nr. 8-forslaget, vil bli vurdert fram mot 2007, men jeg konkluderer ikke når det gjelder den vurderingen her. Det er imidlertid viktig å se beskatningen av landbruket i sammenheng. Landbruket har i sum kommet meget godt ut av regjeringsskiftet, fordi vi har gjort andre endringer som kommer denne næringen til gode.

Lars Sponheim (V) [12:43:44]: Selv om statsråden ikke ønsker å gi flere svar med innhold, må iallfall statsråden høre på replikkene og forholde seg til dem, for jeg

går ut fra at Regjeringen ikke har tenkt å oppheve den møteplikten for Stortinget som statsråder fikk i 1884, og som kalles parlamentarisme i dette landet.

Jeg synes verken statsråden eller regjeringspartiene har svart godt på dette med verdsetting av landbrukseiendommer så langt, fordi dette er boligeiendommer der man er mye mer inngjerdet når det gjelder muligheten til å ta ut gevinst. Boliger i byer kan man selge, man kan ta del i økende verdier i dette bolighierarkiet og ta ut betydelige gevinster. Den muligheten er ikke der i landbruket, der folk sitter fast i sine boliger på en helt annen måte. Bondelaget har selv regnet ut at det i Regjeringens opplegg ligger en skatteskjerpelse på 50–100 mill. kr, selv om man foretok en liten økning i det såkalte jordbruksfradraget. Det er altså ikke rett det som ble sagt.

Ser ikke statsråden behovet for å se annerledes på landbrukseiendommer, hvor folk så å si er dømt til å bo, enn det som Regjeringen har gjort så langt?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:44:53]: Først har jeg lyst til å si at finansministeren er en flittig frammøter i Stortinget og en tålmodig lytter til debattene. Men å starte en diskusjon om skattesystemet og verdsettelsen av ulike formuesobjekter midt mellom behandlingen av to statsbudsjetter har ikke finansministeren tenkt å invitere til. Det tror jeg representanten Sponheim har en viss forståelse for også.

De innvendingene som representanten Sponheim kommer med, er det ikke første gang jeg hører. Det kan være relevante innvendinger, som må vurderes. De vurderingene gjør vi, og så kommer vi tilbake igjen i forbindelse med statsbudsjettet for 2007.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:45:49]: Grunnen til at eg tok ordet og stiller spørsmålet no igjen, er at finansministeren ikkje hadde eit spesielt høgt saklegheitsnivå i sitt førre svar til meg. Ho hevda at vi hadde sendt eit tiggarbrev til John Fredriksen. Det har vi sjølvsagt ikkje. Vi har skrivne eit brev der vi ber om opplysningar. Brevet er ikkje berre til han, det er sendt til fleire nordmenn som har flytta ut av landet og skattar til andre land. Vi har spurt kva grunnen er til at ein ikkje finn det føremålstenleg å vere busett i Noreg og betale skatt her.

Det som er det paradoksale her, er at dersom ein bur i utlandet og har eigedomar i Noreg, spelar det inga rolle med ein 30 pst.-regel eller kva som helst. Ein betalar altså ikkje formuesskatt i det heile.

Spørsmålet mitt er: Synest verkeleg finansministeren at det kan kallast eit tiggarbrev når vi ber om opplysningar om kva som gjer at nordmenn flyttar til utlandet?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:46:58]: Jeg synes det er veldig klargjørende at Fremskrittspartiet skriver brev til skipsreder John Fredriksen og starter den diskusjonen som jeg tror er et veldig klart feilspor. Norge kommer jo aldri til å kunne vinne en konkurranse i skattedumping med ulike skatteparadis. Hvis det finnes en og annen milliardær som ønsker å drive virksomhet fra et skatteparadis, der man altså slipper skatt i det hele tatt, kan det

tenkes at vi ikke klarer å hindre dem i det, men vi kan i hvert fall forhindre at den type argumenter brukes i forhold til å undergrave det som er velferdsstatens grunnlag, nemlig at vi har et skattesystem der vi betaler skatt til fellesskapet etter evne, og der de viktigste delene av velferdsstaten, som helse, sykehus osv., er finansiert i fellesskap. Hvis Fremskrittspartiet har lyst til å sende flere brev og starte den runden, synes jeg at velgerne kan ta stilling til det selv. Vi er tvert imot opptatt av å ha en rettferdig beskatning i Norge. Det betyr at de som har store formuer og store inntekter, skal bidra.

Jan Tore Sanner (H) [12:48:11]: Finansministerens svar gir grunn til bekymring. Det hun gjør, er å gjøre spørsmålet om likebehandling av boliger og annen eiendom, deriblant landbrukseiendommer, utelukkende til et provenyspørsmål, fordi hun henviser dette til behandling av budsjett, men nekter å gi noen signaler av politisk karakter.

Jeg har forståelse for at finansministeren ikke vil gi noe svar på hvor mye formuesskatten kommer til å øke gjennom økning av ligningstakstene. Men jeg har vanskelig for å forstå at SV eller Regjeringen heller ikke i denne saken kan komme med noen synspunkter av politisk karakter.

Jeg legger ikke skjul på at vi fremmer dette forslaget for at det skal kunne være et bolverk mot nye økninger av ligningstakstene, tilsvarende det Regjeringen foreslo for 2006. Spørsmålet mitt er: Ser finansministeren dette utelukkende som et provenyspørsmål, eller har hun også en politisk oppfatning av om det bør være likebehandling eller ikke?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:49:18]: Nei, Regjeringen ser ikke spørsmål om skatt bare som et provenyspørsmål, heller ikke spørsmål om formuesskatten. Disse spørsmålene har selvfølgelig å gjøre med hvor mye penger vi får inn i statskassen. Det er proveny, for dem som ikke måtte være inne i de interne sjargonger. Så har det selvfølgelig med næringspolitikk, fordelingspolitikk og for så vidt også distriktspolitikk å gjøre. Alle disse fire momentene er med når vi vurderer vårt helhetlige skatteopplegg.

Så er jo representanten Sanner dreven og har lang erfaring. Han vet at han ikke kommer til å få noen konklusjoner i dag om de vurderingene vi gjør fram mot statsbudsjettet for 2007, og at man verken kan trekke den ene eller andre konklusjonen når det gjelder formuesskatt eller verdsetting.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Lars Peder Brekk (Sp) [12:50:29]: Vi har lagt merke til at opposisjonen prøver å gjøre en stor skattedebatt ut av dette Dokument nr. 8-forslaget, en skattedebatt som absolutt, som finansministeren understreket, bør foregå i forbindelse med de årlige statsbudsjettene, noe som selvsagt også opposisjonen ville ha gjort hvis de hadde sittet i regjering. Vi er opptatt av ligningsverdi. Vi er opptatt av for-

muesskatt. Men vi er opptatt av at den diskusjonen skal skje i forbindelse med budsjettet.

Jeg har også lyst til å understreke det som påpekes av flertallet i innstillingen, nemlig at man «vil vektlegge at verditaksring av annen fast eiendom ikke må bidra til urimelig byrde for næringsutøvelsen».

Dette er en omfattende sak, som vi må ta i forbindelse med budsjettet. Vi må jobbe videre med å bedre situasjonen for jordbruket, som tilsynelatende mange fra opposisjonen er opptatt av akkurat nå. Jeg har lyst til å understreke at vi i forbindelse med budsjettet for 2006 fikk bedret jordbruksfradraget betydelig. Det jobber vi videre med. Vi jobber også videre med å se på hvordan endringene i formuesskatten slår ut for næringsutøvelse, som finansministeren påpekte i sitt innlegg. Der er vi en del av flertallskonstellasjonen, og vi jobber videre for å bedre situasjonen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Flåtten (H) [12:52:19]: Nå gikk Senterpartiet nettopp inn i det som har vært temaet i denne replikkvekslingen, altså hvorvidt man ønsker politisk å bidra til mer rettferdighet, til en endring, og særlig for primærnæringene, som rammes av at 30 pst.-regelen ikke er innført der.

Mitt spørsmål blir da: Vil Senterpartiet, i motsetning til finansministeren, her i dag være klarere på at man politisk vil følge opp dette med en maksimumsgrense, som ikke minst kommer primærnæringene til gode, og som man selv har sagt noe om i denne litt kryptiske merknaden?

Lars Peder Brekk (Sp) [12:53:10]: Jeg vil bekrefte at vi jobber videre med å bedre rammevilkårene for næringslivet generelt, og vi jobber videre med å bedre rammevilkårene for landbruket spesielt. Men det mener vi er riktig å ta i forbindelse med en budsjettdebatt, ikke i forbindelse med et Dokument nr. 8-forslag, som her er framlagt. Med det utgangspunktet er ikke dette tidspunktet til å gå nærmere inn i saken.

Lars Sponheim (V) [12:53:41]: Jeg tror sikkert vi kommer tilbake til skattedebatter når det skal behandles budsjett, men måneder etter et valg, når man gjør det motsatte av det man sier, er det ikke så urimelig at opposisjonen bruker anledningen til å få posisjonen i tale. Det er en viktig del av demokratiet, det også, og det er det som nå skjer, for å dechiffere det.

Det har i denne debatten kommet fram en del feiloppløysninger. Det er bl.a. sagt at det er gitt skattelettelse til landbruket i år. Det er det ikke. Bare økningen i årsavgiften for traktor, som den nye regjeringen foreslo, utgjør like mye som det såkalte jordbruksfradraget. I tillegg kommer de øvrige skatteskjerpelser, formuesskatt osv., som vi ser her. Dette går altså i motsatt retning av det som er nødvendig å gjøre, og som Senterpartiet har gitt uttrykk for bør gjøres. Når vi står overfor et nytt WTO-regime, så er det å bruke skatt for landbruket noe av det eneste lovlige vi kan gjøre for å gi en viss konkurransekraft.

Spørsmålet mitt er ganske enkelt: Ser Lars Peder Brekk at landet, og vi, må gjøre det motsatte av det denne regjeringen nå har gjort, for å gjøre landbruket mer robust i møte med nye rammebetingelser?

Lars Peder Brekk (Sp) [12:54:57]: Jeg er enig med Sponheim i én ting, og det er at WTO-avtalen, når den kommer, vil innebære store utfordringer for landbruket. Det er også understreket i den sammenhengen at en da er opptatt av å utnytte handlingsrommet vi har innenfor norsk politikk, til å sikre et fortsatt levedyktig landbruk i distriktene, landet rundt. Det er utgangspunktet vårt for det videre arbeidet, og det tar vi også når vi vet resultatet av WTO-forhandlingene.

Jan Tore Sanner (H) [12:55:33]: Jeg må få lov til å berømme regjeringspartiene for den nye partidisiplinen som nå har kommet i forbindelse med behandlingen av politikk her i Stortinget, for nå har Senterpartiet plutselig ikke lenger noe standpunkt om hvorvidt man skal verne landbruket mot Regjeringens økninger av ligningstakstene.

Bondelaget har vært krystallklart på sin støtte til Høyres forslag, og jeg har møtt mange innenfor landbruket som er svært bekymret etter at de fikk en skattesmell i 2006. Dette forslaget ville kunne være et bolverk mot SVs og andre i Regjeringens ønsker om å øke ligningstakstene ytterligere.

Så mitt spørsmål er: Er det slik at Senterpartiet nå bøyer seg for disiplinen og rekker armene i været og sier at dette har de ikke noe synspunkt på, eller er det slik at man skal hviske dette internt og fremstå uten profil eksternt?

Lars Peder Brekk (Sp) [12:56:33]: På samme vis som da Jan Tore Sanner var en del av en regjeringskonstellasjon og jobbet innad, så er det selvsagt også slik at Senterpartiet som en del av denne regjeringskonstellasjonen jobber innad for å fremme sine synspunkter. Det er helt åpenbart at det er vanlig å gjøre, og det gjør vi også i denne saken.

Det er blitt fremmet et Dokument nr. 8-forslag. Det er en stor sak, som har med budsjettet å gjøre. Derfor er vi også opptatt av at den skal føres i forbindelse med budsjettdebatten, på samme vis som vi er opptatt av at andre deler av skattedebatten skal føres der.

Jeg har videre lyst til å understreke at vi er opptatt av at næringslivet skal ha gode rammevilkår, og vi vil jobbe for det i forbindelse med skatteopplegget for neste år.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering, se side 1833)

S a k n r . 6

Innstilling frå næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2003 og 2004 (Innst. S. nr. 113 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 6 (2005-2006))

Petter Løvik (H) [12:57:51] (ordfører for saka): Den saka vi skal behandle i dag, inneheld to svært sentrale områda i norsk fiskerinæring, fiskeforedling og fiskeeksport. Det eine er gjennomføring av førstehandsomsetning av fisk, og det andre gjeld fiskeeksporten. Dei åra vi snakkar om, er 2003 og 2004. Dette er såleis ein beskrivande del av det som har skjedd, og det er brei einigheit i komiteen om det alt vesentlege i desse sakene.

Det er likevel to sider eg har lyst til å kommentere spesielt. Det eine er den prøveordninga med meklingsinstans som er foreslått, og som vi håpar kan bli gjennomført. Det prøveprosjektet skal gå ut på at viss ikkje kjøpar og seljar av fisk blir einige om pris og leveringsvilkår, skal det vere ein sjølvstendig, frittstående meklingsinstans som skal kunne skjere igjennom på ein del av desse områda. Dette arbeidet har i ein periode stått i stampe. Eg veit at det er blitt jobba frå fleire hald for å prøve å få til dette, så eg vil gjerne at statsråden kommenterer utviklinga og kva som skjer når det gjeld å få til ein nøytral meklingsinstans.

Det andre er dette med gjennomføring av fiskeeksporten. Det har vore ein gledeleg auke både i 2004 og 2005 i eksporten av norsk sjømat. I 2005 er vi faktisk oppe i ein ny rekord, på 31,7 milliardar kr, noko som det er veldig gledeleg at ein har fått til. Sjølv om dei nære marknadene som EU og Russland, saman med Japan, er dei store, er det viktig også å få fram i ein sånn debatt at vi faktisk eksporterer sjømat til 150 land.

Ein av dei reiskapane vi har i dette arbeidet, er Eksportutvalget for fisk, og det er det andre spørsmålet eg har lyst til å utfordre statsråden litt på: I fjor blei Eksportutvalget for fisk omgjort frå å vere eit reint forvaltningsorgan til å ha ein del som tek seg av tilsyn, og ein del organisert som eit aksjeselskap som tek seg av det reint marknadsmessige. Eg vil gjerne – dersom det er mogleg – at statsråden seier litt om erfaringane ein har hatt så langt i dette arbeidet.

Elles er det som sagt ei samrøystes tilråding som kjem frå komiteen, og eg er svært glad for at det er brei politisk semje om ei så viktig sak.

Steinar Gullvåg (A) [13:01:29]: Råfiskloven og fiskeeksportloven er myndighetenes viktigste redskap for å regulere omsetningen av fisk. Lovverket har bl.a. et transittforbud som innebærer at fangster som er landet i Norge, ikke kan føres ut av landet med mindre fisken er omsatt gjennom eller med godkjenning av et salgslag. Dersom fisken ikke er landet i Norge, men er importert fra et annet land, er det ikke noe slikt transittforbud.

EU har i lang tid krevd at EU-fartøy må gis anledning til å transittere fisk gjennom Norge, og ved utvidelsen av EU/EØS-avtalen aksepterte norske myndigheter transitt av EU-fanget fisk. Som motytelse skulle EU på sin side øke kvoten for frosne, pillede reker som kan eksporteres tollfritt til EU. Den eksisterende kvoten er på 5 500 tonn, og den skulle da utvides til 8 000 tonn. Det går fram av meldingen at denne saken ikke er løst, men jeg forstår at det har vært arbeidet med disse spørsmålene, og at en løsning faktisk er innenfor rekkevidde.

Etter det jeg forstår, er det særlig to spørsmål som har vært avgjørende. Det første er om fisken som skal transiteres gjennom Norge, skal veies ved landing for å unngå fiskejuks, og norske myndigheter har lagt til grunn at slik veiing bør skje. Det andre spørsmålet gjelder opprinnelsen til den fisken som kan transitteres gjennom landet. EU-kommisjonen har ment at også fisk fanget av fartøyer fra tredjeland som er omlastet til EU-fartøy, skal omfattes av transittavtalen. I praksis vil dette da være russisk fanget fisk. Jeg vil spesielt be statsråden kommentere status i disse spørsmålene og eventuelt gi til kjenne når en avtale om transitt med EU kan være klar.

Med det omfattende ulovlige fiske som er avdekket i Barentshavet, og den irregulære eksporten av svart fisk som vi har sett til det europeiske markedet, er det etter min oppfatning veldig viktig å styrke kontrollordningene og sikre oss best mulig mot at ulovlig fanget fisk blir transittert gjennom Norge.

Råfiskloven er ikke til hinder for at det inngås langsiktige avtaler mellom kjøper og selger. Det har imidlertid vært og er store variasjoner med hensyn til hvilke omsetningsformer som benyttes av de ulike salgslagene, og i hvilken grad inngåelsen av langsiktige avtaler aksepteres. Jeg har merket meg at departementet har tatt initiativ til et toårig prøveprosjekt mellom salgslagene og landindustrien. Formålet med prosjektet er å høste erfaringer med langsiktige avtaler i ulike deler av næringen. Prosjektet pågår og vil bli evaluert i neste stortingsmelding om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven. Jeg vil i den forbindelse peke på at næringskomiteen enstemmig spesielt understreker fiskeforedlingsindustriens behov for jevn og stabil tilgang på råstoff.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Lars Peder Brekk (Sp) [13:06:12] (komiteens leder): Også jeg vil nevne spørsmålet omkring meklingsordningen som er vedtatt. Innenfor rammen av råfiskloven har partene, FHL, NSL og Norges Fiskarlag, blitt enige om rammene for et toårig prøveprosjekt med hensyn til meklingsinstans. Jeg har lyst til å påpeke et par av de punktene som er viktige der.

De første tolv månedene skal meklingsinstituttet konsentrere seg om prisfastsettelse, og i løpet av disse første tolv månedene skal partene hver for seg og sammen definere nærmere hvilke andre forretningsmessige forhold man mener kan være hensiktsmessige å bringe inn under meklingsinstituttet med sikte på at disse forholdene skal implementeres innen 1. september 2006. Jeg tror på sett og vis at partene har litt kort tid på arbeidet, men vi ser fram til det resultatet de kommer fram til.

Jeg har lyst til å understreke at også under behandlingen av saken i komiteen har vi vært opptatt av både pris- og oppgjørsregler, men vi er også opptatt av ikke å foregripe den forhandling som skal skje mellom partene. Det har jeg lyst til å understreke fra min side. Det er viktig at partene er de som løser denne saken innenfor rammen av råfisklovens regelverk. Det er viktig at partene greier å av-

klare hvilke regler for oppgjør som skal være med, hvis det eventuelt skal være med i meklingsinstituttet.

Jeg har også lyst til å understreke til slutt at det ikke må være noen slags tvil om at fiskerne fortsatt skal ha garanti for betaling og garanti for oppgjør som en del av råfisklovens system. Det er viktig også for oss å understreke i denne sammenheng.

Gunn Berit Gjerde (V) [13:08:07]: Det er eit samla storting, unnateke Framstegspartiet, som framleis vil halde på råfisklova. Men Venstre ser som fleire andre kor viktig det er med den moderniseringa og oppmjukinga som er gjort av råfisklova som gjer at det kan verte inngått langsiktige avtalar mellom kjøpar og seljar. Så langt ser dette positivt ut, og vi ventar sjølv sagt med å dra konklusjonar til evalueringa kjem i 2007.

Fiskeri er ei veldig viktig næring, og komiteen har i merknadene sine også nytta høvet til å peike på ein del ting utanom det som akkurat har med råfisklova å gjere, bl. a. er det sagt noko om WTO og frihandelsavtalar gjennom EFTA. Eg vil også peike på at det vert viktig for dei som forhandlar, å sjå på fiskeri også som ei svært viktig næring, i tillegg til landbruk.

Så vil eg nytte den fyrste sjansen eg har, til å rose Regjeringa for det valet ho gjorde mellom olje og fisk på Møre-kysten. Eg synest det var eit kjempeflott val at fiskerinæringa, som betyr så mykje for kysten vår, vart prioritert i den samanhengen. Så takk for det!

I kommentarane frå komiteen er det også sagt noko om kor viktig det er med fast, stabil leveranse av råstoff, som det vart peikt på her av Gullvåg. Eg vil også peike på at vi alle ynskjer at fiskeforedlingsbedriftene, særleg nordpå, som no ser ut til å kunne ha fått moglegheiter til å utvikle seg vidare, også vert sikra fisketilgang. Men då vil eg peike på at det vert viktig for fiskeriministeren som skal handtere dette, også å sjå på den struktureringa og den strukturingsstoppen som er sett i gang. Vi veit at båtar som skal levere til desse fiskeforedlingsanlegga, i dag ikkje kan levere fersk fisk, fordi dei ikkje får samla kvotane på ferskfisktrålarane. Det er alvorleg for dei bedriftene som dei skal betene.

Så handlar denne meldinga også om kontroll med landing av fisk. Vi har fått ganske mange signal på at det er hol i regelverket, eller at regelverket vert utnytta eller omgått, så det skjer framleis at russisk fisk vert presentert som norsk i Polen f.eks., og også at norsk fisk forsvinn ved grensene. Eg vil berre oppmode om at det vert sett inn eit intensivt arbeid når det gjeld å kontrollere fisken både ved landing, ved ressurskontroll og også ved overføring.

Statsråd Helga Pedersen [13:11:33]: Selv om denne stortingsmeldingen først og fremst omfatter årene 2003 og 2004, er en del saker også fra 2005 tatt inn i meldingen. I forhold til førstehåndsomsetningen er det særlig to saker som har stått i fokus de siste årene. Det er prøveprosjektene om langsiktige avtaler og om meklingsinstans. I forhold til langsiktige avtaler er det som nevnt i meldingen lagt til rette for et prøveprosjekt både i hvitfisksektoren og i pelagisk sektor. Når det gjelder etableringen av en

meklingsinstans, som Stortinget ved behandling av St.meld. nr. 19 for 2004-2005 om marin verdiskaping oppfordret næringen til å etablere, kan jeg informere om at dette nå synes å være på plass. Det er enighet mellom salgslagene og landindustrien om hvordan nemndene skal være sammensatt, og det gjenstår nå kun praktiske avklaringer før meklingsinstansen kan tre i kraft. Næringen er enig om at det skal opprettes to meklingsinstanser, en for hvitfisk og en for pelagisk. Denne enigheten ble nådd etter at meldingen ble lagt fram i desember, slik at dette naturlig nok ikke framgår av stortingsmeldingen.

I tråd med avtalen som ble inngått mellom salgslagene og landindustrien i fjor sommer, skal de første tolv månedene for meklingsinstituttet konsentreres om prisetfastsettelsen. I denne perioden skal det også klarlegges hva slags andre forretningsmessige forhold man mener det kan være grunn til å bringe inn under meklingsinstituttet, med sikte på at dette skal implementeres ett år etter at meklingsinstansene startet opp. Ettersom prøveprosjektet har blitt noe forsinket i forhold til det som var forutsatt i avtalen mellom partene, har partene blitt enige om at alle frister skal forskyves i forhold til det, og det innebærer at intensjonene i prosjektet ivaretas på en god måte.

Både prøveprosjektet om langsiktige avtaler og prøveprosjektet om meklingsinstans skal evalueres når de er slutført, og de vil inngå som en viktig del av stortingsmeldingen om gjennomføringen av råfiskloven, som skal legges fram for Stortinget i 2007. Dette er to viktige prosjekter i forhold til førstehåndsomsetning av fisk, og det vil bli interessant å se hva slags konklusjoner som kan trekkes etter at prøveprosjektene er evaluert.

Når det gjelder saken om EU-fartøyenes rett til å transittere fisk gjennom Norge, er det i meldingen redegjort for to prinsipielle spørsmål som gjenstod å løse. Disse spørsmålene er nå løst, og utfallet ble slik som vi ønsket. Det vil si at fisken skal veies ved landing, og at transitt kun skal være tilgjengelig for EU-fanget fisk. Vi venter i øyeblikket på en tilbakemelding fra kommisjonen om de mer konkrete detaljene. Som det nå ser ut, er det grunn til å tro at en iverksettelse er rett rundt hjørnet.

Komiteen har i sin innstilling enstemmig vist til at fjoråret endte med ny eksportrekord. Dette er svært gledelige resultater, og det ser så langt bra ut i år også. Selv om det er mange ting som går bra, er det også utfordringer. Komiteen viser til viktigheten av bedre markedsadgang for norsk sjømat, og at myndighetene må fortsette å intensivere dette arbeidet. Jeg kan bekrefte at Regjeringen står på i markedsspørsmålene. Dette er krevende spørsmål.

I januar bestemte USA seg for å forlenge antidumpingtiltakene mot fersk rund laks fra Norge. Det skjedde på tross av sterk norsk mobilisering i forkant. Når det gjelder antidumpingsaken vis-à-vis EU, er prosessen med innbringelse av saken for WTO i godt gjenge. Når det gjelder WTO-forhandlingene, følger Regjeringen aktivt både de defensive interessene vi har på landbruk, og de offensive interessene vi har i forhold til NAMA, inkludert sjømat.

Jeg har ellers merket meg at komiteen ønsker en gjennomgang av de erfaringene man har med den nye organi-

seringen av Eksportutvalget for fisk. Jeg legger til grunn at det foreløpig er gått noe kort tid siden Eksportutvalget ble omdannet, i september i fjor, og at vi bør vente litt lenger før evalueringen av denne omorganiseringen gjøres. Det skal vi selvfølgelig komme tilbake til Stortinget med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Til orientering: Det er en nyordning i Stortinget. Dersom det etter et innlegg blir replikker, skal replikkordskiftet skje fra talerstolene på gulvet.

Petter Løvik (H) [13:16:52]: Eg takkar for rettleiinga. Det er alltid nyttig å lære noko nytt.

Eg vil først få takke fiskeriministeren for dei svara vi fekk.

Sjølv om det er brei einigheit i komiteen om det aller meste – og her er det veldig mange lyse sider – er det ikkje til å stikke under stolen at det også er ein del ueinigheit når det gjeld førstehandsomsetning og organisering av det arbeidet. Det punktet som kanskje har vekt litt debatt i den seinare tida, er den ekstradirigeringa som ligg i forslaget om distriktskvotar, som vi har debattert i denne salen fleire gonger tidlegare. Vi veit det er ueinigheit, og vi skal ikkje ta det opp igjen no. Opposisjonen er samla kritisk til det som skjer der, men det kunne vere greitt å få eit svar på spørsmålet: Vil regelverket for distriktskvotar snart ligge føre, slik at vi kan få det endeleg klart kva dette omfattar?

Statsråd Helga Pedersen [13:17:53]: Regjeringen vil jobbe aktivt for å sikre landindustrien helårig tilgang på ferskt råstoff. Distriktskvoteordningen er et ledd i dette. Vi tar sikte på at forslag til ordning skal sendes ut på høring etter påske og før sommerferien, i det tidsrommet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

(Votering, se side 1834)

S a k n r . 7

Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til nærings- og handelsministeren:

«Kinas økonomi er større, og vokser raskere, enn vi tidligere trodde. Oppdaterte tall før jul viser at Kinas økonomi har vokst med over 9 pst. pr. år de siste årene, og at den kan være den fjerde største i verden allerede nå. Kinas store energibehov og eksport av billige industrivarer har gavnet norsk økonomi. Samtidig har Norge et stort og voksende handelsunderskudd med Kina, med en eksport i 2005 på 5,8 mrd. kr mot en import på 19,6 mrd. kr, ifølge Statistisk sentralbyrå. Norge må derfor ha en offensiv og todelt næringspolitikk i forhold til Kina: Norske bedrifter må kunne utnytte potensialet i det kinesiske markedet enda bedre enn i dag, og Norge må styrke forskning og utvikling for å bli mer konkurransedyktige på det globale markedet.

Hvordan vurderer statsråden utviklingen i det norsk-kinesiske økonomiske samkvem, og hvilken næringsstrategi har Regjeringen i forhold til Kina?»

Jan Tore Sanner (H) [13:19:47]: For 25 år siden var Kina en fattig, underutviklet og lukket nasjon. I dag er landet en av hovedmotorene i verdensøkonomien. Økonomien har vokst årlig med ca. 9 pst., og landet har verdens største valutareserver.

Kina er ikke lenger bare en utfordrer på billige masseproduserte varer, men også på høyteknologiske tjenester. Dette skjer raskere og i større skala enn vi forventet for kun få år siden.

Kina uteksaminerer 300 000 ingeniører hvert år – tre ganger så mange som India og USA. Digitaliseringen i Kina går raskere enn i mange vestlige land. Man tar den aller siste teknologien i bruk.

Stadig flere vestlige bedrifter legger nå ikke bare produksjon, men også forskning og utvikling til Kina.

Mange ser på denne utviklingen som en trussel. Jeg mener vi skal være glade for Kinas og Indias vekst, som har løftet flere hundre millioner mennesker ut av fattigdom. Bare internasjonal handel kan oppnå slike resultater. Dersom vi skal oppnå FNs tusenårsmål om å halvere fattigdommen i verden innen 2015, må vi fremme en friere og mer rettferdig handel.

Det er også viktig å huske på at Norge har bygget sin velferd på handel. Når andre land banker på vår dør med sine produkter, skal vi ta utfordringen, og ikke stenge dem ute. Vi ser at krefter både i USA og i EU vil beskytte sine markeder mot konkurransen fra Kina. En slik politikk løser ingen problemer. Tvert imot vil de svekke veksten i verdensøkonomien og dermed vår mulighet til å skape velferd.

I fjor eksporterte Kina varer til Norge for nærmere 20 milliarder kr. Det blir vesentlig mer i år. Kina er den største eksportøren til Norge utenfor Europa, og Kinas andel øker. Dette bidrar til lav prisvekst og dermed lav rente i landet vårt, noe som kommer hele samfunnet til gode.

Samtidig er vår eksport til Kina for liten, under en tredjedel av importen. Det er her vår innsats må rettes inn. En av Norges ledende økonomer, Knut Anton Mork, har påpekt at andre nordiske land er mer til stede i Kina enn Norge er. Dette bekymrer meg, og det er en av grunnene til denne interpellasjonen.

Høyre mener at Norge skal følge to hovedspor hva angår Kina: Vi skal samarbeide tettere med Kina og utnytte landets muligheter og ressurser langt bedre enn vi gjør i dag. Samtidig skal vi konkurrere enda hardere med Kina. Når deres produkter blir billigere og bedre, skal vi og våre produkter være enda bedre. Det krever forskning og utvikling, kreativitet og hardt arbeid her hjemme.

Ingen av disse målene oppnås av seg selv. Det å lykkes i Kina – med Kina, og mot Kina – krever store politiske, kulturelle og geografiske kunnskaper, lang erfaring, tålmodighet og sterk politisk vilje, og ikke minst en klar strategi. Vår fremtid er faktisk avhengig av en slik strategi, og av at den lykkes.

Bedriftene skal selvsagt gjøre sin del av jobben. Og mange er godt i gang. Det er imponerende hvor fokusert mange bedrifter er på hva som kreves for å møte konkurransen fra Kina. Det må jobbes smartere, det må mer teknologi inn i produktene, og det må tenkes mer design.

Jeg var på bedriftsbesøk på Ulefoss Jernverk i Telemark i forrige uke. Der produserer de kumlokk. Også disse kan produseres billigere i Kina. Men Ulefoss Jernverk har en klar strategi for hvordan norske kumlokk kan gjøres enda bedre enn kinesiske kumlokk. Jeg har faktisk forstått at et kumlokk er ikke bare et kumlokk. Her kan det faktisk puttes teknologi inn i det, slik at våre kumlokk kan konkurrere med de kinesiske.

En fremtidsrettet næringspolitikk har også staten som medspiller. Jeg vil derfor utfordre næringsministeren på hva staten, representert ved Regjeringen, vil gjøre for å gi næringslivet de verktøy det trenger for å klare globaliserings utfordringer. Vi trenger en kunnskapsskole med styrket satsing på realfag. Vi trenger kompetanse og forskningsmiljøer i verdensklasse. Vi trenger oppmuntring til oppstart av nye bedrifter, og vi trenger omstillingsvennlige regler for næringslivet og konkurransedyktige vilkår for norske bedrifter og ansatte.

Jeg mener at det er bekymringsfullt at det første den rød-grønne regjeringen gjorde da de kom inn i regjeringskontorene, var å kutte i forsknings- og innovasjonsmidlene og å svekke Kunnskapsløftet i skolen gjennom bl.a. å droppe det 2. obligatoriske fremmedspråket. Skal vi lykkes, kan ikke hovedstrategien i næringspolitikken være knyttet til de bedriftene som går dårlig. Snarere må fokuset være hvordan flere kan gå bedre.

La oss ikke ha noen illusjoner om dagens situasjon: Mulighetene i Kina, og med Kina, er enorme. Samtidig er den internasjonale konkurransen om det kinesiske markedet knallhard og konkurransen om kinesisk produksjonskapasitet knallhard, uansett om den er for det lokale marked eller for eksport. I tillegg kommer behovet for å forstå kinesisk kultur, språk, geografi og beslutningsstrukturer.

Hva angår konkrete markeds- og samarbeidsmuligheter i Kina, har jeg allerede nevnt IKT og telekom samt forskning og utvikling. Vi kommer imidlertid ikke utenom energi. Kinas energibehov øker med 10–15 pst. i året. Den sterke veksten i etterspørselen etter petroleum har bidratt til høye priser på olje, og veksten i antall biler i Kina sannsynliggjør en høy oljepris i mange år fremover. Eksport av norsk petroleum kan og bør bli større. I tillegg må norske selskaper kunne hjelpe Kina med å spare energi, utnytte den mer effektivt og produsere renere.

Eksport av sjømat vil også kunne øke i kommende år, etter hvert som kinesisk kjøpekraft øker.

Kinesisk verftsindustri har kommet svært langt kvalitativt og kvantitativt i løpet av få år. Også her ligger det store muligheter som Norge bør kunne utnytte enda bedre enn i dag.

I 2008 skal Kina som kjent være vert for Sommer-OL, og i 2010 skal Expo holdes i Shanghai. Begge deler vil bli utnyttet av bedrifter over hele verden. Også Norge må være tungt til stede.

Jeg ser frem til å høre hva som er Regjeringens konkrete strategi for å sette Norge bedre i stand til å håndtere konkurransen fra bl.a. Kina, og hvordan Norge og våre bedrifter kan utnytte de mulighetene som ligger i et voksende kinesisk marked.

Statsråd Odd Eriksen [13:27:27]: Interpellanten tar opp en av de viktigste næringspolitiske utfordringene vi står overfor, nemlig Kinas integrasjon i internasjonal økonomi, og jeg vil gjerne takke representanten Sanner for nettopp det.

La meg først få understreke at den enorme økonomiske veksten Kina har opplevd de siste 25 år, først og fremst er positiv. Der kan jeg også si meg enig med representanten Sanner. Takket være denne utviklingen er millioner av mennesker i Kina løftet ut av fattigdom. Utviklingen har også hatt positive konsekvenser for verdensøkonomien, spesielt ved at mange typer forbruksvarer er blitt langt billigere for mennesker over store deler av verden.

Det er ingen tvil om at Kina også fortsatt har store utfordringer, spesielt knyttet til demokrati, menneskerettigheter, miljø, bekjempelse av forskjeller og integrering av innlands-Kina i kystområdenes økonomiske vekst. Jeg vil i den forbindelse vise til interpellasjonen tirsdag 28. mars om den norsk-kinesiske menneskerettighetsdialogen.

Kinas vekst har i stor grad vært eksportdrevet. Kina har blitt en stor aktør i internasjonal handel, men har fortsatt ikke en økonomisk posisjon som fullt ut reflekterer landets andel av verdens befolkning. Det er ingen grunn til å tro at vi har sett slutten på veksten i Kinas handel.

Kinas nye rolle i verdensøkonomien utfordrer etablerte strukturer. Kinas store tilgang på arbeidskraft fører til at arbeidsintensiv industri over hele verden nå utsettes for et kostnadspress som for få år siden var aldeles ukjent.

Kinas økende rolle som leverandør framholdes som en vesentlig forklaring på hvorfor Europa og USA, til tross for stigende råvarepriser, har opplevd lav og stabil inflasjon de siste årene. Samtidig har Kina, i kraft av sin størrelse, ressurser til å utfordre allerede industrialiserte land også på andre områder. Man må forvente at Kina i årene framover blir en stadig viktigere leverandør av egne merkevarer, av kapitalintensive varer og av høyteknologi.

Hva betyr så Kinas nye rolle for Europa, og da spesielt for Norge? Jo, den betyr tilgang på mer konkurransedyktige varer, særlig konsumvarer. Det innebærer også at det har åpnet seg et nytt eksportmarked for europeiske produkter. Samtidig betyr den at særlig arbeidsintensiv industri utsettes for sterkere konkurranse. Kinas økonomiske utvikling gir med andre ord muligheter, men også betydelige utfordringer.

Hvordan skal vi så jobbe inn mot markeder som Kina? Hva bør i så fall ligge i bunnen for dette arbeidet? Vi må følge en todelt strategi i denne sammenheng.

For det første må vi føre en aktiv og forutsigbar næringspolitikk i Norge. Vi kan ikke konkurrere på tilgang til billig arbeidskraft. Vi må konkurrere på de fordeler vårt høye utdanningsnivå og vår godt utbygde offentlige sektor gir oss. Vi må med andre ord satse på kunnskap, på forskning og utvikling, og vi må satse på områder der vi har spesielle fortrinn. Vi må føre en stabil økonomisk politikk og en aktiv næringspolitikk. Derfor har Regjeringen økt bevilgningene til innovasjon og forskning med en halv milliard kr fra 2005 til 2006. Og vi satser på norske sjøfolk, på infrastruktur og en ny patentpolitikk, for å nevne noe. En aktiv næringspolitikk handler om tiltak her hjem-

(Statsråd Eriksen)

me, men også ute. Økt internasjonalisering av næringslivet er en naturlig del av dette og er en prioritert oppgave for Regjeringen.

Det andre leddet i vår strategi er å utvikle et velfungerende økonomisk og handelsmessig samkvem med Kina og å støtte norsk næringsliv i deres innsats inn mot det kinesiske markedet. Det bilaterale økonomiske og handelsmessige samarbeidet mellom Norge og Kina er godt og preget av økt aktivitet på nærmest alle områder. Kina er nå vår største handelspartner i Asia.

Som interpellanten er inne på, har vi et betydelig underskudd på handelsbalansen med Kina. Men at vi har et underskudd i vår handel med Kina, er i seg selv ikke grunn til bekymring, i og med at vi har et svært stort overskudd i vår samhandel med resten av verden. Dette betyr ikke at vi ikke skal ta Kinas økonomiske vekst på alvor og søke å utnytte dette mest mulig.

Samtidig er det viktig å påpeke at norsk eksport til Kina har økt med hele 149 pst. de siste fem årene. Kina er Norges nest største eksportmarked i Asia, bare slått av Japan. Når det gjelder fisk, som er vår største eksportvare til Kina, økte eksporten med hele 30 pst. i 2005. Importen fra Kina har også økt de siste årene – i 2005 med 14 pst. Det er viktig å være klar over at tallene for handelsbalansen ikke tar hensyn til betydelige norske tjenesteleveranser til Kina, bl.a. knyttet til skipsfart og reiseliv.

Vi er alt i alt utvilsomt inne i en positiv utvikling. Totalt er omkring 200 norske selskaper engasjert i Kina. Mulighetene er store for salg til det kinesiske markedet, men også for salg til andre internasjonale markeder. Virksomheten i Kina bidrar til å styrke mange norske bedrifters aktiviteter og lønnsomhet i Norge.

Kina er fortsatt et marked som krever tett oppfølging fra myndighetssiden. Jeg legger derfor vekt på å opprettholde en nær kontakt med kinesiske myndigheter. Samtidig jobber Innovasjon Norge aktivt for norske interesser i Kina. Dette gjør de gjennom sine kontorer i Beijing og Shanghai og gjennom nettverket av kontorer i Norge.

WTO er det viktigste handelspolitiske verktøyet for å sikre forutsigbare rammebetingelser for næringslivet. Kinas medlemskap i WTO er derfor viktig for norsk handel og norske investeringer i Kina. Kina har allerede åpnet betydelig for import som et resultat av forpliktelser i WTO. Det betyr økte muligheter for norsk eksport. Der WTO ikke gir tilfredsstillende løsninger for markedsadgang, arbeider Regjeringen aktivt med inngåelse av frihandelsavtaler gjennom EFTA. Vi prioriterer dette høyt og er i dialog med Kina for å innlede drøftinger om en avtale.

At næringslivet her hjemme og ute tar samfunnsansvar, vil være bestemmende for om man skal lykkes i å utvikle et rettferdig, humant og bærekraftig arbeids- og næringsliv i andre deler av verden. I kontakter og samarbeid med Kina vil derfor området arbeidstakeres rettigheter og bedrifters samfunnsansvar bli tillagt økende vekt.

I det bilaterale arbeidet er den økonomiske samarbeidskommisjon vi har med Kina, av stor betydning. Her løses konkrete saker knyttet til rammevilkårene for næringsvirksomhet i Kina og Norge. I år utvider vi dette

samarbeidet gjennom etablering av en bilateral arbeidsgruppe for å fremme investeringer i Kina og Norge. Dette initiativet er et viktig bidrag i Regjeringens arbeid med å styrke samhandelen mellom Norge og Kina.

Alt i alt anser jeg utviklingen av det norsk-kinesiske økonomiske samkvemmet som positiv, og mulighetene for ytterligere forbedring og videreutvikling er så absolutt til stede, selv om dette vil kreve målrettet innsats og stor evne og vilje til nyskaping og utvikling fra både norsk næringsliv og norske myndigheter. I så måte er interpellantens bidrag her i dag av vesentlig positiv betydning.

Jan Tore Sanner (H) [13:36:28]: La meg først gi uttrykk for at jeg er glad for at næringsministeren fattet interesse for interpellasjonen. Det skulle i og for seg bare mangle, for dette er, som næringsministeren selv sa, en av de viktigste næringspolitiske utfordringene for Norge. Vi er åpenbart veldig samkjørte når det gjelder selve beskrivelsen av situasjonen – at det ligger både utfordringer og muligheter på det kinesiske markedet, og at det er positivt at man nå ser en så sterk vekst i Kina.

Men de som hadde forventet en klar strategi fra Regjeringen for hvordan vi skal møte disse utfordringene, ble nok skuffet etter å ha hørt næringsministerens innlegg. Det var ikke noe nytt i forhold til hvordan Norge skal settes bedre i stand til å kunne håndtere konkurransen fra Kina, snarere tvert imot. Næringsministeren viste til forsknings- og utviklingsbudsjettet, som Regjeringen kuttet i i forhold til den forrige regjeringens forslag, og det var ingen forslag som peker fremover i forhold til hvordan vi skal settes bedre i stand til å kunne håndtere denne konkurransen.

Jeg fattet derimot interesse for at næringsministeren nevnte frihandelsavtale med Kina. Det er et forslag som Høyre vil gi sin sterke støtte. Den forrige næringsministeren sørget jo for at EFTA fikk fremforhandlet en frihandelsavtale med Sør-Korea, og gav også klart uttrykk for at det var viktig at vi fikk til en tilsvarende avtale med Kina.

Nå vet vi at Chile, som er vår viktigste konkurrent når det gjelder eksport av laks, har undertegnet en frihandelsavtale med Kina som innebærer at de i løpet av 15 år gradvis vil få fjernet importtollen på chilensk laks. Dette er en betydelig utfordring for Norge i og med at Chile er vår fremste konkurrent, så jeg vil be næringsministeren om å utdype hva som nå ligger i det norske initiativet til å få til en frihandelsavtale med Kina. Har Norge fått støtte fra EFTA i forhold til å fremforhandle en slik avtale, eller er vi foreløpig på det stadiet hvor vi ønsker å få dette til?

Dette er et viktig område for Norge, i og med at eksport av sjømat er og skal være et høyt prioritert mål for oss. Det er kanskje en av de viktigste utfordringene vi har i forhold til å komme i bedre inngrep med det kinesiske marked.

Statsråd Odd Eriksen [13:39:27]: Det er helt riktig at den forrige regjeringen gjorde et betydelig arbeid de fire årene de satt med regjeringmakten, det skal de ha all honnør for. La meg si det sånn at svaret på mange av de spørsmål som representanten Sanner stiller, ligger i det

jeg gjerne vil definere som en aktiv og forutsigbar næringspolitikk. Vi gjør dette fordi Norge har en liten og åpen økonomi, og vi er avhengig av handel for å opprettholde en høy verdiskaping og et høyt velferdsnivå. Vi gjør det fordi Kinas raske økonomiske utvikling gir store muligheter for norske bedrifter. Norsk næringsliv har produkter, varer og tjenester som det kinesiske markedet etterspør. Vi gjør det fordi eksport av varer og tjenester til Kina bidrar til sosial og økonomisk utvikling i Kina, samtidig som norske forbrukere får gode og rimelige produkter fra Kina. Og vi gjør det fordi norske bedrifter som lykkes internasjonalt, bidrar til å styrke bedriftenes virksomhet i Norge.

Så peker representanten Sanner på mulighetene og etterlyser engasjementet for en mulig frihandelsavtale med Kina. Initiativet til en frihandelsavtale mellom EFTA og Kina ble tatt under nettopp tidligere statsråd Børge Brendes besøk i Kina i 2004, og det ble videre fulgt opp under kommisjonsmøtet her i Oslo i 2005. Kina har vært tilbakeholden med å si noe om hvorvidt dette arbeidet kan starte. Island har igangsatt bilaterale forstudier knyttet til en mulig avtale med Kina. Men de har også gjennom EFTA bedt om å inkludere EFTA i denne prosessen. Kina har sagt at de vil vurdere dette etter at studiene når det gjelder Island, er avsluttet i juni i år. Jeg er optimist, for på siste ministermøte i EFTA ble det klart gitt uttrykk for at EFTA var enige om at dette var en frihandelsavtale man ville jobbe for.

Representanten Sanner peker på eksport av sjømat i sitt første innlegg. Det er også en sak som jeg tok opp med min russiske kollega Reiman da jeg besøkte Russland for tre uker siden: overflyvinger over Sibir i forbindelse med eksport av fisk og sjømat til Kina og Japan. Og det er enda et ledd i å åpne mulighetene for økt norsk handel med Kina.

Steinar Gullvåg (A) [13:42:52]: Jeg syns det er fint at vi gjennom denne interpellasjonen får anledning til å sette søkelys på norsk-kinesisk økonomisk samarbeid. Kina er ikke bare et stort land i areal og folketall, men det har i høy grad også en sterkt voksende økonomi. Kina er også for oss blitt et veldig viktig marked. Kina er, som statsråden nettopp nevnte, vår største handelspartner i Asia, og det vil åpenbart komme til å bli enda viktigere i årene framover.

Det som skjer i Kina, har altså direkte betydning ikke bare for verdensøkonomien, men også for et lite land som Norge. Vår åpne og stadig mer globaliserte økonomi bidrar selvsagt til dette. Norge og Kina har gjennom mange år hatt et maritimt samarbeid. Norske redere bygger stadig flere skip ved kinesiske verft. Til gjengjeld har det gitt norske utstyrsleverandører vid adgang til det kinesiske markedet. Enn så lenge har vi på dette området et teknologisk fortrinn på grunn av at vi unektelig har en noe mer avansert produksjon enn det kineserne hittil har vært i stand til å stille opp med. Men det er ikke naturgitt at det skal være slik i all framtid. Med den satsingen som kineserne nå gjør innenfor sjøfart og maritime næringer, kommer de raskt etter Vesten på dette området. Med mindre vi

selv forstår å utnytte de fortrinn som vi har, ved fortsatt satsing på forskning og utvikling og levende maritime næringer, vil forspranget raskt bli spist opp. Og ettersom jeg faktisk mener at norsk sjøfart og norske sjøfolk er en livsbetingelse for maritim virksomhet her i landet, er jeg glad for at denne regjeringen har gjenskapt optimismen i de maritime næringene. Nettolønnsordningen for sjøfolk har i seg selv bidratt til dette.

Når Regjeringen i Soria Moria-erklæringen skriver at Norge må ha en ambisjon om å være verdensledende innen maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping, er også det et uttrykk for viljen til å satse. Da må vi også sørge for at norske rederier og sjøfolk blir i stand til å møte den stadig tøffere internasjonale konkurransen. Jeg vil i den forbindelse spesielt peke på Regjeringens egen forpliktelse til å ta internasjonale initiativ for å sikre like konkurransevilkår for sjøfolk i nordiske og europeiske land, bl.a. for å hindre skattekonkurranse. Veksten i kinesisk økonomi skaper nemlig nye muligheter for vår handelsflåte. Disse mulighetene er det viktig at vi vet å utnytte.

Som næringsministeren pekte på i sitt innlegg, er fisk vår største eksportvare til Kina. For meg er det imidlertid et tankekors at det skal lønne seg å transportere norsk fisk til Kina for at den skal bearbeides der før den transporteres tilbake til Norge og Europa for salg til konsumentene i vår del av verden. I og for seg er det et uttrykk for at transport er for billig, men det er også et uttrykk for Kinas utviklingsnivå med uhyre lave lønninger og arbeidsvilkår, som vi må tilbake til første del av siste århundre for å finne maken til her i landet. Derfor er det i vår egeninteresse at velstandsnivået i Kina raskt blir bedre, og at arbeidsfolk der får nytte godt av den velstandøkningen som nå skjer.

Utviklingen i Kina går på mange måter i ulike retninger. Økende velstand for millioner av mennesker og en ny økonomisk frihet er et viktig bidrag til den samlede velferden i landet. Det er eksempelvis et paradoks at Kina nå er et av de viktigste markedene for norsk pelsdyrnæring, og at etterspørselen etter mink- og reveskinn på det kinesiske markedet er en hovedårsak til rekordpriser og klondykeliknende tilstander i pelsdyrnæringen i flere land.

For nøyaktig en uke siden hadde vi i denne salen en annen debatt om Kina med bakgrunn i representanten Vallernes' interpellasjon om menneskerettighetsdialogen med Kina. Vi fikk da høre at utenriksministeren innenfor sitt departementsområde mener at det er viktig å bedre vår egen kompetanse på og om Kina og kinesiske forhold nettopp i lys av Kinas betydning for raskt voksende norsk-kinesiske forbindelser. Det er mulig det er en naiv forestilling, men jeg tror faktisk at våre verdier og vår holdning til menneskerettigheter, arbeidsforhold og miljøspørsmål i lengden vil være en fordel for et lite land som Norge, også handelspolitisk.

Kåre Fostervold (FrP) [13:48:21]: Eksport til og etableringer i Kina kan være et tveegget sverd for norske selskaper. Selv om Kina vokser frem som et attraktivt marked for norske eksportvarer og utsiktene til billig arbeidskraft gjør bedriftsetablering fristende, er det dess-

verre noen utfordringer man kan møte i det kinesiske markedet.

En av disse utfordringene er den omfattende piratkopieringen som blir praktisert av noen kinesiske bedrifter. Denne piratkopieringen har nå gått så langt at Kinas høyesterett har opprettet en særskilt domstol som skal behandle immaterielle rettigheter. Domstolen etablerer også en side på Internett der piratkopister skal henges ut. Selv om det er beundringsverdig at kinesiske myndigheter tar affære overfor dette, er det kanskje litt optimistisk å tro at kinesiske myndigheter klarer å komme til bunns i problemet når de ifølge den svenske avisen Dagens Industri bare i fjor ble levert inn 166 000 sivile søksmål på grunn av piratkopiering i Kina.

For norske bedrifter som bruker titalls millioner kroner på produktutvikling, og ytterligere millioner på markedsføring rundt omkring i verden, er det en bitter opplevelse når noen lager en kopi av deres produkt, for så å konkurrere med produktet i de samme markedene som de selv opererer i. Samtidig er det et markedsmessig problem når kundene tror de kjøper et kvalitetsprodukt fra en norsk leverandør, mens realiteten faktisk er at de kun har kjøpt et produkt som ligner, og som ikke har de egenskaper norske myndigheter krever til sikkerhet og kvalitet.

En av de bedriftene som har opplevd nettopp dette, er Nobø Electro AS, lokalisert med hovedkontor i Stjørdal. På en stor elektromesse i Köln i Tyskland oppdaget norske representanter en utstilling som inneholdt kopier av en av Nobøs varmeovns-serier. Gjennom nitid arbeid har det nå lyktes Nobø å få tak i bilder og markedsføringsmaterialer for det kinesiske firmaets produkter. Denne informasjonen viser at produktene, lansert i de samme markedene som Nobø opererer i rundt omkring i verden, er eksakte kopier.

Dette blir et stort problem for et norsk firma som bruker millioner av kroner for å utvikle norske kvalitetsprodukter som skal kunne konkurrere på det internasjonale markedet. I noen grad kan produktene beskyttes ved å sikre patent- eller lisensrettigheter, men det vil alltid bli et spørsmål om mulighet, kostnad og nytteeffekt. Vil en klage til den kinesiske høyesterett bli behandlet i det hele tatt, eventuelt når, når man vet at det leveres inn i underkant av 600 klager hver dag hele året?

Undertegnede er av den tro at problemet jeg nettopp har skissert, bare vil eskalere i fremtiden, da verdensøkonomien blir stadig mer globalisert. Jeg kunne godt tenkt meg et svar fra næringsministeren på hvordan han har tenkt å håndtere problemet rundt piratkopiering av norske produkter, og om han vil ta dette opp med sin kinesiske kollega?

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:51:54]: Det fokus som har vært den siste uken på Kina, er prisverdig. Det burde flere i det norske storting ha vært involvert i. Og som både interpellanten og næringsministeren sa, står vi nå overfor et svært viktig dilemma.

Jeg ønsker i mitt innlegg å fokusere på den kinesiske yuanen – deres valuta. Det blir sagt at bare en tapper mann eller en dåre spår utviklingen i valutakurser. Likevel ser

man til USA, der det faktisk er svært mange som spår utviklingen av den kinesiske yuanen.

President Hu Jintao kommer til å besøke Washington DC den 20. april i år. I forkant av besøket er det svært mange, spesielt i den amerikanske kongressen, som er opptatt av handelsunderskuddet. Jeg har stor forståelse for at amerikanske kongressmenn er det – man vet at det snart er «midterm elections» til kongressen, og man vet også at USAs handelsunderskudd til Kina alene er på astronomiske 202 milliarder dollar. Det setter for så vidt det norske handelsunderskuddet i forhold til Kina i et litt annet lys.

Nå forstår jeg også at den amerikanske regjering er frustrert, siden den kinesiske yuanen er revaluert med 2,1 pst. mot dollaren siden juli – og har bare vokst med 1 pst. i etterkant av det. Denne uken skulle det amerikanske senatet møtes for å diskutere mulig straffetoll mot kinesiske varer. Denne straffetollen skulle være satt til 27,5 pst. på alle kinesiske varer. Dette ble utsatt bl. a. fordi to amerikanske senatorer var på besøk og fikk løfter om at kineserne nok en gang skulle se på devalueringen av yuanen.

Når ledende amerikanske kongressmenn sier at yuanen er undervaluert med så mye som 30 pst., står det i kontrast til det som f.eks. ledende investeringsbanker mener, at den bare er 10–15 pst. for billig. Hvis man ser på den handelsveiede utviklingen av yuanen den siste tiden, har den faktisk økt med 10 pst. mot et knippe valutaer. Det kan også ses i forhold til at den amerikanske dollaren har holdt seg forholdsvis sterk.

Når det er sagt, mener jeg at den diskusjonen som foregår i USA nå, faktisk er direkte uinteressant. Man ser at Kinas vekst i stor grad, som interpellanten også var inne på, er drevet av handel – og økt handel. Kina produserer billige varer, man handler mer, man får flere arbeidsplasser, spesielt langs kysten, og velstanden øker. Man ser at den største folkevandringen i verdens historie foregår i Kina akkurat nå. Den går fra den kinesiske landsbygden til den kinesiske kysten. Men så er spørsmålet: Hva slags effekt har dette på Norge? Billigere varer er den umiddelbare hovedeffekten. Fra 1998 og fram til i dag har klær og sko blitt 45 pst. billigere i Norge. Det er kanskje uten sidestykke noe av det største som har skjedd i forhold til hva man bruker penger på, for norske forbrukere – og hva man bruker betydelig mindre penger på i dag enn man gjorde for så kort tid tilbake som i 1998. Man får lavere prisstigning i Norge – og i USA – som følge av dette, og ikke minst får man lavere rente. Så lenge den norske sentralbanken nettopp fokuserer på inflasjonsmål, vil velstandsutviklingen og handelen i Kina faktisk medføre at man får lavere rente i Norge. Mens noen velger å fokusere på det umiddelbare, med tap av norske arbeidsplasser – eller amerikanske for den skyld – velger Høyre i denne sammenheng å se på mulighetene og de positive gevinstene av langsiktig globalisering og økt velstand i Kina.

Representanten fra Arbeiderpartiet var inne på at mens stadig flere velger å kontrahere sine skip fra Kina, selger norske utstyrsleverandører stadig mer utstyr i Kina. Økt velstand i Kina betyr økt velstand i Norge. Økt handel betyr også økt velstand i Norge.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [13:57:19]: Kina er ei politisk og økonomisk stormakt i vekst. Kina har ein kultur og ei historie som er heilt unik. Når Kina i tillegg er den leiande regionale aktøren, i stadig aukande grad med globale konsekvensar, gjer dette Kina til eit både viktig og interessant land for Noreg – først og fremst gjeld dette nærings samarbeid, men òg på andre område.

Statusen i dag er at det er ein betydeleg handel og eit betydeleg nærings samarbeid mellom Kina og Noreg. Blant anna veit me at import av billege varer frå Kina har medverka til den låge norske prisstigninga. Samtidig veit me at det går ein betydeleg vare- og tenestestraum òg den andre vegen. Ikkje minst innanfor maritim industri er det mange eksempel på eit positivt nærings samarbeid, både nærings etablering og nærings utvikling. Det er nok eit samarbeid som har eit stort potensial for å veksa ytterlegare.

Me veit òg at norsk olje i ganske stor grad går til Kina. No forstår eg det slik at det først og fremst er på spotmarknaden dei handlar, og det gjer at handelen vert noko syklisk. Fisk er allereie nemnt, og det er ein betydeleg del fisk som går til Kina, ikkje minst til vidareforedling. Det seier noko om at avstandsulempene ikkje finst lenger.

Kina er eit interessant land, men me må òg innsjå at det er ganske store forskjellar mellom Noreg og Kina. Ein av forskjellane og ei av utfordringane går på at Kina har enormt mange hender. Sysselsetjing er faktisk utfordring nr. 1 for Kina. Det gjer at Kina aldri – i alle fall ikkje i oversynleg framtid – vil kunna konkurrera med Noreg når det gjeld rasjonalisering, effektivisering og automatisering. Det veit me at ein del norske bedrifter er veldig bevisste på.

Ein annan ting som skil Kina og Noreg, går på dette med energi. Sjølv om Kina ligg langt framme – dei har ratifisert Kyoto-forpliktingane – veit me at det er ein god del skitten kraft i Kina framleis, frå kolkraftverk osv. Men så langt eg kjenner til, er Kina det landet som investerer mest i fornybar energi for tida. Så det skjer ting, men det er òg noko som skil oss.

Ein annan ting som skil oss – og det er veldig viktig, og det er eg glad for at næringsministeren allereie var inne på innleiingsvis – er at dei har eit heilt anna forhold til demokrati og menneskerettar i Kina enn det me har i Noreg, og at det er ei stor utfordring for oss i alt samkvem med Kina. Slik me i Kristeleg Folkeparti ser det, bør nokre av hovudpunkta i ein norsk Kina-strategi gå på ein auka Kina-kompetanse i Noreg når det gjeld både språk, samfunnsforhold, kultur osv., men me treng nok òg i motsett veg ein sterkare Noregs-profil i Kina enn auka kunnskap om Noreg hos kinesiske avgjerdstakarar. Eg kan berre nemne som eit eksempel: Eg har vore i Kina eit par gonger, og ved eit heilt tilfeldig møte på ein liten kafé ein gong fekk eg spørsmål om eg kjende Jens Evensen. Det var like etter at han døydde, så eg kunne formidle det, men verda er ikkje så stor. Kinesarane kjenner òg faktisk betre til Noreg enn det vi av og til er klar over.

Me har vidare det største potensialet når det gjeld næringslivsutvikling, for samkvemmet ligg på nærings samarbeid, næringslivsutvikling osv., òg når det gjeld mat-

tryggleik. Det kjenner me til i Noreg. Kanskje ligg det òg noko der, og ikkje minst når det gjeld naturforvaltning og miljø.

Forsking og utvikling er òg eit område der det heilt klårt – sjølv om det vert gjort ganske mykje – ligg eit stort potensial innanfor økonomiske og tekniske disiplinær, men òg både i større breidde og djupne, kanskje spesielt på helse- og sosialområdet.

Eg synest det òg var svært interessant at næringsministeren kunne bekrefte utviklinga av ein frihandelsavtale med Kina. Det er aktuelt, og det er eit rett og positivt spor, slik me ser det.

Avslutningsvis vil eg seia det slik at det er viktig for Noreg at me utviklar vårt forhold til Kina på alle måtar, både når det gjeld handel, og på andre område. Men ein klår føresetnad må vera at i alt samarbeid og i all kontakt med Kina må Noreg ha ei klår fokusering på verdien av og viktigheita av demokrati og menneskerettar.

Gunn Berit Gjerde (V) [14:02:42]: Det har vore sagt mykje i salen i dag om at Kina har vorte ein stadig viktigare marknad for norske bedrifter og for norsk eksport, og også at vi her i landet er mottakarar av kinesiske varer.

Eg vil konsentrere meg litt om dei maritime næringane, og spesielt skipsindustrien, som er viktig i mitt område, Møre og Romsdal. På mange måtar har Kina no teke over den rolla som Polen og dei baltiske landa hadde for nokre år sidan når det gjaldt forholdet til den maritime industrien. Det vert i dag arrangert kurs i kinesisk, kurs i kinesiske skikkar og handelsmåtar, osv. Det viser seg at Kina er godt mottakeleg for varer som går både på high-tech maskinvare og high-tech teknologi. Dei ligg etter oss, spesielt i storleik på produkta. Så når det skal byggjast båtar i Kina, f.eks., leverer dei skroget, medan dei er heilt avhengige av å få norske varer til utrusting.

Eg lurar på om det er sett i gang eit arbeid frå næringsministeren si side på å mjuke opp det som ser ut til å vere det største problemet no i handelen med Kina, barrierane når det gjeld byråkratiet, og at alt tek så lang tid. Det heng veldig mykje igjen av det gamalkommunistiske når det gjeld det byråkratiske og tidsbruken. Det ser spesielt ut som at det tek lang tid dersom dei ikkje er sikre på at dette er varer som ikkje kan lagast i Kina. Dei som eksporterer, melder om at det er stor forskjell på varer som dei veit ikkje kan lagast i Kina, og dei varene som dei er usikre på. Det må då vere ei oppgåve for den norske regjeringa å få på plass ein eller annan avtale som gjer at ein lett kan identifisere slike varer.

Næringsministeren sa i eit tidlegare innlegg at det var nedsett ei bilateral arbeidsgruppe, slik eg forstod det, og eg lurar på om Regjeringa då har tenkt å vente på dette arbeidet før den set i gang eit nærare arbeid med ein frihandelsavtale, eller om det vil ta til ganske straks. For det ser vitterleg ut til at kinesiske privatfolk står veldig klare til både å vere med på investering i og etablering av bedrifter i Kina, og også til å vere med på eit samkvem med norske bedrifter om å få til ein gjensidig handel, altså både import og eksport, noko som kunne vere veldig utviklande for norsk industri. Det vil då vere viktig for den norske re-

gjeringa å leggje til rette for at det kan skje, og at privatfolk i Kina kan vere med på den utviklinga og ikkje verte stoppa av byråkratiet.

Så vil eg også seie litt om teknologi og forskning. Eg vil inderleg håpe at det trass i den tendensen som vi såg i budsjettbehandlinga, som dei noverande regjeringspartia no yndar å vise til, ei nedskjering i forhold til forslag frå den førre regjeringa, likevel vert ei stor og omfattande satsing på Noreg sitt forsprang. Det er klart at vi ser at det kjem til å gå sameleis med Kina som det har gått med Polen og dei baltiske landa. Etter kvart har dei teknologien, og dei tek den lettare enn vi har gjort, som har måtta kjempa den fram sjølv. Dei kan lære av den teknologiske nyvinninga. Vi må heile tida liggje i forkant.

Eg vil også oppmunde næringsministeren om at han tenker på desse nye marknadane, at vi forskriftsmessig og teknologisk må liggje sterkt i forkant for å kunne utnytte, i positiv retning, også den kinesiske store marknaden, og at vi kan vere med på ei positiv utvikling for dette folket som i lang tid på mange måtar har vore eit uland.

Så vil eg også slutte meg til det som representanten frå Kristeleg Folkeparti seier, om folkerettar og demokrati. Det er frykteleg viktig at vi i alle samtalar som vi skal ha med Kina, peiker på dei norske verdiane, slik at vi ikkje går på akkord med dei når vi skal handle med Kina.

Torbjørn Hansen (H) [14:07:33]: Norge er en klar vinner i globaliseringen av verdenshandelen som har skjedd de siste årene. Vi er en liten, åpen økonomi med betydelig eksport og import, og vi nyter godt av vare- og tjenestebytte i stort omfang.

Norge har stor direkte fortjeneste på oppgangen i produksjon og handel på global basis, både som eksportør av olje og gass og som en stor skipsfartsnasjon. Globaliseringen gir store muligheter til både å selge varer og tjenester og til å kjøpe inn stadig bedre varer og tjenester stadig billigere. Globaliseringen bidrar av den grunn til økt innovasjon og produktutvikling og øker dermed den økonomiske veksten i alle deler av markedet.

Dette er i utgangspunktet svært positivt, men globaliseringen stiller også norsk næringsliv overfor store utfordringer. Bedrifter kan oppleve globalisering og konkurranse fra Kina og andre lavkostland som krevende, og omstillingen kan i noen tilfeller bli tøff for de ansatte, særlig i arbeidsintensive bransjer, som statsråden nevnte i sitt innlegg.

Jeg tror det er viktig at bedriftene og tiltakene i næringspolitikken er orientert mot å møte utfordringene og mulighetene offensivt, dvs. være i forkant av utviklingen og drive kontinuerlig innovasjons- og omstillingsarbeid.

Jeg tror derimot at defensiv retorikk og eventuelt å gjennomføre en politikk – dersom ord blir gjort til handling – som f.eks. går ut på å botelegge utflytting av bedrifter som Regjeringen måtte mene er lønnsomme, er en håpløs vei å gå og et helt galt og defensivt signal å sende ut. Jeg tror at land som bruker slike virkemidler, på ingen måte har lyktes bedre enn Norge når det gjelder omstilling. Tvert imot bør bedriftene benytte lavkostland til det disse er gode i, og lokalisere de aktivitetene vi er gode i

her i Norge, til hjemlandet. Kun på den måten vil man kunne opprettholde langsiktig konkurransevne og trygge arbeidsplasser.

Jeg synes det er grunn til å understreke at mye tradisjonelt norsk næringsliv og industri er liv laga også når det gjelder økende internasjonal konkurranse. Mange tror at industrien er lavteknologisk og lett flyttbar. Det er i mange tilfeller en feilslutning. Norsk industri preges i større og større grad av aktører som spesialiserer seg på sine områder, utvikler teknologi, produkter og produksjonsprosesser som ligger i forkant, og er dermed konkurranse-dyktige også i en globalisert verden.

Jeg mener at tiltak som kan bidra til teknologiutvikling og nyinvestering i norsk industri, må være noe av det mest effektive Regjeringen og næringsministeren kan foreta seg for å styrke norske arbeidsplasser. Derfor er det alvorlig at vi har fått en regjering som startet arbeidet på det næringspolitiske området med å forkaste kanskje det mest effektive redskapet for å sikre innovasjon og teknologiutvikling, nemlig det å forbedre de skattemessige betingelsene for nyinvesteringer i maskiner i industrien.

Gjennom Regjeringens kutt i avskrivningssatsene for maskininvesteringer i forhold til det opprinnelige budsjettforslaget øker de samlede investeringskostnadene etter skatt med 1,6 milliarder kr pr. år for industrien. Økte avskrivningssatser gjør det derimot mer attraktivt å nyinvestere i maskiner og i ny teknologi i Norge. Dette er investeringer som er avgjørende for å ligge i forkant teknologisk – og dermed kunne opprettholde høy aktivitet og høy sysselsetting i industrien.

Jeg vil også understreke at mange av de andre endringene i budsjettet som Regjeringen foretok etter noen ukers saksbehandling, trekker i feil retning med hensyn til de utfordringer og muligheter globaliseringen gir oss. Som eksempler kan jeg nevne disse punktene:

- Kutt på 25 milliarder kr i bevilgningene til Forskningsfondet reduserer den langsiktige satsingen på forskning.
- Økt formuesskatt begrenser kapitaltilgangen i norske bedrifter og dermed muligheten til nyinvesteringer. Det samme gjelder økt utbytteskatt og lavere avskrivningssatser, som jeg har nevnt tidligere.
- Kutt i bevilgningene til Innovasjon Norge og SIVA trekker også i feil retning.

Selv om næringsministeren i sitt innlegg erkjenner at globaliseringen gir oss nye muligheter og nye utfordringer, må vi altså konstatere at Regjeringen i praktisk handling påfører næringslivet og arbeidsplassene et dårligere utgangspunkt med hensyn til globaliseringen av verdenshandelen.

Econ-rapport 87/2001, «Det norske importvern», gir en interessant analyse og er et godt eksempel på hvordan Norge tjener på globalisering. Der anslås gevinstene av økt import av klær fra Kina til å være 13 milliarder kr for norske forbrukere i perioden 1995–2001. Provenyeffekten av de reduserte tollsatsene som åpnet for dette, var imidlertid bare 200 mill. kr. Denne type importgevinster gir norske forbrukere økt økonomisk handlekraft, og det

gir norsk økonomi lavere inflasjonspress – og dermed også lavere press på rente og valutakurs.

Avslutningsvis vil jeg følge opp det representanten Gullvåg sa i sitt innlegg. Han nevnte behovet for konkurransedyktige rammebetingelser for norske sjøfolk og for norsk skipsfartsnæring. I den anledning ville det være interessant å få statsråden og Regjeringens vurdering av behovet for et mer konkurransedyktig rederiskattesystem i Norge. Det burde jo være et enkelt spørsmål å besvare dersom vi skal ta formuleringen i Soria Moria-erklæringen på alvor.

Jan Tore Sanner (H) [14:12:45]: La meg først nevne det positive. Det er positivt at det i det norske storting ikke er rop om proteksjonisme og om beskyttelse av det norske markedet, men snarere fokusering på de mulighetene som det kinesiske markedet kan gi oss.

Det er også gledelig at de partiene som har deltatt i debatten, er enige om beskrivelsen av de mulighetene som foreligger for Norge og for våre bedrifter, men også om hvilke utfordringer som ligger der. Det er i beste fall en start.

Det jeg savner fra statsråden etter å ha hørt to innlegg, er hva som er Regjeringens samlede og konkrete Kina-strategi. Enkeltelementer og enkelttiltak er ingen strategi. Vi har ikke fått høre noe om hvilken strategi Regjeringen har for å sette Norge og våre bedrifter bedre i stand til å kunne håndtere konkurransen – med andre ord: økt satsing på forskning, utvikling, innovasjon og kunnskap. Snarere henvises det til budsjettet for 2006, som i realiteten var en barbering av veldig mange gode forslag fra den forrige regjeringen.

La oss se fremover. Hva er Regjeringens strategi for at vi skal kunne håndtere konkurransen? Hva er Regjeringens konkrete og samlede Kina-strategi for hvordan man skal utvikle og utnytte mulighetene på det kinesiske markedet? Jeg er glad for at Regjeringen har som ambisjon å følge opp den forrige regjeringens initiativ til å få til en frihandelsavtale med EFTA. Det er hyggelig at den nåværende næringsministeren skryter av den forrige næringsministeren, men hva er denne regjeringens holdning? Hva vil denne regjeringen gjøre for å få fortgang i arbeidet med å få etablert en frihandelsavtale med Kina, en frihandelsavtale som forhåpentligvis kan omfatte alle EFTA-landene? Hvilken strategi har man for å få til et nærmere samarbeid når det gjelder forskning, energi, verft og sjømat?

Vi er, føler jeg, i startgropen, men det er viktig at Regjeringen – nær sagt – «kommer ut av skapet» og presenterer sin politikk, sin strategi, for å lykkes på det kinesiske markedet. Hvis Regjeringen har en slik strategi, hadde det vært hyggelig å få høre om den her på tampen. Hvis ikke håper jeg at denne debatten kan være en inspirasjon til å utvikle en strategi, slik at vi kan lykkes fremover.

Statsråd Odd Eriksen [14:15:34]: La meg avslutningsvis igjen få takke for en god debatt og si at jeg setter pris på at representanten Sanner tar opp viktige spørsmål for norske næringsliv.

Jeg skal forsøke å kvittere ut den konkrete spørsmålsstillingen som ble reist om piratkopiering. Jeg kan bekrefte at dette er et problem som det er viktig å ta på alvor, og vi tar dette opp med kinesiske myndigheter. Det viser seg at også kinesiske myndigheter tar dette på alvor, siden de nå har opprettet denne særskilte domstolen.

Det er også slik at WTO er et viktig virkemiddel for å få et rettferdig internasjonalt handelsregime. Det er et viktig bidrag i så måte. Som jeg har sagt: Vi tar det opp med kinesiske myndigheter jevnlig. Et eksempel på det er at den tidligere regjeringen tok opp med kinesiske myndigheter det man opplevde med piratkopiering i forhold til Jordan. Den reaksjonen som kom som en følge av dette, var at dette produktet ble stoppet. Det viser at det nytter å ta opp problemer, og det vil vi gjøre også i fortsettelsen.

Så noen konkrete satsingsområder: Vi satser målrettet på å få flere turister til Norge. Jeg vil aktivt følge opp den nylige inngåtte avtalen om visum for kinesiske turister. Innovasjon Norge har styrket tilstedeværelsen i Kina med en egen reiselivsutsending, og vi ser allerede konkrete resultater av dette.

Kinas kraftige økonomiske vekst gir muligheter for norsk skipsfart. Den har medført en økning i bulk-, tank- og containerfrakt for norske skip, og vi forventer en fortsatt vekst. I 2004 var det over 1 000 kinesiske sjøfolk på norske skip, og etterspørselen øker. Det medfører at vi har flere samarbeidsprosjekter for å utdanne kinesiske sjøfolk.

Vår handel med Kina omfatter stadig nye områder. Kina har et mål om månelanding i 2017, og gjennom den europeiske romfartsorganisasjonen ESA har Norge flere samarbeidsprosjekter med Kina. Kina har allerede to satellitter med norske instrumenter om bord. Også norske forskere har vært involvert i disse prosjektene.

Norsk forskning har mye å vinne på å samarbeide med Kina. Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge arbeider sammen med forskningsmiljøene for å styrke og utvide dette samarbeidet. I dag er det etablert samarbeidsprosjekter innenfor marine fagområder, helse, medisin og biologiske fag, IKT, arkitektur og byggteknologi. Det er mye positivt som skjer i samhandel mellom Norge og Kina. Dette skal vi bygge videre på.

Jeg kan også bekrefte at jeg ser fram til at også Høyre etter hvert vil bidra positivt til politikktutvikling på dette området, noe som er så utrolig viktig for norsk næringsliv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–6.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 2004.
2. Resultatet av den årlige revisjon og kontroll for budsjett-

terminen 2004 – Dokument nr. 1 (2005- 2006) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 4 (2005-2006) – om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2004-2005 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget gir samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 65/2005 av 29. april 2005 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2004/39/EF om markeder for finansielle instrumenter (verdipapirmarkedsdirektivet).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Lars Sponheim på vegne av Høyre og Venstre

Forslag et fra Fremskrittspartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer slik at den norske taxfree-kvoten bl.a. blir fastsatt til følgende:

1 liter brennevin eller 2 liter mellomklasseprodukter, 2 liter vin og ubegrenset med øl og snus forutsatt at beløpsgrensen ikke blir overskredet.

Endringen blir gjort gjeldende snarest og senest 1. mai 2006.

Øvrige kvotestørrelser holdes foreløpig uendret.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:14 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter

om heving av innførselskvotene for alkohol og tobakk m.m. – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 82 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.29.11)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 2, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer slik at den norske tollfrie innførselskvoten for alkohol får en større fleksibilitet innenfor dagens samlede totalmengde volumprosent alkohol.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.29.38)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre lyder:

«Stortinget ber Regjeringen instruere ligningskontorene om å legge til grunn for klager på ligningstakster for annen fast eiendom, den samme behandling som nå gjelder for boliger og fritidsboliger, nemlig at ligningstakst ikke kan overstige 30 pst. av eiendommens tekniske verdi eller observerbar markedsverdi.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:19 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Jan Tore Sanner, Peter Skovholt Gitmark og Gunnar Gundersen om at det ved klager på ligningstakster for annen fast eiendom, legges til grunn den samme behandling som nå gjelder for boliger og fritidsboliger – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble innstillingen bifalt med 61 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.30.47)

Presidenten: Det blir så votert over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen instruere ligningskontorene om å legge til grunn for klager på ligningstakster på annen fast eiendom innen jordbruk og skogbruk, den samme behandling som nå gjelder for boliger og fritidsboliger, nemlig at ligningstakst ikke kan overstige 30 pst. av eiendommens tekniske verdi eller observerbar markedsverdi.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de nå vil støtte forslaget subsidiært.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 54 stemmer for og 53 stemmer mot forslaget fra Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.11)

Reidar Sandal (A) (fra salen): President!

Eg vil anta at det vil vere formålstenleg at vi prøver ein gong til med votering. Det er noko som har skjedd her ...

Presidenten: Representanten kan ha rett i det. Er Stortinget enig i at vi skal stemme en gang til?

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 55 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.32.02)

Presidenten: Det er tydelig at det hadde noe for seg å stemme om igjen.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 6 (2005-2006) – om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2003 og 2004 – vert å leggje ved protokollen.

V o t e r i n g :

Innstillingen fra komiteen ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: I sak nr. 7 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Møtet hevet kl. 14.33.
